

רק בעזרהי"ת עמ"י עש"ו

קונטרס מסורות מסולפות לגבי עליה להר הבית

בזכות החונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה
סוכס ע"י זעיר דמן חברייא
אביעד נייגר הי"ו

הקדמה

על מנת שבעלי הדעות המשובשות יוכלו להצדיק את קיומם, ומכיוון שאין להם אפילו 'ק"נ טעמים להכשיר את השרץ'¹, של הכפירה בתורתנו הק' המכונה 'ציונות', לכן הם מדי פעם מסלפים ו/או מצנזרים ו/או מזייפים מדב"ק של רז"ל ראשונים ואחרונים, ע"מ שיוכלו להשתרר על עמא קדישא די בחרת מכל אומיא².

ועליהם ועל שכמותם כבר העידה תורתנו הק', חומש דברים, פרק כז פס' יח'
ארור משגה עור בדרך ואמר כל העם אמן:

ורש"י הק' זיע"א, שם פירש

משגה עור - הסומא בדבר ומשיאו³ עצה רעה:

וכן איתא בדב"ק של רבי מנחם מנדל מורגנשטרן 'השרף מקאצק' זיע"א

משיח יושב בשער ירושלים. מחכה שיהיו בני האדם ראויים לגאולה. הוא אסור באזיקים, ואנשים שלמים הוא צריך, שיתירוהו מכבליו. די לו מחסידים, די לו ברוחב, עכשיו הוא דורש בעומק... באנשי אמת.

ונרחיב בכך שבתקופה שנאמר בה '...האמת תהי נעדרת' ויכל צריה היו לראשי, רח"ל, אזי שיש להתאזר בלהיות 'עז פנים לגהינם' דהיינו למפורסמים של שקר, שידין יהודאין, ושאר מרעין בישין שנגררים אחריהם, ע"מ להטעות את עמך בית ישראל ללכת אחר שטי כזב.

ואפתח פי בתפלה שענינם עורות יפקחו לסור מדרכם הרעה, ונזכה לבגצבב"א.

מהכין הדבר נובע

לרוב הסיבה כי נכזבה תוחלתם בגאולת השקר שלהם, וכבר הראו את פרצופם האמיתי כי הינם ג"כ מכת הרפורמים... והינם כלבן הארמי

ועוד יש טעם מדכתיב בישעי' הנביא (פרק כח פס' טז)

המאמין לא יחיש

ובגלל חוסר אמונתם הם נוהגים לגלות פנים שלא כהלכה

¹ מסכת עירובין, דף יג ע"ב

תנא: תלמיד ותיק היה ביבנה שהיה מטרה את השרץ במאה וחמשים טעמים.

² מבוסס ע"פ הפיוט הק' יי-ה רבון' לרבי ישראל נאג'רה זיע"א

³ ומצינו לכך דוגמא נוספת ללשון זו במקרא "השיאני הנחשי", שגם הוא בא במרמה על חוה ע"ה

הרקע לכתיבת קונטרס זה

הביאו בפני חוברת בשם 'לשכנו תדרשנו' שכתב שם גיבובי שטויות, אבל הדבר החמור ביותר שניתן לומר עליו זה שהוא סילף וצנזר כמה וכמה דא"ח בנוגע לכך שגדולי ישראל עלו להר הבית, אם בתקופת הראשונים ואם לגבי תקופת האחרונים, והדבר באמת הוא ירידה לדיוטא התחתונה בכך שמנסים לרמות תמימי דרך כביכול לבוא ולטעון שהדבר מוסכם...

ומנסים לטעון שישנן תשובות של גדולי ישראל שהתירו את העלייה להר הבית במשך הדורות, ואף עשו מעשה בעצמם, וכן עדויות על עליית יהודים במשך כל זמן הגלות, והדבר הזה איננו נכון כלל וכלל.

הבהרה

במקור קונטרס זה אמור הי' להיות כחלק מהקונטרס 'סילופים, צנזורות וזיופים' אך מכיוון שראו ראיתי ג' סיבות מדוע צריך להיות קונטרס בפני עצמו

- א. איכותו
- ב. אריכותו
- ג. הדבר נצרך בזמננו אנו משום שבעלי הדעות המשובשות הרבו לאחרונה בפרצה זו, וטענו טענות שיקריות מדב"ק של רז"ל.

Yirmiyahu Cohen
2714 Ave. I
Brooklyn, NY 11210

ירמיהו קאהן
ברוקלין, נוא יארק

הנה בדורינו השפל כאשר פשט נגע הציונות לתוך מחנה שומרי ומצות והם נעשו בעוה"ר ראשי תנועת ההתגרות באומות העולם, והכותבים שלהם מחפשים תמיד היתרים ותירוצים על השלש שבועות, ועתה הנקל לכתם בחטאות הציונים הראשונים לכבוש את הארץ, אלא מבקשים להתגרות עוד ע"י עלייה להר הבית, וכבר נפלו על ידי מעשיהם כמה קרבנות מישראל ר"ל. ונתקיימו דברי חז"ל שעתידיה תורה שתשתכח מישראל (שבת קלח ע"ב) ופירש רבינו הסאטמאר זי"ע בספר ויואל משה דהיינו שיהיו אלו מתירים ואלו אוסרים וא"א להכריע ביניהם על פי הכלל דאחרי רבים להטות או שאר כללים, כיון שאין יודעים מי פוסק לאמיתו של תורה ומי מושפע מרוח הזמן, ובעת כזאת העצה היחידה לידע הלכה ברורה היא מ"ש בשיר השירים צאי לך בעקבי הצאן, ופירש רש"י התבונני בדרכי אבותיך הראשונים. אך דא עקא שהמתחדשים טרחו לסלף הספרים להטעות את העולם כאילו גדולי דורות הראשונים היו גם כן עולים להר הבית ועושים ככל מעשי המזרחי דהיום. ולזה קם האברך היקר הרב אביעד נייגער שליט"א לברר סוגיא זו בכתב והביא כל העדויות ופסקי הלכה בענין הר הבית מזמן החורבן ועד עתה, וציין לכל הסילופים וההשמטות שעשו תומכי העלייה כדי להכשיל את ישראל בעון חמור זה. על כן הנני לברכו שיצליח להפיץ את ספרו ללמד טועים בינה ולהציל ישראל מסכנה רוחנית וגשמית גם יחד. ועל זה בהעה"ח ד' לפרשת ויקהל פקודי תשע"ז.

ירמיהו קאהן

תוכן עניינים

2	הקדמה
2	מהכין הדבר נובע
3	הרקע לכתבת קונטרס זה
3	הבהרה
4	הסכמות
5	תוכן עניינים
7	סילוף דב"ק של רבנו אברהם בר חייא הנשיא
7	ההוצאה לאור ו/או תרגום
8	מבחינה היסטורית
10	מבחינה היסטורית של אוה"ע
	עדויות של חכמי ישראל, בתקופת הכיבוש המוסלמי המוקדם (ד'שצ"ח-
13	ד'תתנ"ט).
16	צנזור דב"ק של רבנו שמואל בר שמשון
16	צנזור
17	סילוף במשמעות מבחינה היסטורית
17	סילוף במשמעות ע"פ עדויות בני דורו של הרמב"ם
17	עדויות מתקופת הכיבוש הצלבנים (ד'תתנ"ט-ה'כ)
19	סילוף בהבנת דב"ק של רבנו משה בן מימון 'הרמב"ם'
19	סילוף במשמעות מבחינה היסטורית
20	סילוף במשמעות ע"פ עדויות בני דורו של הרמב"ם
20	עדויות מתקופת הכיבוש הצלבנים (ד'תתנ"ט-ה'כ)
22	עדויות מתקופת כיבוש הממלוכים (ה'כ-ה'רע"ז)
25	סילוף בהבנת הרמב"ם
25	הבנת ספר החרדים
27	רבנו דוד ן' זמרא 'הרדב"ז'
27	צנזור דב"ק של הרדב"ז עליות... זיזין וגיזוזטראות'
29	סילוף בדב"ק של הרדב"ז ע"פ עדויות של בני דורו
29	עדויות מתקופת כיבוש הממלוכים (ה'כ-ה'רע"ז)
30	הבנת המשמעות של הרדב"ז
31	התעלמות מדב"ק של הרדב"ז לגבי התגרות באוה"ע
33	דור ראשון לתלמידיו של רבי דוד בן זמרא
35	רבי יוסף מטראני 'מהרי"ט' זיע"א
35	צנזור בדברי המהרי"ט המצויים בדרך הקודש'
36	התעלמות מדב"ק של המהרי"ט מהתגרות באוה"ע
37	רבי שמואל הורוויץ זיע"א ימי שמואל'
37	הקדמה ודיוק
37	הציטוט מתוך ימי שמואל' אליבא וולפסון
38	צנזור - 'בהגיענו סמוך לכותל המערבי'
39	סילוף א' – התעלמות מדב"ק של חסידות ברסלב מהתגרות באוה"ע
41	סילוף ב' - יעד מקום המקדש לעלות לרגל'
42	סילוף ג' בדב"ק ע"פ עדויות של בני דורו
42	עליות לכותל המערבי בתקופת השלטון העות'ומאני (ה'רע"ז-ה'תרע"ז)
50	עליות לכותל המערבי מהמנדט הבריטי (ה'תרע"ז-ה'תש"ח)
58	ועדיין מעשה של יחידי אין לומדים ממנו הלכה
59	כ"ק האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג
59	צנזור
59	פסקי הלכה משו"ת דברי יציב

66.....	דרשות לפרשת שבוע משפע חיים
69.....	סילוף בדב"ק ע"פ עדויות של בני דורו
69.....	עליות לכותל המערבי תחת כיבוש מלכות המינות
71.....	סיכום
71.....	הרחבת סיבה א' - טומאת מת ואיסור כרת
72.....	הרחבת סיבה ב' - התגרות באוה"ע
73.....	הרחבת סיבה ג' - מורא מקדש
75.....	טענת 'יש לי רב'
76.....	טענת 'אלו ואלו דא"ח'
77.....	טענת 'אני הולך להתפלל'
78.....	טענת 'רצון לבנות את ביהמ"ק'
78.....	שיחה עם אחד מהעולים
79.....	טענת 'רוצה קירבת אלקים' [כדקא יאות]
83.....	סוף דבר הכל נשמע ואת האלקים ירא כי זה כל האדם

תודות

להשי"ת שהאיר עיני ללכת בדרך ה'

לכל ב"ב שתמכו, ובפרט לאשתי הצדיקה, צאצאית לגזע תרשישים בעל התניא, המגיד מזלוטשוב, רבי מנחם מנדל משקלוב, רבי הלל ריבלין, רבי אברהם מפוזנא ועוד זיעועכ"א

ולרבי ירמי' קאהן שליט"א שהעיר והאיר

~~~~~  
טיוטא ראשונה, כסלו ה'תשע"ז  
~~~~~

ליצירת קשר:

yhe@partner.net.il

לאתר האינטרנט:

<http://studioin3d.wixsite.com/yalkuthisbaatitchem>

לכל המעוניין לתרום ע"מ להמשיך את הפעילות מעבר לאינטרנט, מוזמן לתרום, דרך פי-פאל

<http://studioin3d.wixsite.com/yalkuthisbaatitchem/publicknowledge>

סילוף דב"ק של רבנו אברהם בר חייא הנשיא

קודם אביא מדברי וולפסון, בחוברת 'לשכנו תדרשו', עמ' 20

אלו דברי ר' אברהם בר חייא הנשיא⁴ (מחכמי ישראל בראשית תקופת הראשונים, בספרו מגילת המגלה עמ' 99):
ובתחילה כשהחריבוהו הרומיים לא היו מונעים את ישראל מלבוא אליו ולהתפלל בתוכו, וכמו כן היו מלכי ישמעאל נוהגים עמם מנהג טוב והרשו אל ישראל לבוא אל הבית ולבנות בו בית תפילה ומדרש, והיו כל גלויות ישראל הקרובים אל הבית עולים אליו בחגים ובמועדים ומתפללים בתוכו ומעמידים תפילתם כנגד תמידין ומוספין, ועל המנהג הזה נהגו כל ימי מלכות ישמעאל, עד שפשטה על הבית בעת הזאת מלכות אדום הרשעה והסירה את מלכות ישמעאל מעליו. ומן העת ההיא חיללו המקדש המעוז, שעשו אותו בית תפילה להם והעמידו פסלי טעותם בתוכו, והסירו התמיד, שמנעו את ישראל מלהתפלל בבית ולקיים בו מצות תפילה אשר היא כנגד התמידים, כי מיום שגברו אלו הרשעים לא הניחו ישראל לבוא בתוכו, אף איש אחד יהודי אינו נמצא בירושלים בימים האלה.

וכעת אסביר מכמה וכמה סיבות מדוע אין הכוונה היא להר-הבית דהיום, אלא להר-הזיתים⁵

ההוצאה לאור ו/או תרגום

מי שהוציאו לאור את הספר 'מגלת המגילה' הינם 'חברת מציקי נרדמים'⁶ (ברלין, ה'תרפ"ד) שהינה חברת הוצאה לאור של המשכילים, וביניהם כמה מתנועת הרפורמיים ימ"ש

דבר נוסף והוא שזהו תרגום, וכידוע תרגום הוא גם דבר שנוהג המתרגם להכניס בו את הפרשנות שלו, ולכן אין הדבר ברור אם באמת כתב ש...

...וכמו כן היו מלכי ישמעאל נוהגים עמם מנהג טוב והרשו אל ישראל לבוא אל הבית ולבנות בו בית תפילה ומדרש, והיו כל גלויות ישראל הקרובים אל הבית עולים אליו בחגים ובמועדים ומתפללים בתוכו ומעמידים תפילתם כנגד תמידין ומוספין, ועל המנהג הזה נהגו כל ימי מלכות ישמעאל...

ולאו דווקא שהתרגום לביטוי הערבי 'בית אלמקדס' המתייחס לירושלים בכללה, ולא למקום המקדש.

וכן הדבר לא מובן כ"כ מבחינה היסטורית...

⁴ רבי אברהם בר חייא 'הנשיא' זיע"א - חי בין השנים ד'תתכ"ה-ד'תתצ"ז (או ד'תתק"ו).

⁵ מפני ששם היה שרפת הפרה ושחיטה ומפני ששלוש שנים ומחצה עמדה השכינה בהר הזיתים (כמבואר בפתיחת איכה רבתי)

⁶ אין כאן שגיאת כתיב

מבחינה היסטורית

אם נלך לפי דברי התרגום של חברת מציקי נרדמים⁷, ע"פ ציר הזמן של ההיסטוריא נראה למה הכוונה

א. תקופה ראשונה - משנת חרבן הבית (ג'תת"ל) ע"י טיטוס ש"ט ועד מרד בר-כוזיבא (ג'תתצ"ו) - טוען הראב"ח שמוֹתָר היה לעלות להר הבית...

והדבר אינו מובן כלל שנתנו לעלות להר-הבית, אמנם מכיוון שביהמ"ק נחשב למרד באוה"ע⁸, וכעת לא קיים, וכן עדיין לא מצינו שחז"ל נתנו רשות כלשהי להמונים לעלות להר-הבית, מכיוון שאין בכך מצוה, ואם היתה בכך מצוה היתה נידונה בדב"ק של חז"ל.

ועוד שאפר פרה אדומה הי' מצוי בזמנם, כדאיתא במס' נדה, דף ו ע"ב 'חבריא מדכן בגלילא'; ביאור הר"ש למשנה, מסכת חלה, פרק ד' משנה ח'; הרא"ש, מס' חולין, פ"ח סימן ד'; תוספות רא"ש, מס' חולין, דף קד ע"א, ד"ה חלת חוצה; הלכות קטנות להרא"ש, הלכות חלה, סימן יד; הגהות מהר"ב רנשבורג, על תוס' חולין, דף ל"א ע"א, אות א'; ספר מצות הגדול, עשין ס"י קמא, ד"ה גרסינן בפרק; שו"ת התשב"ץ חלק ג' סימן ר' ד"ה עוד יש; בית יוסף, יורה דעה, סימן שכב, אות ד-ה, ד"ה ובזמן שהיתה; ספר חרדים, מצות התלויות בארץ ישראל, פרק ב', ד"ה שלא; משנה למלך אחרון, הלכות גירושין פרק ו, הלכה א', ד"ה ובעיוני בדברי התוס'; שם, ד"ה ואיברא דיש; מלבי"ם, ויקרא, פרשת אמר, פרק כב פס' סו; ערוך השולחן, אורח חיים, סימן תרפה סע' ז; שו"ת לבושי מרדכי, או"ח מהד"ק, סימן קלא, ד"ה ועוד י"ל; חזון נחום, חלק א סימן מח, ד"ה וי"ל למאי; שם, ד"ה מלבד זה; דרך אמונה, ביאור הלי מע"ש, פרק ב' הלכה ב'.

אזי שאין לנו מה להשוות בין זמננו לזמנם בשפ"א⁹.

ב. תקופה שניה - מסיום מרד בר-כוזיבא (שנת ג'תתצ"ו) ועד עליית השלטון המוסלמי (בשנת ד'שצ"ט) - אסרו על יהודים להכנס לירושלים (וק"ו ב"ב של ק"ו כניסה להר הבית)

ומאז מרד בר-כוזיבא, גרם לשלטון הרומי למנוע מהם מרידה בהם ע"י איסור כניסה לכל ירושלים (וק"ו ב"ב של ק"ו כניסה להר הבית), אזי שמכאן גם ניתן ללמוד שישנו שיבוש כלשהו בלש' התרגום.

אבל מצינו עדות שלפיה של הנוסע מבורדו¹⁰, לירושלים בשנת ד'צ"ג תקופת האמורים (כ-200 שנה לאחר סיום מרד בר-כוזיבא, וכ-10 שנים לאחר התקופה הביזנטית), שנתנו פעם בשנה, סביר להניח שהכוונה לתשעה באב, לירושלים למקום בו נמצאה אבן אחת משריד בית מקדשנו (אבל לאו דווקא בהר הבית, אלא סביבותיה)

והיהודים יבואו פעם בשנה למקום הזה ויבכו ויקונו אצל אבן אחת שנשארה מבית מקדשם ואותה ימשחו בשמן.

ואם הכוונה למקום הזה למקום מסויים בהר הבית, אזי שעדיין הי' מצוי אפר פרה אדומה, מה שאין כן מאוחר יותר בתקופה הביזנטית, שדאג השלטון להשמיד את האפר פרה אדומה שהי' מצוי דאז, וזה ככל הנראה מהסיבה הזו שרצו להפסיק את עלייתם של

⁷ אין כאן שגיאת כתיב

⁸ המהר"ל מפראג זיע"א, נצח ישראל, פרק ה

ובית המקדש היה גורם שהיה מתגרה בישראל המלכות, כי אין ישראל תחת רשות האומות מצד שיש להם בית המקדש,

⁹ בשפ"א - ר"ת 'בשום פנים ואופן'

¹⁰ הנוסע מבורדו - כינוי לנוסע נוצרי אלמוני המוכר רק בשמו של חיבורו - מסע מבורדו, יומן מסע המתאר את עלייתו לרגל בסביבות ד'צ"ג. החיבור נודע בחשיבותו, שכן הוא מהווה פתיחה לספרות המסעות לארץ ישראל וכן הוא אחד ממקורות המידע היחידים על פניה של ארץ ישראל בכלל, וירושלים בפרט. התיאור מפורט יותר לגבי אתרים בארץ ישראל, ביהודה וירושלים ובין השאר מתאר את הר ציון, הר הזיתים, קבר רחל, מעיין אלישע ובית אל.

יהודים בתשעה באב, וכן מובן ג"כ ע"פ המסורת שיש לנו לגבי שהביזנטים נתנו הוראה להפוך את אזור הר הבית למקום זריקת אשפה.

אזי שהתיאור הנ"ל מתקופה ההיא אינה ניתנת לתיאור בימינו אנו מכיוון שאין אפר פרה אדומה, אלא רק מתאים לתקופה בה הי' אפר פרה אדומה מצוי.

ג. תקופה שלישית - מעליית השלטון המוסלמים (בשנת ד'שצ"ט) - עד עליית שלטון הצלבנים (בשנת ד'תת"ס) - טוען הראב"ח שהתירו ליהודים לעלות להר הבית, וזהו שקר, וכאן ארחיב

מבחינה היסטורית של אוה"ע

כאשר החליף עומר כבש את ירושלים, הוא חתם חוזה עם הכנסייה הנוצרית המכונה 'חוזה עומר', וע"פ לא נתנו כלל וכלל ליהודים להמשיך להיות בירושלים (ויש מאן דאמר שהותר ל-70 משפחות להשאר)

בשם אלוהים הרחמן והרחום. זהו כתב הביטחון שמעניק עבד האלהים עמר, מפקד המאמינים, לאנשי איליא (ירושלים): הוא נותן להם ביטחון, לרכושם, לכנסיותיהם, לצלביהם, לחולה ולבריא, לכל בני דתם. לא ישכנו חיילים מוסלמים בכנסיותיהם. לא נהרוס את הכנסיות ולא נגרע דבר מן הכנסיות ולא מרכושן ולא מצלביהן ולא מכל דבר שהוא מנכסיהן. לא נאנוס את אנשי ירושלים להמיר את דתם ולא נפגע בהם לרעה. שום יהודי לא יגור עימם בירושלים. תושבי ירושלים חייבים בתשלום מס הג'זיה כפי שאנו מטילים אותו על תושבי שאר הערים. תושבי איליא חייבים לסלק מקרבם את הצבא הביזנטי ואת המיליציות. לאנשים האלה אנו מבטיחים ביטחון בצאתם איליא, לגופם ורכושם, עד בואם למקום מבטחים. לרוצים להשאר בירושלים אנו מבטיחים ביטחון, אבל חלה עליהם חובת המס כמו על תושבי ירושלים. לתושבי ירושלים הרוצים להצטרף בגופם וברכושם לביזנטים העוזבים, לפנות את כנסיותיהם ולנטוש את צלביהם, אנו מבטיחים ביטחון לגופם וגם ביטחון לכנסיותיהם ולצלביהם, עד אשר יגיעו למקום המבטחים שלהם. אותם עובדי אדמה הנמצאים (בירושלים) מאז רציחתו של פלוני יצאו עם הביזנטים, אם ירצו, ואם ירצו ישוּבו אל משפחותיהם; לא יגבה מהם דבר לפני הקציר. מה שנאמר בספר זה הוא דבר אלה ושליחו, ודבר המאמינים, אם אנשי ירושלים ישלמו את הג'זיה כפי שנדרש מהם. עדים לכך הם ח'אלד בן אל-וליד, עמר בן אל-עאץ, עבד אל-רחמן בן עוף, ומועאויה בן אבו ספיאן. נכתב בשנה החמש עשר להג'ירה.

אזי שלפי דב"ק של רבי אברהם בר חייא הנשיא מה שהתירו לנו הישמעאל דאז, זה לא להכנס להר הבית, אלא להכנס להר הזיתים

אלא רק נתנו להגיע לישער הרחמים ושם לשפוך שיחם נוכח פני ה'

וכן תיאר זאת רבי יצחק ב"ר יוסף חילו זיע"א (ה'צ"ג), שבילי דירושלים¹¹

בעוונותינו במקום הבית הקדוש בנוי עתה בית מסגד שנבנה על ידי מלך הישמעאלים¹² אשר כבש את ארץ ישראל ואת ירושלים מיד הערלים וכך הי' מעשה: המלך אשר נדר לשוב לבנות את חרבות בית המקדש בתת ה' בידו את העיד הקדושה.

דרש מאת היהודים להודיע לו את מקום החרבות [ההן], יען כי הערלים בגלל שנאתם לעם ה' עשו את החרבות ההן למקום אשפה עד אשר לא ידע עוד כל איש אותן, ויחי אז זקן אחד שאמר למלך אם יואיל המלך להשבע כי ישאיר את הכותל המערבי אגלה לו את מקום בית המקדש, מיד שם המלך את ידו על ירך הזקן וישבע לו לעשות את אשר ביקש. הזקן הראה לו את חרבות הבית תחת גל של אשפה, ויפנהו המלך, המלך בעצמו נקה את החרבות עד אשר טהר את המקום ההוא כליל, אחרי כן בנה את הכל מחדש זולתי כותל מערבי ויבן שם היכל נהדר מאוד אשר הקדישו לאלהיו הוא הכותל המערבי אשר מול היכל עמר בן אלכתב הנקרא "שער הרחמים" היהודים באים שם להתפלל כמו שהעיר כבר הנוסע הוא היום אחד משבעת הדברים המצוינים בעיר הקדושה: מגדל דוד היכל שלמה, קבר חולדה הנביאה, קבר המלכים, היכל הילני המלכה שער הרחמים וכותל המערבי.

¹¹ הספריה הלאומית בפריז, מח' כ"י העברים, מס' 441 (י"ל ע"י אליקים כרמולי); מאסף ירושלים תרגום ע"י י"ז הורוביץ; אוצר המסעות יהודה דוד אייזנשטיין, עמ' 79-71; קדושת המקדש - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' טו'-טז (י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי"ו, ה'תשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי משה מרדכי בידרמאן זיע"א); המעמר, כרך ג', עמ' 37 (ירושלים, ה'תשכ"ט).

¹² חילוף עומר בן אל-ח'טאב

וכן איתא גירסא נוספת למעשה זה, שהשלכותיו מראות בבירור שלא היתה מציאות שהחליף עומר רק פינה את מקום הכותל המערבי מאשפה ע"מ לבנות לו את 'מסגד אל אקצא' אלא הוא פינה האשפה ע"מ לתת רשות ליהודים לבנות את ביהמ"ק מחדש, אך דחינו זה מהטעמים הידועים

רבי משה חאגיז זיע"א, אלה מסעי¹³, עמ' יח-כ"י¹⁴

וכך היא השמועה ששמעתי מפי המלומדים שבהן **והבקיאים בדברי הימים של מלכות עותמאן** שהם הטורקן [הטורקים]¹⁵ שהיה תוכן גדול ביניהם דשלוש מאות שנים קודם שכבש הקיסר שלים נ"ע את העיר כתב בספרו זה לשונו כעין חידה "כשתחבר ותכניס את השין בשין ותתגבר השין ותכנוס תוך השין כפולה" ואחר שהיה מעשה אמרו שהבינו את החידה דהיינו כשהמלך אשר יקרא שין דהוא שלים ימלוך בשנת שלש מאות שהוא שין אחרת תתגבר השין שהוא המלך ותכנוס תוך השין כפולה דהיינו מדמשק וירושלים שכבש אותם בשנת שין, והם המספרים דכשכבש המקום ובחר לו לבית מושב אותה לשכה שאמרנו שהיא היום בית ועד משפטם יום אחד ראה דרך חלון אשה גויה זקנה יותר מתשעים שנה שהיתה מביאה שק או קופה של זבל ומשלכת שם במקום סמוך ונראה ללשכה שלו ועל זה חרה אפו כי אף על פי שהיה רואה תחלה שהיה מקום אשפה לא שם לבו כי אמר אין להקשות על זה למה כאן ולא במקום אחר דגם במקום אחר היתה נופלת שאלתו ואם כן אין לדבר סוף אבל הואיל והוא היה שם סמוך ונראה חצר מלכותו חרה אפו איך ימלאם לבם בחוצפה כזאת להוסיף על האשפה.

ולכן שלח לאחד מעבדיו להביא את האשה ההיא עם השק שלה וכשבאה שאל אותה מאיזה עם היתה והיא השיבה שהיתה מהרומיים, עוד שאל אותה באיזה מקום היא דרה השיבה לו רחוק מכאן שני ימים לפיכך היא עייפה ויגיעה שהיתה מחוייבת כפי הנימוס שהטילו ראשי ההמון הרומיים להביא שק או קופה של זבל עכ"פ פעם אחד ביום אותם הדרים בעיר, ושתי פעמים בשבוע אותם הדרים סביבות העיר, ואחת לשלושים יום לכל הדרים ברחוק שלשה ימים ולהשליך במקום ההוא, לפי שהיה שם בית אלקי ישראל וכאשר לא היו יכולין להחריבה עד היסוד גזרו בחרם שלהם ושלא יהי להם תשועת נפשם אם לא יקיימו סדר זה כדי שישתקע שמו ולא יזכר שם ישראל עוד עליו ובכן אל יחר בעיני אדוני המלך אם באתי בשק של זבל נגד חצר מלכות שלך כי לא להמרות עיני מלכותך עשיתי חלילה רק מצד חיוב האמונה שלי, המלך נ"ע שמע בנחת את כל דבריה ואמר לעבדיו לעכב אותה עד ידרוש ויחקור אם כדבריה כן הוא וצוה לאיזה מן העבדים שילכו ויעמדו מרחוק ולכל מי שיראו שמביא זבל לאותו מקום יקחהו לתפיסה ויביאהו לפניו, והנה גם הוא מציץ מן החרכים ומשגיח מן החלונות אם היו באים, וכיון שראה והביאו לו עבדיו כמה וכמה מאותן המביאים ושאל את פיהם ומצא דבריהם מכוונים אל דברי האשה, צוה להניחם בתפיסה, ופתח אוצרות כספו וזהב ולקח כמה כיסים מלאים מטבעות, ועוד נטל סל ומגריפה תלה לו מאחוריו והוציא כרוז כל מי שאוהב למלך ורוצה לעשות לו נחת רוח, ממנו יראה וכן יעשה, והלך על האשפה ופיזר שם כיס מעות כדי שיהיו העניים קופצים עליה ומחייבת הממון יקחו מהזבל שבאשפה, והוא עומד על גביהן ומזרז אותם על ידי פיזור ממון, ולשרים שלו כדי לחייבם בסל ומגריפה שבידו היה עומד ומתעסק עם דלת העם לפנות אותה האשפה כמוהם ומי רואה הסל והמגריפה שביד המלך והם לא יעשו כמוהו, באופן שכל אותו היום עמד שם והוציא כרוז בכל יום על האופן האמור והיה מפזר על גבי האשפה בכל יום כיס מעות, ועמדו כפי דבריהם בשלשים יום יותר מעשרת אלפים איש שהיו מפנים באותה האשפה עד שגלה את כותל המערבי והיסודות הנראין היום לעין כל, ובכל אלו הימים כל אותן הרומיים שהיו מביאים זבל מהם היו בורחין, חוזרין לאחוריהם ומהם היו נתפסים, ומכל התפוסים הפילו גורלות עליהן ויצא שלוששים איש ושמונה שצוה המלך לנתח אותם לנתחים ולקבעם במסמרות סביב לעיר, ועל הכפרים הסמוכים הכריז בכרוז חמור על כל איש ואשה תינוק ותינוקת שימלאנו לבו [אף] לרוק על גבי אותו מקום כי קדוש הוא לאלקינו.

אחר כך קרא לקצת יהודים דלים שהיו שם ודבר על לבם באמור הנה מאת ה' היתה זאת ושמא גרם להחזיר עטרת הבית ליושנה כמו שהיה כאשר בנה המלך שלמה דשמי בקרבו,

¹³ גם ידוע בשם 'פרשת אלה מסעי'

¹⁴ בהנדמ"ח בירושלים

¹⁵ דהיינו שחכמי דברי הימים של טורקיא סיפרו לו על כיבוש המוסלמים הראשונים תחת עומר אל-חטיאב, מידי הביזנטים.

ואתם יש לכם דין קדימה, הרי היסודות לפניכם בנו אותה על הוצאות שלי ואל תשגו בהוצאה. היהודיים נשבר לבם בקרבם וגעו כלם בבכיה, ולא ענו דבר, אמר להם המלך למה אתם בוכים במקום שהיה לכם להיות שמחים כי למחיה שלחני אלקים לכונן את בית מקדשו אשר החריבו אותה הרומיים שהם ערלי לב וערלי בשר ולא ידעו בערך קדושת מקום זה וסגולתו, אם על ממון אתם דואגים, כבר אמרתי לכם כי על ההוצאות שלי תהא בונים אותה, ענה זקן אחד שבהם בבכיה רבה, יחי אדונינו המלך ויארץ ימים על מלכותו, אנו עבדיך מחוייבים לברך את ה' אשר ייעצך, ולהחזיק לך טובה על חסדך זה האחרון מן הראשון שאתה מתנדב הוצאות הבית, אמנם כפי אמונתנו אין בידינו לבנות הבית, לפי שאנו מאמינים ומקווים שהבית הזה יהיה לנו בנוי מאת ה' מן השמים כשיהי' ברצונו יתברך ולא זולתו,

אזי שכאשר כתב רבי אברהם בר חייא הנשיא זיע"א, מגילת המגילה, עמ' 99

... וכמו כן היו מלכי ישמעאל נוהגים עמם מנהג טוב והרשו אל ישראל לבוא אל הבית ולבנות בו בית תפילה ומדרש, והיו כל גלויות ישראל הקרובים אל הבית עולים אליו בחגים ובמועדים ומתפללים בתוכו ומעמידים תפילתם כנגד תמידין ומוספין, ועל המנהג הזה נהגו כל ימי מלכות ישמעאל...

ומהו אותו מנהג שנהגו כל ימי מלכות ישמעאל' ובכך אותו מנהג שנהגו כל ימי התקופה בהם שלטו הישמעאלים מכל המקורות שידועים לנו אינה עליה להר הבית, ולא לבית במקום ה' הר הבית' אלא ל'הר הזיתים'.

עדויות של חכמי ישראל, בתקופת הכיבוש המוסלמי המוקדם (ד'שצ"ח-ד'תתנ"ט)

לפני שאביא מדב"ק של חכמי ישראל יש לשים לב לעובדה מפליאה ושבעיקר אלו שעלו לירושלים להר הזיתים מדברים מעניין חג הסוכות וההושענות, אזי שיש לסבור שמלבד כך שהיהודים לא הורשו להכנס לירושלים - ק"ו ב"ב של ק"ו להר הבית - בגלל 'חווה עומר', ויש סברה לומר שגם בשאר השנה לא הורשו היהודים להיות גם בהר הזיתים, אלא רק בשלוש הרגלים, ואולי אף יש לציין שרק בחג הסוכות, והשי"ת יאיר עיננו לדעת נסתרות.

יאגרת קודש¹⁶ מאת רבי מאיר ראש ישיבת ארץ ישראל¹⁷ זיע"א (ד'תרפ"א), לידידו בבגדאד שאו שלום גדול ממני ומן וכו' ומכל שארית עדת ישראל הדרים במקדש ה' ובצבי ארזות שברחמי יוצרנו אנחנו חנויים וכו' ותפלתנו עליכם תדירה ועל זקני (ה)יקר שלכם בהר הזיתים מול היכל ה' מקום הדום רגלי אלקיננו ועל שער הכהן ועל שערי מקדש ה' בקיבוץ כל ישראל לחוג חג ה' חג הסוכות.

וראוי לציין שמנהג זה של סיבוב שערים הוא התבסס ע"פ המציאות של איסור הכניסה של יהודים לעיר ירושלים, ולכן ע"מ לקיים את חיבוב המצוה של ראיית המקדש, יסדו מנהג זה של סיבוב שערים, והוא בא להזכיר לנו את המציאות של הגלות, שאנו רק סובבים אותו משום חטאינו - אבל פנימה אסור לנו.

¹⁶ מובא בתזכיר על הכותל המערבי, עמ' 20; קדושת המקדש - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' כד' (י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושת"ו, ה'תשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי משה מרדכי בידרמאן זיע"א); המעמר, כרך ג', עמ' 37 (ירושלים, ה'תשכ"ט).
¹⁷ רבינו אהרן בן מאיר הכהן זיע"א - שימש כראש ישיבה בארה"ק, ככל הנראה בטבריה, פעל בתקופת הגאונים, חי בסביבות שנת ד'תרפ"א. מיוחסים ככהן לתנא רבי אלעזר בן עזריה ע"ה וכן לשושלת הנשיאות של הלל הזקן ע"ה. התפרסם כחולק בעניין עיבור השנה נגד רב סעדיה גאון וראש הגולה דוד בן זכאי זיעועכ"א. מבין יוצאי חלציו נמנה אביתר הכהן זיע"א, מחבר מגילת אביתר (ראה 'אוצר הגדולים', כ"ב דף קנח, ע"פ ספר סעדייאנא).

יאגרת קודש¹⁸, מאת רבי אליהו גאון בן שלמה¹⁹ זיע"א, שנשלח מירושלים לרבי אפרים ב"ר שמריהו²⁰ זיע"א, שישב בפוסטט (ד'תשפ"ה)

ולא נכחד ממך כי בכל עת לא נפסיק זכר קהלות מצרים כאשר עשו עמנו פעם בפעם בכלל וזכרך בפרט בתוך כל קהל ובכל מועד ובהר הזיתים צור ישמע תפלתנו,

יאגרת קודש²¹, מאת רבי שלמה ב"ר יהודה²² זיע"א, שנשלח מירושלים לרבי אפרים ב"ר שמריהו זיע"א, שישב בפוסטט (ד'תת"כ)

ומה שיהיה ביום הושענא בהר הזיתים אני אכתוב לכבודך בכל מה שיהיה.

ימכתב קודש²³, מאת מאלמוני לרבי שלמה ב"ר יהודה זיע"א

שא שלום גדול וכו' אל תחשב עמידתך בעדנו אולי ישמע ה' אלקיך מעל בית מקדשו ועל שער ביתו וכו' ושלום לכל קהלך ולכל הזקנים ההולכים להתפלל על הר הזיתים.

וכן איתא בתזכיר על הכותל המערבי עמ' 20, סדר מלא של התפלה מאת רבי שלמה בן יהודה זיע"א, ובאותו סדר תפלה באותו זמן על יד הכותל, ואומר שהם סובבים את שערי המקדש (שכולל בלי ספק גם כותל המערבי) ומתפללים על ידם בקול רם, בקדוש וברוך, ובימי החגים הם עולים אל הר הזיתים.

¹⁸ קדושת המקדש - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' כד' (י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי"ו, ה'תשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי משה מרדכי בידרמאן זיע"א); המעמר, כרך ג', עמ' 37 (ירושלים, ה'תשכ"ט).

¹⁹ רבי אליהו הכהן גאון זיע"א - בנו של רבי שלמה ב"ר יוסף הכהן גאון זיע"א. ואחיו של רבי יוסף הכהן גאון (השלישי) זיע"א. שימש כראש ישיבת 'גאון יעקב'. בגניזת קהיר נמצא שמו בשנת ד'תרכ"ז חתום מספר שישי בין חברי ישיבת גאון יעקב, ואילו בשנת ד'תת"ה כבר היה חתום תבור רביעי שבחבורה. בספ"ק 'אוצר הגדולים אלופי יעקב' נאמר שכמה חוקרים טעו בהבנתם שניסה לחדש מצוות קידוש החודש על ידי עדי ראיה, ובאמת מה שהלך לחיפה 'לקדש השנה' נועד למעשה לחזק יד בנו רבי אביתר הכהן גאון זיע"א, לפני שהמתאספים שם. לפי ממצאי נוספים בגניזה בקהיר, היה סכסוך בינו לבין רבי דניאל בן עזריה זיע"א, הם עשו שלום ביניהם, לאחר שויתר על התואר ראש ישיבה והעבירו לרבי דניאל בן עזריה זיע"א. מלבד העדויות מהגניזה הקהירית, מצוי ג"כ דיון בירושלים בבית דינו של אליהו הכהן גאון משנת ד'תת"ב בתביעת כספים לאלמנה (גניזת קהיר באוסף אוניברסיטה פרינסטון); דיון ברמלה בשנת ד'תתכ"ה בעניין אפוסטרופוס הבעל להביא אשתו אליו ממצרים (גניזת קהיר באוסף אוניברסיטה פרינסטון מס' T-S 10J26.1). נפטר בשנת ד'תתמ"ד ומנו"כ בדלתון בראש ההר, סמוך לקבר רבי יוסי הגלילי ע"ה, בנו רבי אביתר הכהן גאון זיע"א, מתאר את פטירתו והלוויתו בספ"ק 'מגילת אביתר'.

²⁰ רבי אפרים ב"ר שמריהו זיע"א - מחכמי מצרים בשנות ד'תש"ע-ד'תת"ל ערך. מתלמידיו של רבינו שלמה בן יהודה זיע"א (ר"י ירושלים) והוא שימש כאבד"ק וריש מתיבתא הירושלמים אשר במצרים בעיר פיסטאט. ונמצאו כעת ממכתבי הגניזה הרבה מכתבים מרבו: מכתב משנת שלט לשטרות (שנת ד'תשפ"ז) מבואר דבית דינו החבר בסנהדרי גדולה (היינו בישיבת רבי שלמה בירושלים שנקראים ישיבה הראשונה של חכמי המתיבתא כן). ומר רב שמואל זיע"א, ראש הקהל, ושם מבואר כי אנשים חיו שם שחלקו עליו זה וכמו שמבואר זה קצת מפרטי דברים לפנינו ערך רבי שלמה ב"ר יהודה זיע"א; פתקא של נידוי מרבי שלמה הכהן גאון זיע"א, נידוי על איש א' ושמו אברהם בן אהרן אלבצרי חזן ודרשן; תעודה א' באוצה"ס אוקספורד, כמובא ברשימת נייבומערל מובא שם שטר משנת ד'תתצ"ט ממנו ומרבי יוסף (החבר הרביעי בסנהדרי גדולה); מכתבו לרבי צדוק הלוי זיע"א (אב"ד בישיבת א"י) מתאונן על הפריצים שאינם שומעים לרב ומצערי רבנו וכו' ורבי צדוק משיב שהמצב ג"כ אצלם. חתימתו הוא בכ"י א' כן

אפרים זעי החבר בס"ג בר שמריהו נ"ר ר"ח הז"י ל ע"י נוטרקון אפרים זעירא החבר בסנהדרי גדולה בר שמריהו נוח נפש ב"ר יחיא העזתי לחיי עד יזכה.
(מעובד ע"פ רבי נפתלי יעקב הכהן זיע"א, אוצר הגדולים - אלופי יעקב, חלק ב', אות תתפג, עמ' רנב)

²¹ קדושת המקדש - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' כד' (י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי"ו, ה'תשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי משה מרדכי בידרמאן זיע"א); המעמר, כרך ג', עמ' 37 (ירושלים, ה'תשכ"ט).

²² רבי שלמה ב"ר יהודה זיע"א - ראש ישיבת ירושלים, חי בין השנים ד'תשע"ח - ד'תת"י
²³ קדושת המקדש - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' כד' (י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי"ו, ה'תשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי משה מרדכי בידרמאן זיע"א); המעמר, כרך ג', עמ' 37 (ירושלים, ה'תשכ"ט).

ואם כבר עסקינן באותה חברת הו"ל של חברת מציקי נרדמים²⁴, הוציאו לאור ג"כ גירסא של ב'ספר חסידים', סימן תר"ל

רב האיי ורב אביתר כהן צדק²⁵ היו בירושלים וכו', ורב האיי היה עולה בכל שנה לירושלים מבבל, והיה שם בחג הסוכות, **כי היו מקיפין את הר הזיתים בהושענא רבא ז' פעמים** וכו', אמר לו הרוצח לרב האיי, למה היית הולך לבד כשהייתם מקיפים את הר הזיתים? ואמר לו רב האיי: מפני שאני עולה בכל שנה מבבל להקיף הר הזיתים בסוכות

ומאן דכיר שמיה של הר הבית כלל וכלל, בסדר הקפותיו של רב האיי גאון (נפטר ד'תשצ"ח) יחד עם רבינו **אביתר כהן צדק זיע"א**, שנהגו **להקיף רק את הר הזיתים ולא עלו להר הבית**

מכתב קודש²⁶ מרבני ירושלים זיעועכ"א, (ד'תתמ"ז)

שאלו שלום ירושלים וגו' זכרו מרחוק את ה' וכו' וזה תמיד בקשתנו כן במקדש מעט²⁷, כן בהר הזיתים בהקבץ אחינו בית ישראל אל ירושלים בחדש תשרי הוא ירח האיתנים לרצות אבנים לחונן עפרותיה לסובב על השערים להשתטח בתפלה ובתחנונים ומאת אלקינו היתה זאת כי הטת עלינו חסד לפני מלכות ישמעאל בעת אשר פשטה ידם ולכדו את ארץ הצבי מיד אדום ובאו ירושלים היו עמהם אנשים מבני ישראל הראו להם מקום המקדש וישבו עמהם מאז ועד היום והתנו עליהם תנאים כי הם יכבדו את בית המקדש מכל גאול ויתפללו על שערינו ולא יהיה ממחה על ידיהם וקנו הר הזיתים אשר עמדה השכינה עליו ככתוב ויעל כבוד ה' מעל תוך העיר וגו' (יחזקאל י"א) הוא המקום אשר נתפלל בו בימי החגים מול היכל ה' ביום הושענא ושם יברכו כל בית ישראל מדינה ומדינה קהלותיה זקניה נדיביה וכל הזוכר את ירושלים וכל המעלה אותה יעל לבו שם יזכרו בתפלות ובברכות וכו'.

אזי שיוצא לנו מכל הנ"ל שכל מה שאמר רבי אברהם ב"ר חייא הנשיא זיע"א, מגילת המגלה, עמ' 99

... וכמו כן היו מלכי ישמעאל נוהגים עמם מנהג טוב והרשו אל ישראל לבוא אל הבית (בהר הזיתים) ולבנות בו בית תפילה ומדרש, והיו כל גלויות ישראל הקרובים אל הבית עולים אליו בחגים (כגון סוכות והושענות) ובמועדים ומתפללים בתוכו ומעמידים תפילתם כנגד תמידיו ומוספין, ועל המנהג הזה נהגו כל ימי מלכות ישמעאל...

הינו סילוף בהבנה משום שאותו מנהג שנהגו עמנו הישמעאל דאז הי' מתייחס להר ולבית שנמצא בהר הזיתים, וכל מה שקשור לגבי הר הבית היה רק סיבוב שערים, ולא עוד אלא יש סברה לומר שרק בחג הסוכות הורשו לבא להר הזיתים (ולכן בשאר השנה עשו סיבוב שערים), וכן יראה עוד מדב"ק של רז"ל לקמן

²⁴ אין כאן שגיאת כתיב

²⁵ רבי אביתר כהן צדק זיע"א - בנו של רבי אליהו גאון בן שלמה זיע"א. בעה"מ של הספה"ק אגרת אביתר.

²⁶ ספר הכותל המערבי להרב בן ציון עמ' 42; קדושת המקדש - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידים ברסלב) (היתשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' כד-כה (י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי"ו, היתשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי משה מרדכי בידרמאן זיע"א).

²⁷ היינו בית הכנסת

צנזור דב"ק של רבנו שמואל בר שמשון

וולפסון, בחוברת 'לשכנו תדרשו', עמ' 21

ועיין איגרות ר' שמואל בר שמשון, איגרת יד עמ' 7, שבה כותב ר' שמואל בר שמשון אשר ביקר בירושלים ביחד עם ר' יהונתן הכהן מלוניל (שהיה תלמיד-חבר של הראב"ד):
באנו אל ירושלים ממערבה של עיר וראינוה וקרענו בגדינו כראוי לנו, ונתגוללו רחמינו עלינו ובכינו בכיה גדולה אני והכהן הגדול מלוניש, ונכנסנו בשער עד לפני מגדל דוד, ונבוא להשתטח עד לפני העזרה.

צנזור

וכעת נביא במלואה את אגרת זו, ללא הצנזורה של וולפסון

אגרת מסע דפליסטינא מר' שמואל ב"ר שמשון, בשנת ד"א תתק"ע²⁸ (דהיינו כ-32 שנה לאחר כיבוש צלאח א-דין)

[ירושלים] באנו אל ירושלים ממערבה של עיר וראינוה וקרענו בגדינו כראוי לנו, ונתגוללו רחמינו עלינו ובכינו בכיה גדולה אני והכהן הגדול מלוניל ונכנסנו בעיר עד לפני מגדל דוד ונבוא להשתטח עד לפני העזרה, ונפול על פנינו לפני שער שכם מבחוץ לרוח עין עיטם הוא בית הטבילה לכהנים, ושמה שער שכנגדו בכותל מערבי, ומיסוד הכותל כעין אולם אחד אשר ביסוד ההיכל ושם באים הכהנים במחילה לעין עיטם והמקום ההוא היה בית הטבילה והלכנו משם להר הזיתים מקום שרפת הפרה ושם התפללנו שתי פעמים כעשרה ועלינו על ההר ויום שבת התפללנו בשעת המנחה שם במקום שהיו הערלים רגילין שם לכנות ע"ז ולא נשא אותם המקום כי היה נופל כל מה שהיו בונים בכל שעה, והוא²⁹ אחד מעשר מסעות שנסעה שכינה ממקומה, והישמעאלים מכבדין אותו המקום³⁰ ואין בו רק היסוד בלבד, ומקום אשר היה שם הארון עדיין קים, והלכנו משם למי השילוח ומשם הלכנו לחברון וקודם בואנו לחברון הגענו לקבר רחל אמנו...

גירסת וולפסון	אגרת מסע דפליסטינא מר' שמואל ב"ר שמשון, בשנת ד"א תתק"ע
ונבוא להשתטח עד לפני העזרה.	ונבוא להשתטח עד לפני העזרה, ונפול על פנינו לפני שער שכם מבחוץ לרוח עין עיטם הוא בית הטבילה לכהנים

וראוי שנחזור שוב לציר הזמן ההיסטורי

ד. שלטון הצלבנים (משנת ד'תת"ס) עד כיבוש צלאח א-דין (בשנת ד'תתקמ"ז-ח) - אסור היה להכנס לירושלים, אבל כעת ישנה הווא אמינא לבוא ולומר שהמוסלמים נתנו לנו אישור לעלות להר הבית, אך זה שוב מתברר כטעות, גם כפי שנוכח בהמשך.

שהרי כבר אז ערכו המוסלמים באותה שנה שבה כבשו את ירושלים בחזרה, תפילה המונית במסגד אל-אקצא, ביום ה' מרחשון ד'תתקמ"ח.

אזי שהטענה הזו גם נופלת גם לפי דב"ק של הראב"ד זיע"א לקמן

²⁸ המקור לאגרת זו נזכר ברשימת כ"י של די רוסי בשם מסע דפליסטינא (והוא כ"י אשר בפרמא 63/18, והעתיקו לצרפתית ה' כרמולי בספרו Itineraire צד 127-136; הכ"י נדפס בספר אוצר טוב (ה'תרל"ז-ה'תרל"ח), צד 035-038 בשם "מכתב מר' שמואל בר שמשון"; המעמר כרך ג' (עמ' 28) (ירושלים, ה'תר"פ); אוצר המסעות (אייזנשטיין, ניו יורק, ה'תרפ"ז), עמ' 62-65.
²⁹ דהיינו הר הזיתים
³⁰ דהיינו הר הבית

סילוף במשמעות מבחינה היסטורית

ד"א תתק"ע'
לפי השנה המצויינת באגרת זו השנה היא ד'תתק"ע, ומבחינה היסטורית לבוא ולטעון שרבינו שמואל בר שמשון נכנס להר הבית היא הזוי לגמרי, וזאת מכיוון שבשנת ד'תתנ"ט, נכבשה ירושלים בידי הצלבנים, שהביא סוף אלים וחורבן על קהילה יהודית פורחת ומשגשגת, שאף השתתפה בהגנת העיר שכם אחד עם תושביה המוסלמים של ירושלים. מאז הייתה העיר אסורה להתיישבות של יהודים.

ובפרט כאשר עסקינן בכך שעדויות מבני דורו של רבינו שמואל בר שמשון זיע"א עלו להר הזיתים, אזי משמע שהעליה אליה התכוון היא הר הזיתים.

וגם מתיאוריו ניכר שכל המקומות שתיאר הינם מחוץ לחומות ירושלים

סילוף במשמעות ע"פ עדויות בני דורו של הרמב"ם

עדויות מתקופת הכיבוש הצלבנים (ד'תתנ"ט-ה'כ)

רבי אברהם ן' דאוד 'הראב"ד (הראשון) זיע"א, סדר הקבלה (ד'תתק"כ)

...חוץ ממדינה אחת במערב במדבר שמה ורגלאן ומעט מהם במצרים ומעט הי' מהם בארץ הצבי כשהיו ישראל חוגגים חג הסכות בהר הזתים והיו חונים בהר מחנות מחנות אוהבים אלו את אלו ומברכין אלו את אלו. והצדוקין חונים נגדם כבי חשיפי עזים והיו הרבנים מוצאים ספר תורה ומחרימין שמות הצדוקין בפניהם והם שותקים כמו כלבים אלמים לא יוכלו לנבוח

רבי בנימין מטודילה זיע"א (מסעו נערך בסביבות שנת ד'תתקכ"ה-ד'תתקל"ד), מסעות רבי בנימין, עמ' כ"ד³¹

ארבעה שערים לירושלים, שער אברהם, שער דוד, שער ציון ושער גושפט הוא שער יהושפט. לפני בית המקדש שהיה בימי קדם. ושם טמפלו דומינו שהוא היה מקודם המקדש, בנה עליו עומר בן אל כטאב כיפה גדולה ויפה עד מאד, ואין מכניסים שם שום צורה, ולא שום תמונה, אלא שבאים להתפלל תפלתם. ולפני אותו מקום כותל מערבי, אחד מהכתלים שהיו במקדש בקדש הקדשים, וקוראין אותו שער הרחמים, ולשם באים כל היהודים להתפלל לפני הכותל בעזרה³².

³¹ מובא גם בספה"ק 'קדושת המקדש' - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' יד' (י"ל ע"י ישיבת קודש הלולים בירושתי"ו, ה'תשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי משה מרדכי בידרמאן זיע"א).
³² העזרה משמע להר הבית

רבי פתחיה מרגנשבורג זיע"א, (סביבות שנת ד'תתקמ"ה)

ובירושלים - יש שער וקורין לו שער רחמים, ואותו שער ממולא אבנים וסיד ואין שום יהודי רשאי לבוא שמה וכו', ומתפללין שם.

מכתב קודש³³ מאת רבי מנחם ב"ר פרץ החברוני³⁴ זיע"א (ד'תתקע"ה)

...והלכתי משם³⁵ לירושלים עה"ק, ושם ישבתי והתפללתי בתוך קהל גדול וקדוש³⁶ ומהם בעלי משנה ובעלי תלמוד ובעלי מקרא אנשי שם, והעמדתי ספר תורה על עמוד שיש "במזבח" והייתי על הר ציון וראיתי מקום בהמ"ק והר הבית, וכותל מערבי עדיין קיים ועל הר ציון קברי מלכי בית דוד, יצאתי מירושלים וירדתי מהר ועליתי על הר הזיתים ושם ראיתי מזבח שעשה עזרא ושמתו ידו עליו, ומשם...

רבי יהודא אלהריזי זיע"א, תחמוני, שער חמישים³⁷ (עלה לירושלים בשנת ד'תתקע"ו)

ובקצת הימים משנתני יד התשוקה בעבותים לעלות על הר הזיתים והיינו בעין דומעת ובנפש נכנעת משקיפים על מקום העזרה אשר נחלף לעבודה זרה מקום שכנה בו שכינה ועתה שכנה עליו עננה.

יאגרת קודש³⁸ מאת רבי יעקב 'שליח רבינו יחיאל מפאריס' זיע"א

ומשם עולין להר הזיתים, ויש הולכין דרך העמק הוא עמק יהושפט, ושם בית הקברות לישראל בשפלת הר הבית, והולכים בעמק עד שמגיעין נגד האיציטבא אשר בהר הזיתים, למקום שהיו שוחטים שם פרה האדומה, ועולין בהר עד האיציטבא והיא מכוונת נכח פתח ההיכל, ומשם רואין הר הבית וכל הבנינים אשר עליו, ומתפללים שם כנגד בית המקדש.

רבי יהוסף שוורץ זיע"א, פרי תבואה (ה'תר"ה), דף מט ע"ב

ובספר אלה המסעו' הנ"ל נזכר בדף י"ג וז"ל ומשם עולין להר הזיתים וכו' שם בית הקברו' לישראל בתחתיו הר הבית והולכים בעמק (עמק יהושפט, נחל קדרון) עד שמגיעים עד האיציטבא אשר בהר הזיתים, מקום אשר שוחטין שם פרה אדומה ועולים בהר עד האיציטבא ההיא שמכוונת נכח פתח ההיכל, ומשם רואין הר הבית וכל הבנין אשר עליו, ועל כן מתפללין שם כנגד בית המקדש.

דעת זקנים מבעלי התוספות, ויקרא פרק כו פס' ב'

את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו. אתקש מקדש לשמירת שבת לוי' לך מה שמירת שבת לעולם שנא' אות היא לעולם אף מורא מקדש לעולם שאף בחורבנו אסור ליכנס בו :

³³ כ"י אוקספורד, מס' 135; הלבנון, שנה ה' גליון מ' עמ' 626; מובא גם בספיה"ק 'קדושת המקדש' - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' יב' (י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי, ה'תשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי משה מרדכי בידרמאן זיע"א); המעמר, כרך ג', עמ' 37 (ירושלים, ה'תשכ"ט).

³⁴ רבי מנחם ב"ר פרץ החברוני זיע"א - שימש כחזן בחברון כשמונה שנים.

³⁵ קבר רחל

³⁶ בתור ש"ץ

³⁷ דפוס לייפציג, ה'תרפ"ד, בעמ' 202

³⁸ בקובץ 'אוצר מסעות' (ניו יורק, ה'תרפ"ו), עמ' 67

סילוף בהבנת דב"ק של רבנו משה בן מימון 'הרמב"ם'

וולפסון, בחוברת 'לשכנו תדרשו', עמ' 21

בספר חרדים, מצוות התלויות בארץ ג', מובאת עדות הרמב"ם שכך כתב באיגרתו: ביום שלישי בשבת ארבעה ימים לירח מרחשוון שנת שש ועשרים ליצירה³⁹ יצאנו מעכו לעלות לירושלים תחת סכנה, ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי בו ביום חמישי ששה ימים לירח מרחשוון. ובאחד בשבת תשעה בחודש יצאתי מירושלים לחברון לנשק קברי אבותי במערה. ואותו יום עמדתי במערה והתפללתי, שבח לא-ל על הכל. ושני הימים האלו, שהם שישי ותשיעי במרחשוון, נדרתי שיהיו לי כמו יום טוב ותפילה ושמחה בה' ואכילה ושתיה. א-להים יעזרני על הכל ויקים לי נדרי לה' אשלם' אמן. וכשם שזכיתי להתפלל בה ובחורבנה, כך אראה אני וכל ישראל בנחמתה אמן.

סילוף במשמעות מבחינה היסטורית

לפי השנה המצויינת באגרת זו השנה היא ד'תתקכ"ו, ומבחינה היסטורית לבוא ולטעון שהרמב"ם נכנס להר הבית היא הזוי לגמרי, וזאת מכיוון שבשנת ד'תתנ"ט, נכבשה ירושלים בידי הצלבנים, שהביא סוף אלום וחורבן על קהילה יהודית פורחת ומשגשגת, שאף השתתפה בהגנת העיר שכם אחד עם תושביה המוסלמים של ירושלים. מאז הייתה העיר אסורה להתיישבות של יהודים.

ובפרט כאשר עסקינן בכך שעדויות מבני דורו של הרמב"ם זיע"א עלו להר הזיתים, אזי משמע שהעליה אליה התכוון היא הר הזיתים.

³⁹ 'שנת שש ועשרים' שגיאת כתיב צ"ל 'שנת ששה' ועשרים, דהיינו שנת ד'תתקכ"ו.

סילוף במשמעות ע"פ עדויות בני דורו של הרמב"ם

עדויות מתקופת הכיבוש הצלבנים (ד'תתנ"ט-ה'כ)

רבי אברהם ן' דאוד 'הראב"ד (הראשון) זיע"א, סדר הקבלה (ד'תתק"כ)

...חוץ ממדינה אחת במערב במדבר שמה ורגלאן ומעט מהם במצרים ומעט היי מהם
בארץ הצבי כשהיו ישראל חוגגים חג הסכות בהר הזתים והיו חונים בהר מחנות
מחנות אוהבים אלו את אלו ומברכין אלו את אלו. והצדוקין חונים נגדם כבי חשיפי עזים
והיו הרבנים מוצאים ספר תורה ומחרימין שמות הצדוקין בפניהם והם שותקים כמו
כלבים אלמים לא יוכלו לנבוח

רבי בנימין מטודילה זיע"א (מסעו נערך בסביבות שנת ד'תתקכ"ה-ד'תתקל"ד), מסעות רבי
בנימין, עמ' כ"ד⁴⁰

ארבעה שערים לירושלים, שער אברהם, שער דוד, שער ציון ושער גושפט הוא שער
יהושפט. לפני בית המקדש שהיה בימי קדם. ושם טמפלו דומינו שהוא היה מקודם
המקדש, בנה עליו עומר בן אל כטאב כיפה גדולה ויפה עד מאד, ואין מכניסים שם שום
צורה, ולא שום תמונה, אלא שבאים להתפלל תפלתם. ולפני אותו מקום כותל מערבי,
אחד מהכתלים שהיו במקדש בקדש הקדשים, וקוראין אותו שער הרחמים, ולשם
באים כל היהודים להתפלל לפני הכותל בעזרה⁴¹.

רבי פתחיה מרגנשבורג זיע"א, (סביבות שנת ד'תתקמ"ה)

ובירושלים - יש שער וקורין לו שער רחמים, ואותו שער ממולא אבנים וסיד ואין שום
יהודי רשאי לבוא שמה וכו', ומתפללין שם.

מכתב קודש⁴², מאת רבי מנחם ב"ר פרץ החברוני⁴³ זיע"א (ד'תתקע"ה)

...והלכתי משם⁴⁴ לירושלים עה"ק, ושם ישבתי והתפללתי בתוך קהל גדול וקדוש⁴⁵ ומהם
בעלי משנה ובעלי תלמוד ובעלי מקרא אנשי שם, והעמדתי ספר תורה על עמוד שיש
"במזבח" והייתי על הר ציון וראיתי מקום בהמ"ק והר הבית, וכותל מערבי עדיין קיים

⁴⁰ מובא גם בספה"ק 'קדושת המקדש' - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' יד' (י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי", ה'תשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי משה מרדכי בידרמאן זיע"א).

⁴¹ העזרה משמע להר הבית
⁴² כ"י אוקספורד, מס' 135; הלבנון, שנה ה' גליון מ' עמ' 626; מובא גם בספה"ק 'קדושת המקדש' - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' יב' (י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי", ה'תשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי משה מרדכי בידרמאן זיע"א); המעמר, כרך ג', עמ' 37 (ירושלים, ה'תשכ"ט).

⁴³ רבי מנחם ב"ר פרץ החברוני זיע"א - שימש כחזן בחברון כשמונה שנים.

⁴⁴ קבר רחל

⁴⁵ בתור ש"ץ

ועל הר ציון קברי מלכי בית דוד, יצאתי מירושלים וירדתי מהר ועליתי על הר הזיתים ושם ראיתי מזבח שעשה עזרא ושמתני ידי עליו, ומשם...

רבי יהודא אחרזי זיע"א, תחמוני, שער חמישים⁴⁶ (עלה לירושלים בשנת ד'תתקע"ו) ובקצת הימים משנתני יד התשוקה בעבותים לעלות על הר הזיתים והיינו בעין דומעת ובנפש נכנעת משקיפים על מקום העזרה אשר נחלף לעבודה זרה מקום שכנה בו שכינה ועתה שכנה עליו עננה.

יאגרת קודש⁴⁷ מאת רבי יעקב שליח רבינו יחיאל מפאריס' זיע"א ומשם עולין להר הזיתים, ויש הולכין דרך העמק הוא עמק יהושפט, ושם בית הקברות לישראל בשפלת הר הבית, והולכים בעמק עד שמגיעין נגד האיציטבא אשר בהר הזיתים, למקום שהיו שוחטים שם פרה האדומה, ועולין בהר עד האיציטבא והיא מכוונת נכח פתח ההיכל, ומשם רואין הר הבית וכל הבנינים אשר עליו, ומתפללים שם כנגד בית המקדש.

רבי יהוסף שורץ זיע"א, פרי תבואה (ה'תר"ה), דף מט ע"ב ובספר אלה המסעו' הנ"ל נזכר בדף י"ג וז"ל ומשם עולין להר הזיתים וכו' שם בית הקברו' לישראל בתחתיו הר הבית והולכים בעמק (עמק יהושפט, נחל קדרון) עד שמגיעים עד האיציטבא אשר בהר הזיתים, מקום אשר שוחטין שם פרה אדומה ועולים בהר עד האיציטבא ההיא שמכוונת נכח פתח ההיכל, ומשם רואין הר הבית וכל הבנין אשר עליו, ועל כן מתפללין שם כנגד בית המקדש.

דעת זקנים מבעלי התוספות, ויקרא פרק כו פס' ב' את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו. אתקש מקדש לשמירת שבת לוי' לך מה שמירת שבת לעולם שנא' אות היא לעולם אף מורא מקדש לעולם שאף בחורבנו אסור ליכנס בו:

⁴⁶ דפוס לייפציג, ה'תרפ"ד, בעמ' 202
⁴⁷ בקובץ 'אוצר מסעותי' (ניו יורק, ה'תרפ"ו), עמ' 67

עזויות מתקופת כיבוש הממלוכים (ה'כ-ה'רע"ז)

דהיינו כשבע שנים לאחר הפשיטה המונגולית הראשונה

מכתב קודש' מאת הרמב"ן זיע"א לבנו, בסוף ספר שער הגמול להרמב"ן מארץ ישראל לבנו (הרמב"ן עלה לארה"ק בשנת ה'כ"ז, כמאה שנה אחרי הרמב"ם)

והנה הציבו בהכ"נ (בהחצר שהחזיק) ושם יתפללו, כי רבים באים לירושלים תדיר, אנשים ונשים ממשק וצובה וכל גלילות הארץ, לראות ביהמ"ק ולבכות עליו...

...ותקרא לו לשלום בני ותלמידי ר' משה ב"ר שלמה אחי אמך, הנני מגיד לו כי עליתי על הר הזיתים המכוון כנגד הר הבית והסמוך לו, אין ביניהם זולתי עמק יהושפט, ושם, כנגד בית המקדש קראתי חרוזותיו בבכיה רבה, כאשר נבא ומי ששכן שמו בבית המקדש ישגיא וירבה שלומכם עם שלום כל הקהל עירכם המכובד והקדוש לעדי עד ולנצח נצחים יגדל שלומם אמן ואמן:

רבי אברהם יעקב ב"ר אהרן הכהן אורלנסקי⁴⁸ הי"ד זיע"א, אסור כניסה להר הבית בזה"ז (התפרסם ב"ירחון רבני מרכזי קול-תורה"⁴⁹, שנה א' חוברת ב'-ג', סימן י"ח סע' ב', עמ' כא-כב⁵⁰)

הנה בדבר איסור כניסה להר הבית בזה"ז כבר האריכו בזה "הכפתור ופרח" פרק ששי וכן המגן אברהם, סוף הלכות ת"ב סי' תקס"א, וכן שו"ת בנין ציון להגר"י עטלינגער ז"ל ח"א סי' ב' ועוד ספרים כאשר ימצא המעיין⁵¹.

רק ראיתי להזכיר גם מעשה רב מהרמב"ן שעלה לארה"ק בשנת כ"ז לאלף הששי וכותב באגרת הקינה ונחמה (נדפסה בסוף ספר קטן נקרא "דרשת רמב"ן") וכותב שם באמצע הקינה וזה לשונו: באתי בעיר החרבה ושוממה וכו' ובבואי כנגד הבית הגדול והקדוש קראנו בבכיה רבה בית קדשנו ותפארתנו וכו', ו"הפאת השלחן" בסי' ג' מזכיר זאת הקינה, וכן בסוף "שער הגמול" להרמב"ן נדפס שם אגרת ששלח מעיה"ק ירושלים לבנו וכתב שם בסוף המכתב וזה לשונו: ותקרא לי לשלום בני ותלמידי ר' משה ב"ר שלמה אחי אמך הנני מגיד לו כי עליתי אל הר הזיתים המכוון כנגד הר הבית והסמוך לו אין ביניהם אלא עמק יהושפט, ושם כנגד בית המקדש קראתי חרוזותי בבכיה רבה וכו' - מכל הנ"ל ממשטות הדברים אנו רואים מעשה רב מהרמב"ן שכשהיו רוצים לראות מקומה"ק והר הבית היו עולים להר הזיתים מנגד לראות - ומה שהי' הולכים לצד מזרח הר הבית ולא לצד מערב אצל כותל המערבי כמו שאנו נוהגים ראיתי ב"כפתור ופרח" שהדפיס אותו הרא"מ לונץ בעל הכפתור ופרח וכותב שם הח' לונץ בהערה בפרק ששי, כי בזמן הנ"ל וגם כמה זמן אחריו הי' הכותל המערבי של הר הבית אשר אנו מתפללים כעת אצלו מכוסה בעפר כידוע בספרי קורות אה"ק וכל הבאים להתפלל הלכו מחוץ לעיר לפני חומת המזרח של הר הבית וכו' יעו"ש - וכן מחבר ספר "הכפתור ופרח" בעצמו בפ"ו הנ"ל כותב, כי כן עמא דבר לא לגשת הלאה מאותם הכתלים שמזכיר שם מפני האיסורים לפי השיטות שמביא שם, והוא בעצמו הי' בירושלם וגם חקר ובקר כל מקומות אה"ק תוב"א.

אברהם יעקב הכהן אורלנסקי
רב במושבה זכרון יעקב

⁴⁸ ראה לקמן אודותיו ב"ירושלים תחת הכיבוש המנדטורי האנגלי
⁴⁹ מתוך כריכה פנימית:

לחדושי תורה בהלכה ובאגדה וכל המתדחש בעולם הרבנים והרבנות בארץ ובגולה.
יו"ל מטעם ועד הרבנים המאוחד מנושאי דגל הרבנות, הדיינות וההוראות
בעיה"ק ירושלים ת"ו וסביבותיה בארץ-ישראל.
העורך: הרב שמואל אהרן וועבר - המו"ל: הרב יוסף אליהו קירשנבוים

⁵⁰ וכן התפרסם שנית בספר שובה ישראל, עמ' רז
⁵¹ לאפוקי מבעלי הדעות המשובשות שאינם מעיינים כלל ועיקר ובונים דבר שנקרא אצלם 'השקפת עולם' ע"פ בורות תורנית.

רבי אשתורי יצחק ב"ר משה הפרחי זיע"א (ה'מ-ה'קט"ו), כפתור ופרח, פרק פ"ו

ועכשיו שאנו בחטאינו מבחוץ, נוכל להתקרב לענין תפילה והשתחויה על אותם הכתלים⁵² וכן עמא דבר⁵³, באים עד אותם הכתלים ומתפללים לאל יתברך שמו לפני אלו השערים, וכבר ביקש שלמה המלך עליו השלום מהאל יתברך, שתקובל תפילת המקום ההוא

ומצינו דברים סותרים מבחינת דברים שנאמרו ע"פ שמועה, שסותרת את כל אלו ששינו לעיל וכן לקמן, אצל רבי מנחם בן שלמה למשפחת המאירי זיע"א, בית הבחירה למאירי, מסכת שבועות, דף טז ע"א

אבל ירושלם ומקדש יודע היה עזרא שעתידין להשתנות ולהתקדש בכבוד עולמי והנכנס עכשיו לשם אין בו כרת והמנהג פשוט ליכנס שם לפי מה ששמענו וכן יראה שלא לאכול מעשר שני במקום שאין חומות ממה שכתבנו בהרבה מקומות בענין מחיצה לאכול ומחיצה לקלוט:

וישנם שסוברים שזו גירסא משובשת⁵⁴ של המאירי זיע"א

כבר השיב על דב"ק רבי יצחק יעקב וייס זיע"א, שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן א אות טו

וממוצא הדברים הנ"ל, אתה למד, דמה שאית' במאירי (שבועות ט"ז ע"א), דלאחר שמביא פלוגתת הרמב"ם וש"פ, לענין קדושת המקדש בזה"ז, סיים, והמנהג פשוט לכנס לשם לפי מה ששמענו, דחוץ מה, שאף אם נהגו אז כן, מ"מ מאז ועד עתה, כבר נתחזק ההלכה למעשה כהרמב"ם ורוב הפוסקים, דנוהג גם בזה"ז,

עוד הרי כלל בידינו, דאינו דומה שמיעה לראי', והרי הגאון המאירי ז"ל, שהי' רחוק מירושלים, וכתב רק על פי השמועה, כמפורש בדבריו כנ"ל, ולעומת זה יש לנו עדות ראי', הבעל כפתור ופרח ז"ל, אשר הי' ג"כ בזמן ההיא, והיה בירושלים עיה"ק, והעיד, דעמא דבר, לבוא רק עד הכתלים להתפלל, ולא מהכתלים ולפנים כנ"ל, וכן מוכח מדברי הרדב"ז, דהיה קרוב לזמנם, והיה דר בירושלים, וכתב (בח"ב סימן תרצ"א), בבירור המקומות בהר הבית, דאסור לילך שם, ועיין ג"כ בתשובתו שם (סי' תרל"ג), שהעיר על שאינם נוהגים בעשר קדושות שיש בירושלים, לדעת הרמב"ם ז"ל, דקדשן לעתיד לבוא, והביא מש"כ בספר כפתור ופרח שם, ורק בנוגע לשכונת ישראל, דקבלת עכו"ם, שקורין לכל שכונת ישראל, ציון, ולא ירושלים, כתב לצרף פלוגתא דרבב"ת, של הרמב"ם והראב"ד עיין שם, ש"מ דמנהג הפשוט הי' שם, גם אז, כשיטת הרמב"ם ורוב הפוסקים כנ"ל.

וכן אם נעיין בדב"ק בנוגע לימורא מקדשי של המאירי זיע"א (בית הבחירה למאירי, מסכת ברכות, דף סא ע"ב) נמצא שאנו למדים שמצד מורא מקדש הוא אוסר להכנס להר הבית, וממה ש'שמע' היינו לגבי אנשים שיש להם מורא מקדש

וכן תחום המקדש עצמו אסור בכל קלות ראש אף בזמן הזה ואף הר הבית עצמו אף בזמן שאין בית המקדש קיים חייבים במוראו במניעת הדברים שהוזכרו בו וכיוצא בהן דכתיב והשמותי את מקדשיכם קדושתן אף כשהן שוממין וכן בראשון של יבמות אמרו את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו מה שבת לעולם אף מקדש לעולם וכן ביארנו שם שהמקדש מוראו מן התורה והר הבית מדברי סופרים. זהו ביאור המשנה ודברים שנכנסו תחתיה בגמ' אלו הן:

⁵² ולא דווקא כוונתו לכותל המערבי, כי אם לכתלים שמחוץ לעיר העתיקה

⁵³ כן נוהגים העם

⁵⁴ הרב בצלאל זולטי זצ"ל (כינוס העשירי לתורה שבעל פה ובספר משנת יעבץ, סי' מז); הרב מרדכי אילן זצ"ל (כינוס העשירי לתורה שבעל פה); הרב גרשון בן יצחק אריאלי זצ"ל (מכתבים למערכת 'הצפה' מיום ז' אלול ה'תשכ"ז).

יאגרת קודש' מאת רבי אליהו מפירארה⁵⁵ זיע"א (ה'קצ"ה), לבניו באיטליה
סדר "יזל מים מדליו"⁵⁶ שנת ה'קצ"ה...
והנה תחנתי אל ה' מול בית קדשו להפרות אתכם ולהרבות אתכם.

וכן איתא בספר מסעות משולם מוולטרה בארץ-ישראל⁵⁷ (בשנת ה'רמ"א)
וכל אלו⁵⁸ הולכים בכל שנה ושנה, וכל הקהל אחריהם על הר ציון ביום ט' באב לקונן
ולבכות, ומשם יורדים בעמק יהושפט והולכים על הר הזיתים אשר משם רואים
כל ביהמ"ק ומקוננים על חרבן.

ימכתב קודש⁵⁹ מאת הנוסע האלמוני תלמיד הרע"ב זיע"א, (ביום ששי י"ט חשוון ה'רנ"ו)
בתוך העיר סמוך לבית המקדש יש מקום פנוי וריקס, ילך כל הקהל אחר התפילה
להתפלל נוכח בית המקדש, כי משם יראו המקום הקדוש והנורא, וסמוך אליו
יש מדרש שלמה⁶⁰ המלך ע"ה

⁵⁵ רבי אליהו מפירארה זיע"א - מחכמי איטלי' מהעיר פרארה. הגיע אל ירושלים ביום כ"ו באייר ה'קצ"ה, לאחר מסע קשה, שבמהלכו איבד את בנו ונכדו. הוא כתב כמה מכתבים אל אשתו וילדיו, אותם השאיר בעירו פרארה, אך רק אחת מהאיגרות הללו, המתוארכת לשנת ה'קצ"ח השתמרה. נראה מדב"ק שהסיבה לכך שעלה לארה"ק היא משום שקביל כתב מינוי בירושלים. אגרתו, שנכתבה בפרוזה קלה, פורסמה מאוחר יותר באוסף 'דברי חכמים' (מץ, ה'תר"ג) ותורגמה על ידי כרמולי, תחת הכותרת 'אהבת ציון'. באיגרת הוא נותן תיאור של ירושלים, מספר על האגדות העכשוויות על בני ישראל, עשרת השבטים ונהר סמבטיון וכן מצהיר על כוונתו לבקר בחלקים אחרים של ארץ ישראל ומבטיח לשלוח תיאור של מה שראה שם. קטע של מכתב נוסף השתמר, ופורסם על ידי רבי יצחק אקריש זיע"א בספה"ק 'קול המבשר' (קונסטנטינופול, ה'שלי"ז). מדבריו באגרתו הנודעת על מגפת 'דבר גדול' שהתפשטה בארץ ישראל ובסביבתה, ומידע נוסף הכלול במכתב הנוסף שלו שהשתמר, ביחס לפרקטיקה רפואית בירושלים, ניתן להסיק כי היה בעל ידיעה ברפואה. דבריו נכללו גם בקובץ 'אוצר מסעות' (ניו יורק, ה'תרפ"ו).

⁵⁶ פרשת בלק

⁵⁷ כתב היד המקורי של הספר שמור בספרייה הלורנציאנית בפירנצה

⁵⁸ החכמים שהזכיר לפני כן

⁵⁹ מובא מתוך הספר הכותל המערבי להרב בן ציון עמ' 58

⁶⁰ מסגד אל-אקצא וכן הצלבנים קראו למקום זה 'היכל שלמה'.

סילוף בהבנת הרמב"ם

ונכנסתי לבית הגדול והקדוש...

האם כתוב כאן ו/או אפשר להבין שהמשמעות היא עליה להר הבית?!

זו היא טכניקה של בעלי הדעות המשובשות לנסות להעמיס על מה שלא נאמר... ועוד הרבה מאוד נכתב ע"כ, אך קונטרס זה עוסק במסורות המסולפות שעליהם בונים בעלי הדעות המשובשות 'מגדלים פורחים באוויר' ע"מ להצדיק את העבירות שלהם, דהיינו שעושים עבירות ואח"כ מחפשים סיבות מן התורה לעשותן וכאשר לא מוצאים אזי מסלפים משמעויות, ומצנזרים דא"ח.

ואיתא בשם רבי שמואל דוד ב"ר אליעזר הלוי לעווין זיע"א, לשד השמן⁶¹, קונטרס לקדושת המקדש, דף נו ע"ב

ומה שהביא ראיה מספר חרדים (פ"ג מצות התשובה) בשם כתב יד מהרמב"ם שכתב "ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי בו, ביום חמישי, ששה ימים לירח מרחשוון" כבר דחה הרימ"ט בה"הד" גליון ה-ו **שלא על הבית העומד במקום המקדש מדובר שם**, שח"ו שאותו "מסגד" יכונה בשם הבית הגדול והקדוש, והמובן הפשוט הוא שמדבר מתפילתו בעיר קדשנו ירושלים ת"ו, שמזמן שאין ביהמ"ק קיים מכנה את ירושלים, שקדושתה עתה לא בטלה, בשם הבית הגדול והקדוש, ואם לבו אינו מתקרב בזה, ודעתו שנכנס להר הבית, עליו לומר שנכנס בה"ב סמוך למקום הבית הגדול והקדוש, וזה פשוט שנזהר היה מטומאה היוצאה מגוף, שמותר להכנס להר הבית עד ה"תל":

הבנת ספר החרדים

דרך אגב אבאר מדב"ק של רבי אלעזר אזקרי זיע"א, כל עניין שהביא בספה"ק 'ספר החרדים' האגרת הנ"ל הוא ע"מ ללמוד עניין **תשובה והתבודדות שהינם חלק מה- 'מצות התלויות בארץ ישראל'** (פרק ג'), שהרי האגרת הנ"ל נשנתה בתוך כל עניין זה...

תנן במס' אבות רבי אליעזר בן יעקב אומר העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד והעובר עבירה אחת קנה לו קטיגור אחד תשובה ומעשים טובים כתרס בפני הפורענות הקשה הרב רבינו מאיר מטוליטולא ז"ל דהא תניא ד' חלוקי כפרה עבר על עשה ועשה תשובה מיד מוחלים לו עבר על לא תעשה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין ממרקין ובעון חילול ה' שלשתן תולין ומיתה ממרקת הרי ע"כ יסורין אפילו עם תשובה ותירץ דהתם בשב מיראה דזדונות נעשו לו כשגגות והכא בשב מאהבה דעונות נעשו לו כזכיות ולפי תרוצו אפשר **דהיינו דקאמרה תשובה ומעשים טובים כלומר תשובה שיחשבו עונותיו כמעשים טובים** ואפשר דהיינו דקאמר נביא כל תשא עון וקח טוב כלומר מכל וכל תשא עון שלא יהיו כשגגות אלא לגמרי תמחול ולא עוד אלא שיהיו כזכיות וזהו וקח טוב כי בתחלה אמר להם הנביא בשם ה' שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך ופירשו ז"ל גדולה תשובה שזדונות נעשו לו כשגגות דעון מזיד הוא וקרי ליה מכשול שהוא שוגג והקשו רז"ל והא נעשות לו כזכיות ותירצו כאן מאהבה כאן מיראה ותימא דלפי זה מה שאמר שובה ישראל היינו מיראה ולמה לא יצוום שישובו מאהבה שהיא התשובה המעולה ושיחשבו להם הזדונות כזכיות וי"ל מפני ענותנותו לא אמר להם שישובו מחמת אהבת רוממותו יתברך רק כדי שלא תפגע בהם מדת הדין וזהו שאמר עד ה' אלהיך כלומר שאע"פ שברא העולם במדת רחמים גם במדת הדין בראו וישובו מיראה על דרך שאמרו במקום אחר שובו וחיו ולמה תמותו בית ישראל והנביא בראותו ענותנותו של מלכנו יתברך אמר לישראל קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו הזכיר ה' ולא הזכיר

⁶¹ ווילנא, ה'תרפ"ט

הסכמה מאת: רבי יעקב שאפירא זיע"א (אב"ד ור"מ דוואלאזין)

אלהים רמז כי לא ישובו מיראה אלא מחמת רוממותו ית' ואפשר נמי דמלת אמרו אליו לשון רוממות נמי הוא כמו את ה' האמרת וה' האמירך כל זה כתבתי לפי תירוץ רמז"ל אמנם התירוץ הנכון אצלי דודאי אם לא יתחזק במעשים טובים יבואו עליו יסורין או יסורין ומיתה על חילול ה' אבל בהתחזקו במעשים טובים יגינו משניהם כדאמרו ז"ל על פסוק בחסד ואמת יכופר עון ומבני עלי העוסקים בתורה וגמילות חסדים האריכו ימים כי בטלה הגזרה מעליהם דחילול ה' וקל וחומר אם מגינין על המיתה שיגינו על יסורין ואף על גב דלא הזכיר התנא תורה בכלל תשובה איתא דאין לך עון גדול מזה מביטול תורה כדכתב רבינו יונה דכי היכי דשכר תלמוד תורה כנגד כולם הי"נ עון ביטול תורה כנגד כולם וכיון שהוא בעל תשובה ודאי יעסוק בתורה ויש לפרש לשון קנה מלשון ה' קנני ראשית דרכו שהוא לשון בריאה ע"ד ואנכי בראתי משחית לחבל שאמר האדרוטי ז"ל בוידי ואמר הכתוב אם בניך חטאו לו וישלחם ביד פשעם נראה בהדיא דהפשעים נעשים מלאכי חבלה וכדאיתא בזוהר על פסוק כי פועל אדם ישלם לו לכן ילבש אדם חרדה רעדה יאחזהו יתמוגג ויפול ויאמר איך אברא בידי משחיתים את נפשי ואת בשרי בעולם הזה ובעולם הבא תשובה ומעשים טובים כתרס וכו' כלומר ילבב הנלבב למהר אחר שברא משחיתים לברא מגן וצנה יגינו עליו התשובה והמעשים טובים וידוע שכל בריאת בני אדם על ידי זכר ונקבה הוי וא"כ כיון שהתורה נקראת אשת חיל ונאמר בה צוה לנו משה מורשה ואמרו ז"ל אלא תקרי מורשה אלא מאורשה וכל שיר השירים רמז לזיווג זה אם כן על ידי דבקותו בה יוליד מצותו מלאכי חסד ועל ידי דבקותו באשה זרה דכתיב בה ומוצא אני מר ממות את האשה יוליד עבירות מלאכי חבלה ואשה זרה היא הבטלה הלכך תלמוד תורה כנגד כולם שהלימוד גדול שמביא לידי כולם וביטול תורה כנגד כלם שמבטל את כלם להכי כתיב ויאמר ה' על עזבם את תורתם על זה אבדה הארץ למה שזה גרם להם שלא שמעו בקולי ולא הלכו בה וילכו אחר שרירות לבם ואחרי הבעלים ואמרו ז"ל הבטלה מביאה לידי זימה ועל התורה נאמרה מזמה תשמור עליך ופירשו ז"ל מזימה ואמרו אם פגע בך מנוול זה מושכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ נמצינו למדים שאע"פ שלא אמר רבי אליעזר בהדיא תורה רמזה לנו בלשון קנה דנקט שהוא לשון בריאה והיא ע"י התורה כדפרישית ואדרבה הוא העקר כי בלי זכר ונקבה אין בניים והיא גרמה לכל המצות וביטולה גרמה לכל העבירות וכלל הרבה רבי אליעזר בן יעקב במשנה קצרה כי אמרו עליו כי משנתו קב ונקי ואתי שפיר הסמיכות שסמך ר' במשנה זו לד"ר מאיר דלעיל מינה שצוה רבי מאיר הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה ואם בטלת מן התורה וכו' שיפרעו ממנו על ביטולה ואתא רבי אליעזר למימר גדולה מזו דגם כל העבירות או המצות תלויות בה כדפרישית, עוד תקנה אחרת מצאתי בתוך ספרי המקובל האלהי חסידא קדישא הרב ר' יצחק לוריא אשכנזי ז"ל בספר א' כתיבת יד נקרא בית מדות איננו אותו ספר בית מדות שהוא בדפוס שם מצאתי כתובה כל מה שתמצא בדברי הראשונים תוכחות על עון סגופים ויסורין קשין שלג וחרולים והפסקות ענויים לא נזכרו אלא למי שאין עמלו בתורה אבל מי שתורתו אומנתו ויודע דעת ויראת ה', זאת היא תקנתו לא יחלש ולא יתבטל מלימודו אך יום א' מן השבוע יתרחק מבני אדם ויתבודד בינו לבין קונו ותתקשר מחשבתו בו כאלו כבר עומד לפניו ביום הדין וידבר לאל ית' רכות כאשר ידבר העבד אל רבו והבן אל אביו, וכן מצאתי בסוף שטה אחת שהעתיקה הנעלה רבי שמואל בר אברהם שקייל...

(וכאן הביא את אגרת הרמב"ם, ולא ראיתי צורך להביא מה שכבר הבאנו לעיל, אלא ללימוד מה הובאה האגרת הנ"ל, וכעת מובן על הובאה)

...עכ"ל וגם בכמה חבורים נמצא שהתבודדות והפרישות והדביקות היו נוהגים בה חסידי ישראל היינו שבהיותם לבדם מפרישים מדעתם ענייני עולם ומקשרים מחשבותם עם אדון הכל וכך למד מהרר"י המקובל הנזכר שזה מועיל לנפש שבעתים מהלמוד ולפי כח ויכולת האדם יפרוש ויתבודד יום אחד בשבוע או יום א' בט"ו יום או יום א' בחודש ולא יפחות מזה והרמב"ם ז"ל כתב על פסוק שנאמר ביעקב אבינו קום עלה בית אל ושב שם מאי ושב שם כמו בשובה ונחת תושעון היינו שיכין דעתו ביישוב הדעת עמו יתברך וזו היא ששנינו חסידים הראשונים היו שוהים שעה א' ומתפללים כדי שיכוונו לבם למקום ופירשו המפרשים דרוצה לומר שהיו מפנים דעתם מענייני העולם ומקשרים דעתם לאדון הכל ית' במורא ובאהבה הרי תשע שעות שהיו בטלים מלמודם למלאכת התבודדות והדבקות ומדמים אור שכינה שעל ראשיהם כאלו מתפשט סביבם והם בתוך האור יושבים, וכן מצאתי בקונטרס הישן של הפרושים הראשונים ואז הם רועדים בטבע ושמחים על אותה רעדה כדבר שנאמר עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה וכדפירש רבינו נסים :

רבנו דוד ן' זמרא 'הרדב"ז'

וולפסון כתב גם שם, בעמ' 21

עיין שו"ת הרדב"ז חלק ב' סימן תרצ"א, אשר מבאר את ההיתר לעלות להר הבית ללא ספק. וכותב שם כך: יש לתת טעם למנהג שנהגו כל העולם (מבית ישראל) לעלות באותם עליות (היינו הרחבה המוגבהת בתוך הר הבית) לראות משם את הבית כולו... שוב ראיתי... שאין לך פתח ולא עליה כפי השיעור שכתבתי, הלכך מותר להתקרב אל הפתחים ולעלות אל העליות.

והשמיט את ההמשך...

כ"ש בהצטרפות הספקות אשר כתבתי.

וזה מפליא הכיצד כתב וולפסון

אשר מבאר את ההיתר לעלות להר הבית ללא ספק.

הכיצד מדב"ק של הרדב"ז 'בהצטרפות הספקות' נהפך להיות 'ללא ספק'

צנזור דב"ק של הרדב"ז 'עליות'... זיזין וגיזוזטראות'

וולפסון הנ"ל חשב בדעתו לומר שאותן 'עליות' שעסקינן הינם...

(היינו הרחבה המוגבהת בתוך הר הבית)

אבל לפי השאלה שנשאל עסקינן ב'זיזין וגיזוזטראות' שהינם מרחק מה ממקום הר הבית

ואני אביא את דב"ק של רבי דוד ן' זמרא 'הרדב"ז' זיע"א, שו"ת רדב"ז חלק ב', סימן תרצא שאלת ממני אודיעך דעתי אם מותר ליכנס לעליות הבנויות סביב לבית המקדש שהן בולטות לתוך המקדש על גבי זיזין וגיזוזטראות לפי שראית שנהגו בזה היתר ואין מוחה בידם.

תשובה דע שלא כל העליות שוות ולא כל הרוחות שוות וצריך אומדן יפה לראות אי זו מותרות ואי זו אסורה...

...ומ"מ יש לי לתת טעם למנהג שנהגו כל העולם לעלות באותם עליות לראות משם את הבית כלו ולא שמענו ולא ראינו מי שמיחה בידם. דע כי הראב"ד ז"ל סובר כי האידנא אין כרת למי שנכנס למקדש וכן תמצא בהשגה פרק ששי מהלכות בית הבחירה הרי שעיקר הדין הוא מחלוקת והדבר ספק שמא עליות אלו הם בניית בקדש או לא ואת"ל בנויות בקדש שמא אויר העזרה לא נתקדש דהא איכא דמפרש דהא דבעי רבא תלה עצמו באויר העזרה הכי קא מיבעיא ליה אם נתקדש אויר העזרה או לא לפי גרסת הספרים ולא איפשיטה ואת"ל דאויר העזרה כעזרה שמא על אויר גגות הלשכות אשר לא נתקדשו הן בנויות הילכך כיון דאיכא כל הני ספוקי תלו הדבר להקל מרוב חשקתם לחזות בקדש ואין לנו להקל מטעם דדרך ביאה אסרה תורה ודרך גגות אין בו איסור תורה דהא ניחא אם עולים ויורדים מיד ולא היו שוהין שם שיעור השתחויה אבל אם הם בנויות בקדש נהי דפטור משום ואל המקדש לא תבא מ"מ חייב משום טמא ששה במקדש הנה כתבתי לך טעם המנהג אבל אתה תהיה מן הנזהרים ולא תכנס לא

לבית ולא לעלייה אם לא תהיה רחוקה מהכיפה הרבה. גם שמעתי שיש מחילה תחת הקרקע ופתחה לצד המערב שהולכת עד תחת הכיפה **ויש מהיהודים שנכנס לשם ודבר זה אסור** דק"ל מחילות הפתוחות לעזרה נתקדשו ומאן לימא לן שאין זו מכלל המחילות שהיו פתוחות לעזרה ואפי' תימא שזאת מחדש נעשית קרקעית העזרה נתקדש עד התהום כדאיתא בזבחים. שוב ראיתי וכן אמרו לי בני אדם היודעים לשער שאין לך פתח ולא עליה שלא תהיה רחוקה מהכיפה כפי השיעור אשר כתבתי הילכך מותר להתקרב אל הפתחים ולעלות אל העליות כ"ש⁶² בהצטרפות הספקות אשר כתבתי.

אותן עליות שמדבר עליהם השימוש בהן הוא ע"מ לראות את הר הבית אבל לא להכנס לתוך הר הבית
...באותם עליות לראות משם את הבית כלו...

ועוד איתא בשם רבי דוד נ' זמרא 'הרדב"ז' זיע"א, הרדב"ז על הרמב"ם, הלכות מעשה הקרבנות פרק י"ט הלכה ט"ו

כתב בעל כפתור ופרח⁶³: כי בזמן י"ז לאלף השישי היה רב אחד ושמו רבינו חננאל⁶⁴ מפריס⁶⁵, והיה רוצה לבא לירושלים להקריב קרבנות... ותמהתי על מעשה זה והלא הבית ביד גויים ואיך יניחו אותו להקריב קרבנות? ואפשר כי באותו הזמן היה הבית חרב ביד גויים ערלים⁶⁶ ולא היו מקפידים על ככה עכ"ל.

יש גם לחוש לכך שבכלל שאמנם רצה רבנו יחיאל מפאריס זיע"א, להקריב קרבנות, אך משום מה לא הגיע ליעדו, ומי יודע מה קרה לו בדרך, ובכלל לא שמענו שהצליח במעשה זה, ויש לומר שהשי"ת מנע מאותו צדיק לעשות את אותו מעשה, גם אם הי' אפשרי הדבר בזמנו ואם בכלל הי' לו אפר פרה אדומה, אך משום לימוד לדורות, מנעו מכך.
ואם כן הצליח, אזי שדבר זה בוודאי גרם קטרוג והנה לא רק שלא קרב את הגאולה אלא הרחיקה... אבל זה תלוי אם בכלל היתה לנו ידיעה ע"כ אם הצליח בכלל...

⁶² כ"ש ר"ת 'קמו שְׁמֵבָאֲרִי

⁶³ רבי אשתורי הפרחי זיע"א, כפתור ופרח, פרק ו

אחר שהענין כן, הנכנס היום שאנו טמאים במקום הבית חייב כרת, והסכים בזה מה"ר ברוך ז"ל. גם כי אמר אלי בירושלם כשהבאתי אליו זה הספר לעבור עליו ולהגיהו, שרבינו יחיאל דפריש ז"ל אמר לבא לירושלם, והוא בשנת שבע עשרה לאלף הששי, ושיקריב קרבנות בזמן הזה. ואני מטרדתי להשלים עמו המלאכה לא שאלתי מה נעשה מטומאתנו, ואנא הכהן המיוחס. אנכי בדרך לפני שילה שב למקומי, נזכרתי הלכה שאין לחוש על הטומאה כדאמרין בתמורה פרק יש בקרבנות (יד, א) שקרבנות צבור דוחין את השבת ואת הטומאה, וזה כגון שיהיו רוב הכהנים טמאין מקריבין הקרבנות בטומאה...

ובהמשך שם כתב

...אם כן היום שאנחנו בחטאינו מבחוץ נוכל להתקרב לענין תפלה והשתחויה עד אותם הכתלים, וכן עמא דבר באים עד אותם הכותלים ומתפללים לאל יתעלה לפני אלו השני שערים שהזכרנו. וכבר בקש מהאל יתברך שלמה בתפלתו (מלכים א ח, ט) שתקובל תפלת המקום ההוא.

⁶⁴ צ"ל יחיאל

⁶⁵ רבי יחיאל בר יוסף הלוי מפאריסי זיע"א - נולד בעיר מו, שבצרפת. כבכור למשפחת לויים, הוא נודע בשמו הלועזי שיר ויוש (התרגום של יחי). למד אצל רבי יהודה בן יצחק שירליאון מפריז זיע"א. בין תלמידיו היו המהר"ם מרוטנבורג, רבנו פרץ ברבי אליהו מקורביל, חתנו רבי יצחק מקורביל ועוד זיעועכ"א. בספ"ק 'כפתור ופרח' מופיע כי הוא היה חותנו של הר"י מקורביל, בעל הסמ"ק והמרדכי זיעועכ"א. שימש כראש ישיבה. בשנת ה' נאלץ לעמוד בראש חכמי דורו יחדו עם רבי משה מקוצי, רבי יהודה ממילון ורבי שמואל משאטו טייר זיעועכ"א, בוויכוח פומבי מול הנוצרים, ויכוח המכונה 'משפט פריז', למרות הטיעונים הסתיים הוויכוח בניצחונם של המתנגדים לתלמוד, ובעקבות כך בשנת ה'ב (ה'ד) נשרף התלמוד ברחבי צרפת. בשנת הי"ח חתם עדיין על גט בפריז. רבי אשתורי הפרחי זיע"א (ראה לעיל) מספר על יוזמתו '...והוא בשנת שבע עשרה לאלף הששי (שנת הי"ז)', ושיקריב קרבנות בזמן הזה... אך זה לא הגיוני שבאמת עשה כך מכיוון שעדיין מצינו שמו על גט בפריז משנת ה'י"ח). יש מאן דאמר שהוא הצליח לעלות והקים ישיבה בעכו, ויש מאן דאמר שלא הצליח ונקבר בצרפת, ועוד מאן דאמר שנפטר ביוון (בארץ מוריאה, כינוי ליוון) בעת המסע לא"י. בנו בכורו, רבי יוסף 'מישירא דילשיש' זיע"א עלה לארה"ק, ותלמיד הרמב"ן זיע"א, שסייר בארה"ק בשנת ה'ל"ז העיד שקברו של "הרב רבינו יוסף בן רבינו יחיאל מפאריש המכונה שיר דילשוש זצק"ל" מצוי למרגלות הר הכרמל (ולא את קברו של אביו, כפי שנכתב בטעות בכמה רשימות קברים של ארץ ישראל). נפטר בי"ד בניסן הי'כ" (או הי'כ"ד).

⁶⁶ נוצרים, שהחליט לעלות או המונגולים

סילוף בדב"ק של הרדב"ז ע"פ עדויות של בני דורו

עדויות מתקופת כיבוש הממלוכים (ה'כ-ה'רע"ז)

'מכתב קודש' מאת הרמב"ן זיע"א לבנו, בסוף ספר שער הגמול להרמב"ן מארץ ישראל לבנו (הרמב"ן עלה לישראל בשנת ה'כ"ז, כמאה שנה אחרי הרמב"ם)

והנה הציבו בהכ"נ (בהחצר שהחזיק) ושם יתפללו, כי רבים באים לירושלים תדיר, אנשים ונשים מדמשק וצובה וכל גלילות הארץ, לראות ביהמ"ק ולבכות עליו...

...ותקרא לו לשלום בני ותלמידי ר' משה ב"ר שלמה אחי אמך, הנני מגיד לו כי עליתי על הר הזיתים המכוון כנגד הר הבית והסמוך לו, אין ביניהם זולתי עמק יהושפט, ושם, כנגד בית המקדש קראתי חרוזותיו בבכיה רבה, כאשר נבא ומי ששכן שמו בבית המקדש ישגי'א וירבה שלומכם עם שלום כל הקהל עירכם המכובד והקדוש לעדי עד ולנצח נצחים יגדל שלומם אמן ואמן:

'אגרת קודש' מאת רבי אליהו מפירארה⁶⁷ זיע"א (ה'קצ"ה), לבניו באיטליה

סדר י"ז מים מדליו"⁶⁸ שנת ה'קצ"ה...
והנה תחנתי אל ה' מול בית קדשו להפרות אתכם ולהרבות אתכם.

וכן איתא בספר מסעות משולם מוולטרה בארץ-ישראל⁶⁹ (בשנת ה'רמ"א)

וכל אלו⁷⁰ הולכים בכל שנה ושנה, וכל הקהל אחריהם על הר ציון ביום ט' באב לקונן ולבכות, ומשם יורדים בעמק יהושפט והולכים על הר הזיתים אשר משם רואים כל ביהמ"ק ומקוננים על חרבן.

'מכתב קודש'⁷¹ מאת הנוסע האלמוני תלמיד הרע"ב זיע"א, (ביום ששי י"ט חשוון ה'רנ"ו)

בתוך העיר סמוך לבית המקדש יש מקום פנוי וריקם, ילך כל הקהל אחר התפילה להתפלל נוכח בית המקדש, כי משם יראו המקום הקדוש והנורא, וסמוך אליו יש מדרש שלמה⁷² המלך ע"ה

⁶⁷ רבי אליהו מפירארה זיע"א - מחכמי איטלי' מהעיר פרארה. הגיע אל ירושלים ביום כ"ו באייר ה'קצ"ה, לאחר מסע קשה, שבמהלכו איבד את בנו ונכדו. הוא כתב כמה מכתבים אל אשתו וילדיו, אותם השאיר בעירו פרארה, אך רק אחת מהאיגרות הללו, המתוארכת לשנת ה'קצ"ח השתמרה. נראה מדב"ק שהסיבה לכך שעלה לארה"ק היא משום שקביל כתב מינוי בירושלים. אגרתו, שנכתבה בפרוזה קלה, פורסמה מאוחר יותר באוסף 'דברי חכמים' (מץ, ה'תר"ג) ותורגמה על ידי כרמולי, תחת הכותרת 'אהבת ציון'. באיגרת הוא נותן תיאור של ירושלים, מספר על האגדות העכשוויות על בני ישראל, עשרת השבטים ונהר סמבטיון וכן מצהיר על כוונתו לבקר בחלקים אחרים של ארץ ישראל ומבטיח לשלוח תיאור של מה שראה שם. קטע של מכתב נוסף השתמר, ופורסם על ידי רבי יצחק אקריש זיע"א בספה"ק 'קול המבשר' (קונסטנטינופול, ה'שלי"ז). מדבריו באגרתו הנודעת על מגפת 'דבר גדול' שהתפשטה בארץ ישראל ובסביבתה, ומידע נוסף הכלול במכתב הנוסף שלו שהשתמר, ביחס לפרקטיקה רפואית בירושלים, ניתן להסיק כי היה בעל ידיעה ברפואה. דבריו נכללו גם בקובץ 'אוצר מסעות' (ניו יורק, ה'תרפ"ו).

⁶⁸ פרשת בלק

⁶⁹ כתב היד המקורי של הספר שמור בספרייה הלורנציאנית בפירנצה

⁷⁰ החכמים שהזכיר לפני כן

⁷¹ מובא מתוך הספר הכותל המערבי להרב בן ציון עמ' 58

⁷² מסגד אל-אקצא וכן הצלבנים קראו למקום זה 'היכל שלמה'.

הבנת המשמעות של הרדב"ז

כתב רבי נח איזייק אהלבוים⁷³ שליט"א, בדין איסור כניסה להר הבית בזמן הזה⁷⁴, אות ח'

והנה לקבוע בדיוק את מקום המקדש א"א כיום, שהרי הדבר נעלם מאתנו, אמנם בתשובות הרדב"ז (ח"ב סי' תרצ"א) כי בפשיטות שאבן השתי' שעלי' עמד הארון הקודש הקדשים (רמב"ם ביהבי"ח פ"ד ה"א), נמצאת תחת כיפת מסגד עומר, אבל בקונטרס "אבן השתי' או אבן הטועים" (ירושלים תר"ץ) העלה שקודש הקדשים נמצא דרומית למסגד עומר. - כל אלו שעסקו בנידון שיערו השערות בלבד, ולא הביאו ראיות חותכות לכאן או לכאן, לכן קשה לקבוע את מקומו של מקום המקדש והר הבית, ויש להחמיר ולחשוב את כל השטח הנמצא בין ארבעת החומות, המערבית (הכותל) הדרומית, המזרחית, והצפונית, כשטחו של הר הבית.

וכן ישנה סברה לבוא ולטעון שהרדב"ז זיע"א סבר שהכותל המערבי הוא חומת העזרה (וכן המהרימ"ט זיע"א, המובא בדרך הקדש כד ע"ג; החיד"א זיע"א, ברכי יוסף, או"ח, סימן תקסא), ולכן לא סמכו על דבריהם להלכה, לגבי כניסה להר הבית, מה שבעלי הדעות המשובשות מנסים תמיד להתעלם מדברי המבארים, החולקים וגם מצד הסברה הישרה.

⁷³ רב דק"ק 'נחלת יצחק' קיו גארדנס (ניו יורק). בעה"מ הספה"ק שו"ת מנחת חן.
⁷⁴ עולת חודש, שנה די קונטרס ח-מד), איר ה'תש"מ, סי' פג, עמי תלב-תלו, תנה; שערי הלכות, קובץ יז, עמי עט-פד

התעלמות מדב"ק של הרדב"ז לגבי התגרות באוה"ע

כדרכם של בעלי הדעות המשובשות משום מה מעדיפים ללמוד בצורה חלקית כל דב"ק של כל גדולי ישראל ע"מ לתת לעצמם סוג של 'גושפנקא' לתפיסת עולמם המעוותת, כמו שמצינו גם לגבי הבנת המסולת לגבי מצות עשה די של הרמב"ן זיע"א

אזי שאם יאמרו שישנו היתר מהרדב"ז להכנס לעליות ע"מ לראות את הר הבית דהיינו שמצד 'טומאת מתים' יתיר, אבל מצד 'התגרות באוה"ע' לא יתיר כלל וכלל

רבי דוד ב"ר שלמה ן' זמרא 'הרדב"ז' זיע"א, ספר מגן דוד, אות סמ"ך

וראיתי מי שפיי' יעמידנו ביסוד שהוא שלישי והם הבינה ועטרת תפארת ויסוד והרביעי היא הבינה ובו נחיה לפניו. ונראה שדעתו למנות דרך קו האמצעי ולא לנטות לנד דין. [וא"ת והרי אמרו תפח רוחם וכו' דע שכבר כתבתי לך למעלה כי לא נאמר זה אלא על אלישע אחר וכיוצא בו שטועים בחשבונם ויוצאים מן הכלל ומתיאשין מן הגאולה ואם יעבור זמנו וחשבוננו מבעט בקונו. ואומר אין עוד תקומה לשונאי ישראל. אבל החושב את הקץ. ואם יתמהמה. יחכה לו. ואומר כי בא יבא לו יאחר. ויחזיק באמונתו כי לא איש אל ויכזב ובן אדם וגו' וה' פקד את שרה כאשר אמר לא כדן דאמרין ולא עבדין אלא אני ה' דברתי ועשיתי אם כן איך אפשר כי ההוא אמר ולא יעשה ודבר לא יקימנה אי אפשר וכיון שכן אין להרהר אחר אריכות הגלות המר כי הוא ית' היודע עת וזמן הראוי להעביר גילולים מן הארץ ולמען שמו יעשה אם לא למענינו כי אנחנו עבדיו וצאן ידו והן יקטלנו לו ניחל ואותו נירא ואותו לבד נעבוד ואת מצותיו חקותיו ותורותיו נשמור בין שיביא לנו משיח בין שלא יביא לנו משיח כך היא חובתנו וכך נאה לנו לעובדו בלבב שלם כי אין לענין המשיח קשר ושייכות לשמירת התורה שאנו מחויבים בה מצד האמת ומצד מה שקדם אלינו מטובותיו וחסדיו ואהבתו הקדומה אצלו. הן אמת כי מחויבים אנחנו להאמין שודאי פקד יפקד אלהים אתנו לטובה ומוצא שפתיו לא ישנה כשיעלה ברצונו שזהו רצונו ומאחר שכן אין זה בכלל הכלל הנז' שהרי חכמים גדולים וצדיקים חשבו את הקץ וכבר עבר זמנם וחשבונם ואינם בכלל קללה זו ומי לנו גדול מהרמב"ן ז"ל שאמר בשנת קי"ח יבא משיח וכל אלו כוונתם לטובה לעורר ולחזק לכל יעפי הגלות ולא דחקו את הקץ ולא בעטו בכוונה ואפשר שלא טעו בחשבונם והחטא גרם להאריך זמן הגאולה וכן כתב הרב בעצמו על פסוק ומושב בני ישראל וגו' ולפי דרך זה צ"ל דהא דאמרין לא זכו בעתה היינו אם לא זכו ולא חבו אלא אם הרבה לפשוע אפשר שיגרם החטא להאריך הקץ ובהכי ניחא הא דאיתא בפ' חלק בהאי מגלה דכתב בה לאחר חמשת אלפים ור"ץ שנה העולם יתום וכבר עבר זמן זה חמש שנים ואנחנו לא נושענו. וכבר ראינו חכם אחד קדוש מדבר וחבר מאמר אחד קראו משרא קטרין והביא כמה ראיות כי בשנת ר"ץ היתה הגאולה. וכבר עלו עשבים על לחיו ועדיין בן דוד לא בא ואפשר שהחטא גרם וכמוהו רבים וכל מה שכתבתי הוא ליישב דברי הרב.

אבל מה שאני מאמין כי בגלות הרביעי הזה קץ שם לחשך ואפי' שיגרם החטא לא יעבור הזמן אשר קצב ואם זכו אחישנה. ואפשר שמה שכתב הרב ז"ל לא היה אלא בגלות מצרים. אבל בגלות הארוך הזה מודה הוא שיש לו קץ מוגבל ולא יעבור. ואותה מגלה שנמצאת ברומי. מאן לימא לן שכתבה אחד מן הנביאים. או אחד מן החכמים. שמא אחד מהחוזים בכוכבים כתבה וטעה בחשבוננו כאשר טעו אחרים ויטעו. ובעיקר דברי הרב ז"ל שאמר שיעוד הנביא הוא על תנאי. קשה לי א"כ במה יודע נבואת נביא האמת מנבואת נביא השקר. דאלו ביעוד הרב לא יודע כלל. כאשר אמר ירמיה הנביא לתנניא בן עוזר. ויש לתרץ לפי דעתו ז"ל כי הייעוד הטוב על כל פנים יבא אפילו אם יתמהמה בשביל איזה עון. כאשר היה בגאולת מצרים שנתארך הקץ שלשים שנה. ומ"מ נתקיים הייעוד. ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. **הכלל העולה מדברי אלה כי ימות המשיח לא יהיה ודאי פחות מת"ק שנה ובמאה הרביעי של אלף הששי יהיה גם כן זמן גאולה ואנחנו לא נדע באיזה שנה מהק' הנמשכים ואפי' הכי אם ח"ו יתמהמה ודאי חכה לו כי בא יבא ולא יאחר ומזה הטעם**

**ג"כ אין אני בכלל מחשבי קיצין שאני לא גזרתי אומר בשנה פלונית יבא.
מה גם כי אני איני אלא כמפרש דברי הספר:**

רבי דוד ב"ר שלמה נ' זמרא 'הרדב"ז' זיע"א, מגדל דוד על שיר השירים, פרק ב' פסוק ה'
השבעתי אתכם בנות ירושלים הנשמה העולה מזה העולם השפל ומודעת לשאר הנשמות
צערם של ישראל ודוחקם בגלות והן מצרות לצרותם משבעת אותם שלא תתרעמנה על
מדותיו ולא ידחקו את הקץ עד שתחפץ מלכות של מעלה והיתה לה' המלוכה:

רבי דוד ב"ר שלמה נ' זמרא 'הרדב"ז' זיע"א, מגדל דוד על שיר השירים, פרק ה' פסוק ח'
השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני המשל
להסתלקות הכבוד העליון ומתרעמת השכינה ואומרת השבעתי אתכם בנות ירושלים
וגו' וכבר פירשנו למעלה בנות ירושלים מה הם ומה שלא אמרה בפעם הזאת כמעט
שעברתי מהם כבתחלה למה שארז"ל כי עדיין אנו בגלות בבל שלא היינו בני חורין שהרי
לא עלו עשרת השבטים ואין הגאולה שלימה ולעיל היא אומרת כמעט שעברתי מהם עד
שמצאתי את שאהבה נפשי. אבל בגלות הארוך הזה נסתם כל חזון ונחתם כל מועד
ולפי' לא אמרה כמעט שעברתי מהם ולא את שאהבה נפשי. אלא בל' אם תמצאו
את דודי שהוא מ"ה מהשם במלואו עולה מ"ה שתגידו לו שאינו חולה לא מחמת
שהכוני פצעוני אלא מחמת אהבתו שנפרד ממני וסילק השגחתו מעלי ומשבעת
אותה בשם המפורש שהוא מ"ה כי שם ההוי"ה עולה מ"ה והוא סוד אדם. ס"ה
רזא דשמא דא דסליק אדם מרזא דשמא סתימאה עילאה אדם רזא דאתוון דהא אדם
כליל לעילי וכליל לתת' אליף לעילי מ"ם סתומה למרבה המשרה דל"ת תתאה דסתימי
במערב ודא כללא דעילי ותתא אתתקן לעילי ואתתקן לתת' אלין אתוון כד נחתן לתתא
כולא כחדא באשלמותי אשתכח דכד ונוקבי ע"כ. במדרש רות ד' אותיות קדושות נקראו
אדם ועליהם אמר הקב"ה ויברא אלהים את האדם בצלמו מן היו"ד אתער יראה לאדון
האדונים שיהא אדם מתירא ממנו ומן הה"א אתער תשובה לאיש ומן הוא"ו אתער
לאדם תורה ומן הה"א מע"ט וזהו השם הנסתר כשם שהקנייה נסתר בעולמו כך זה השם
נסתר באדם עכ"ל ומה שאמרו שמן היו"ד אתער יראה לאו היינו יראת העונש אלא יראה
הפנימית שהיא למעלה מן האהבה ומן הה"א הראשונה היא הבינה הנקראת תשובה
והוא"ו הוא תורה שבכתב וה"א אחרונה היא עולם המעשה וממנה המעשים הטובים
והוי יודע כי אדם לא נאמר על החומר אלא על הצורה והכי איתא. בס' הזוהר וז"ל כל
ציורא דכליל כאתפשטותא דא אתקרי אדם דכתיב אדם אתם אדם ושאר עמין לאו
אינון אדם רוחא דסטר קדיש' אתקרי אדם גופא דיליה לבושה דאדם על דרך עור ובשר
תלבישני בשרא לבושה דאדם איהו ובכל אתר כתיב בשר אדם אדם בגו בשרא לבושה
דאדם ע"כ. וכן אמרו ג"כ בכחות הטומאה בשר החזיר הלבוש שלהם נקראת בשר וצורתו
הבא מרוח הטומאה נקראת חזיר.

**ונמצא מלת מ"ה משמש עניינים שם השבועה ושם דודה והודעת מה תגידו לו שחולת
אהבה אני שהיא חולת יחודו שכן אהבה עולה אח"ד ולכן לא הזכירה כאן בצבאות או
באילות השדה וכבר ידעת פי' מלת אני.**

רבי דוד ב"ר שלמה נ' זמרא 'הרדב"ז' זיע"א, מצודת דוד על טעמי המצות, ק"ד
...ודע כי ע"י קדוש החודש ועיבור השנה למטה מתקלסת הכלה הכלולה למעלה
ומתחברת בבעלה ומחבור זה פורחות נשמות חדשות טהורות של צדיקים וחסידיים
בעוה"ז וגם כתות כתות של מלאכי חסד ורחמים ובה תרצנו מה שקשה על מאמר רבינו
ז"ל השביע הקב"ה שלא יגלו סוד העיבור ואע"ג דרמזו בזה סוד הגילגול
מ"מ גם לפי פשטו איירי בעיבור השנה ולא הי' עולים לעבר את השנה אלא
אנשים חכמים הראוים לזה שלא יהי' בהם בכל אי"י בחכמה ובמע"ט ואם כפי פשטן של
דברים מה סוד יש בזה להסתירו והלא כל חכמי התבונה והחשבון יודעים מהלך השמש
והלבנה בדקדוק ויודעים איזה שנה ראוי' להתעבר כפי חשבון התקופות ואמרי' בגמ' דאי

לא מטא זמן האביב מעברין את השנה... ולפעמים יחזרו בניי בתשובה ומעשים ותורה ואז היא מלאה...

דור ראשון לתלמידיו של רבי דוד בן זמרא

רבי בצלאל ב"ר אברהם אשכנזי⁷⁵ זיע"א, שיטה מקובצת, מסכת כתובות דף קי ע"א

רש"י במהדור"ק⁷⁶
וכל הדר בחוצה לארץ. שיוצא מארץ ישראל לחוצה לארץ כמי שאין לו אלוה דדמי כאילו עובד ע"ז. בכלי שרת שהביא נבוכדנצר מירושלים לבבל. בחומה שלא יעלו מאליהם ויעלו כולם בחזקה שלש שבועות דבתלתא זמני כתיב השבעתי אם תעירו ובחד כתיב השבעתי אתכם אם תמצאו את דודי מה תגידו לו. ההוא באומו' העול' כתיב לעתיד וכן אמרה כנסת ישראל לאומות העולם לכשתמצאו את דודי לעתיד לבא מה תגידו לו שחולת אהבה אני שקבלתי מכם יסורין כו'.

רבי בצלאל ב"ר אברהם אשכנזי זיע"א, שיטה מקובצת, מסכת כתובות דף קיא ע"א

תלמידי הרשב"א
וז"ל תלמידי הרשב"א ז"ל השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי וגו' ההוא כנסת ישראל דקאמרי לאומות העולם אחר שהשביע הקדוש ברוך הוא את אומות העולם שלא ישתעבדו כו' וקרי להו בנות ירושלים על שם שהם עכשו בירושלים וה"ק לא תשתעבדו בהם יותר מדאי כדי שתגרמו לי לעורר לי אהבתם שלא בזמנה שהקב"ה אינו יכול לראות צרה גדולה לישראל שלא יושיעם כדאמרי' בעלמא כשיגיע זמנם ליגאל הקדוש ברוך הוא מעמיד עליהם מלך שגזרותיו כהמן ומחזירן למוטב ומיד הם נגאלין ע"כ.

ואם תעוררו. משמע שלא יעוררו את עצמן לילך לירושלים⁷⁷ ושלא יגלו את סוד העבור לאומות העולם כגון הא דאמרי' בברייתא דשמואל נולד קודם חצות או אחר חצות דהיינו סוד העיבור ודכוותיה. אני מתיר כלומר אתם נמסרין ביד אומות העולם שיצודו אתכם. בצבאות או באילות השדה שצדין אותם ואוכלין אותן צבאות לשון צבי ואילות לשון חיה.

ובל יאמר שכן שוכן בארץ לא יאמר חטאתי חליתי כלו' העם מחולל בחטאת לפי שהעם היושב בה וגו' אגן האי קרא בסובלי חלאים מוקמי ליה והכי משמע שכן חליתי כלומר אדם השוכן בחלאים אל ידאג ואל ינוד לומר חליתי לפי שהעם היושב בה בחלאים וסובלן נשוא עון הוא. אנת עולא על אדמה כו' כלומר לא זכית שתמות בא"י

⁷⁵ רבי בצלאל ב"ר אברהם אשכנזי זיע"א – נולד בשנת ה'רפ"ף, רבותיו: רבי דוד בן זמרא זיע"א, ורבי ישראל די קוריאל זיע"א. מבין תלמידיו: האר"י הק' זיע"א, רבי שלמה עדני זיע"א (בעל פירוש המשנה "מלאכת שלמה"). חיבר את הספה"קים: שיטה מקובצת (או 'אסיפת זקנים') על מסכתות התלמוד; כללי התלמוד; ספר שאלות ותשובות; ספר דרשותיו ומאמריו. נפטר בשנת ה'שנ"ה.

⁷⁶ הכוונה היא לרבי יהודה בן נתן "הריב"ן זיע"א, פרשן ופוסק מארצות צרפת, היה מגדולי תלמידיו של רש"י הק' זיע"א, ונישא לבתו השנייה, מרים זתע"א, בנו הוא רבי יוס טוב מפליזא זיע"א. החתן השני הוא רבנו מאיר בן שמואל זיע"א, (בעלה של יוכבד החסידה זתע"א), המכונה "אבי הרבנים" (רשב"ם, ריב"ם ור"ת זיעועכ"א). הריב"ן הוסיף תכנים לפירושי רש"י המוכרים לנו כיום, והגיה אותם. הוא גם כתב פירושים משל עצמו לרוב מסכתות הש"ס, אך רק חלק קטן מהם קיים היום, ואנו יודעים על כך רק מאזכורים בודדים של פירושים אלה. פירושי מסתמכים בדרך כלל על פירוש רש"י, למרות שלא פעם חלק עליו. בפירוש רש"י למסכת מכות בדף י"ט, ב', כתב

"רבנו גופו טהור ויצאה נשמתו בטהרה, לא פירש יותר, ומכאן ואילך לשון תלמידו ר' יהודה ב"ר נתן (הריב"ן)".

וכן ישנה דעה שאומרת שפירוש פרק חלק של רש"י אינו אלא של הריב"ן; חלק גדול מפירושו של הריב"ן למסכת כתובות נשמר בתוך "שיטה מקובצת" לר' בצלאל אשכנזי לכתובות. ר' בצלאל אשכנזי סבר שפירוש זה יצא מידי רש"י, והוא קרא לו "מהדורא קמא דרש"י".
⁷⁷ וניתן לומר על כך שג"כ לא יכתבו ספרים שמותר להקריב קורבן פסח וכיו"ב

כשהיית הולך ובא וקרא כתיב ביחזקאל ועל אדמה טמאה תמות. ארונו בא שקוברין אותו בארץ ישראל. אינו דומה מי שארץ ישראל קולטתו כו' למי שקולטתו מחיים שמת בה וכפרתו מרובה. מיהו למיחת לח"ל וליבומה. אחיו של זה נשא עכו"ם שיצא מארץ ישראל בשבילה ובשביל שיצא מארץ ישראל בשבילה חשיב ליה כאלו נשא עכו"ם זה ירד אחריו ויהיה דומה לו בתמיה כך אסור לצאת מבבל לשאר ארצות לפי שיש בה תלמידי חכמים ושכינה היא בבבל בני שנישאתא דשף ויתיב בנהרדעא כדאמר' במגילה. לפי כובי מקום קרוב לפומבדיתא והוא משאר ארצות. לכפר סניא מקום משאר ארצות היא אי בעי האי מרבנן דנפק מבבל לשאר ארצות הוא חיי דמשום ההוא עון הוא מית. אילימא ליוחסין שהולכין כשרין שבבבל לישא אשה בארץ ומייחסין עצמן בארץ ישראל וכשרין שבשאר ארצות נושאים אשה בבבל ומייחסין לשם. הוי ציון המלטי כשפסקה מלכות בבל נאמר המקרא הזה כשמת בלשצר בנו של נבוכדנצר דכתי' ביה בליליא קטיל בלשצר ועליו נבא הנביא ואמר הוי ציון כלומר את ציון כנסת ישראל היושבת בבבל עכשיו הגיע עתך להמלט שהרי פסקי מלכות בבל הוי לשון קומפליינטו ובלעז אם כאדם שאומר לחברו אה פלוני כמו שאתה יכול לעשות הדבר הזה היטב דאה לשון שמחה כאדם שמשחק ואומר אהאי אלמא בעוד ישראל בבבל קארי להו יושבי ציון. חבלי חבל צרות של משיח כשילחם עם גוג ומגוג. תרגמא להך מלתא אהוצל שהיא בבל דהוצל לא חזיא לעולם חבלא דמשיחא. קרנא דשזיבתא קרן זוית של הצלה צבי משמע מצביוני כלומר בארץ שנתתי בה צביוני יהא בה חיים לעתיד לבא כי טביא שוקד וממהר לבא כצבי' ויחרי' הכל. דברים בגו י"ל בתוך פסוק זה וקא משני תלמודא להכי הטריח את בניו שלא לקבל עליו צער מחילות והיינו דשלחו ליה אחוה לרבא אחיו של רבה ב"ב חנא הוו קיימי בא"י ושלחו ליה יודע היה כו' ולפיכך שלחו ליה דברים אלו שהיו רוצים שיעלו אצלם מבבל לארץ ישראל מוסיף בה דברים באותו כתב ששלחו אחיו לרבה היה אומר אילפא שעוד היה כתוב בה שהיה מצטער על אשה אחת שהיתה יושבת בח"ל והיה אוהבה ביותר ובקש לירד לח"ל לישאנה כיון ששמע בזאת דאמרו יודע היה יעקב וכו' דמשמע דמתים שבח"ל אינם חיים.

רבי יוסף מטרנאני 'מהרי"ט' זיע"א

וכך כתב וולפסון, בעמ' 22

המהרי"ט עלה להר הבית וכך כתב בתשובה (מובא בדרך הקדש ו, א):
וצריך להודיע בזמן הזה בעוונותינו... אם מותרים לנו ליכנס שם... וא"כ תורה יוצא
לזמננו זה, שמותר ליכנס שם כשיטבול... לפנים בהר הבית, וכאשר זיכני ה' לעלות
וליראות שם את פני ה'.

צנזור בדברי המהרי"ט המצויים ב'דרך הקודש'

המקור לדב"ק של המהרי"ט מצויים בספה"ק 'דרך הקודש' אלחד מחכמי טורקיה, עלה לארה"ק
בשנת התע"ג, כ-140 שנה אחר פטירת הודב"ז זיע"א

ושוב היכן ששם 'שלוש נקודות' (...) השמיט דברים שהינם ההפך הגמור ממה שהביא, וזאת ע"מ
לסמא עיני עיוורים, ואסמן את ההשמטות

וכן איתא בדב"ק של רבי חיים אלפנדארי⁷⁸ זיע"א, דרך הקודש, דף ו' ע"א

וצריך להודיע בזמן הזה בעוונותינו שאנחנו כזבין וטמאי מתים, אם מותרים לנו ליכנס
תוך הר הבית. ואף שהגויים אין מניחין אותנו ליכנס שם שהוא בית תפילה שלהם ויש
סכנה בדבר, מכל מקום יש שם דרך מסילה, שער קבוע שמוכרין שם צמר הנקרא בלשון
ערבי באב אל קאטינין⁷⁹, והרואה יראה שאם היה חוט משוך מכותל המערבי, שלא זה
משם שכינה מקרן דרומית שלה עד הצפון במידה שאדם מודד ת"ק אמה, נכנס בתוך
מקום מסילה זאת לפנים בהר הבית. וכאשר זיכני ה' לעלות ולראות שם את פני ה'⁸⁰,
שמעתי מחסידים ואנשי מעשה שהיו נמנעין ללכת במסילה זאת, ושאלתי
להם טעם, ואמרו שכך הייתה קבלה בידם.

...⁸¹ ולעניין מעשה, אף שהוכחנו מסתם מתניתין שמותר להיכנס בהר הבית לכשיטבול,
וכן נראה מסתמיות הפוסקים, וכן כתב הרב מהרימ"ט ז"ל, עם כל זה, למי שנהג
איסור ולא ידע טעמו אין להתיר. ושמעתי שיש מי שקיבל שאין עוברין
בשער זה⁸², שהוא תוך הר הבית, לפי ששם נגזר הארון ומשום קדושה נגעו
בה, ולא דמי למנהג בטעות, ועל עומדים יעמודו שלא לעבור דרך שם עד
יבוא מורה צדק, ובמסילה נעלה⁸³.

הנה לא רק שהשמיט את המסורת והקבלה שיש בידינו שלא לעלות... אלא גם עשה 'סלטי'
מדב"ק, ואפילו לא טרח לציין זאת בתור הערת שולים.

⁷⁸ רבי חיים אלפנדארי זיע"א - נולד בקושטא. רבו של רבי גדלי' חיון זיע"א. עלה לארה"ק בשנת ה'תע"ג.
⁷⁹ הידוע בשם 'שער מוכרי הכותנה', נבנה בין השנים ה'צ"ג-ה'צ"ד, ע"י תנכ"ז (מושל דמשק וא"י) בתקופת השלטון

הממלוכי
⁸⁰ כאן החליף 'פסיקי' ב'נקודה' ע"מ לתת רושם ששם סיים דיבורו (דבר זה מצוי בהרבה כתבים של בעלי הדעות
המשובשות, שעושים כך ע"מ לתת רושם מוטעה של מה שנאמר באמת בספה"קים)

⁸¹ לכל המצעוניין מוזמן לבדוק מדוע ציינתי 'שלוש נקודות'...
⁸² באב אל קאטינין

⁸³ ואין כוונת אמירתו 'ובמסילה נעלה' לאותה מסילה שבה הוא השתמש, אלא לשי משל לכך שלא לעלות להר הבית
'עד יבוא מורה צדק' (דהיינו אליהו הנביא, וכן מצונו שכיננו זה נאמר גם לגבי 'משיח בן דוד' (רבי מאיר גאנז זיע"א,
מחזור מנהג פולין, ח"ב (אלטונא, ה'תקפ"ו), שחרית לשביעי של פסח, דף שכ ע"א).

התעמלות מדב"ק של המהרי"ט מהתגרות באוה"ע

רבי יוסף ב"ר משה מטראני 'מהרי"ט' זיע"א, חדושי גמרא⁸⁴, מס' כתובות

כך אסור לצאת מבבל לשאר ארצות משאר לארץ ישראל מיהת מותר ואם תאמר והא רבי יהודה הן דאמר לעיל כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה. ויש לומר הא דידיה הא דרבי ויש תמה על הרמב"ם שהביא ס"פ ה' דהלכו מלכים הא דשמואל כשם שאסור וכו' ומסיים בה שנא' בבלה ייבאו וכו' ואי הך קרא בישראל כתיב אף לאי היה אסור דעיקר קרא לא"י כתי' ועוד אמאי איצטריך תלמודא לעיל לומי לר' זירא ההוא בכלי שרת כתי' נימא ההוא בשאר ארצות כדשמואל **ועוד ר' יאודה גופיה משמע דלא סמך אהא דבבלה יובאו דאמרי' כתי' קרא אחרינא השבעתי אתכם** וכו' :

רבי יוסף ב"ר משה מטראני 'מהרי"ט' זיע"א, דרשות המהרי"ט, פרשת ראה - דרוש שני

ביאור מה שישראל לא נוחמו אלא בדברי הקב"ה "הנה אנכי מרביץ בפוך אבניך" :
ונבא לפרש פסוקי ההפטרה (ישעיה נד, יא), "עניה סוערה לא נוחמה". לפי שאמר למעלה (שם ז ט), "ברגע קטון עזבתיך וברחמים גדולים אקבצך ; בשצף קצף הסתרתני פני רגע ממך וגו' ; כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי וגו' כן נשבעתי מקצוף עליך ומגעור בך". **וזה דבר תימא, שהרי כמה שנים ויובלות אנו יושבים בגלות המר והנמהר הזה, וכי לזה קורא "ברגע קטון" ו"שצף קצף", ובזאת נוחם יסתור (על פי הושע יג, יד) מעיני כנסת ישראל ; וזה שאמר "עניה סוערה לא נוחמה". לזה פירש ואמר (ישעיה שם, יא), "הנה אנכי מרביץ בפוך אבניך", כלומר הרשום בכתב אמת, שלא היה הזעם אלא "רגע קטון" ו"שצף קצף" ואחר כך תכף נמלאתי רחמים עליכם לבלתי השחית[כם] וגם להשיב את שבותכם ; **תדע שהרי מעתה אני מתעסק בבנין בית המקדש**, [ואמרו] בהגדה (ראה ילק"ש ישעיה, תעח), דחזינהו למלאכי השרת דהוו מייתו אבני סנפרינון ארבעים על עשרים לפתחו של היכל. וזה אמרו "הנה אנכי", כלומר הנה מעתה מתעסק בבנינכם **להשיב את שבותכם**, וזו הוראה שאני ברצון עמכם. **אלא שאי אפשר לדחוק את השעה עד שיהיו בנו מעשים, לפי ששבועה היה לפניו שלא להרחיקנו עוד,** כמו שנאמר "כן נשבעתי מקצוף עליך ומגעור בך וחסדי מאתך לא ימוש" ; לכך צריך שיהיו בנו מעשים ותהיה בנו הכנה, שיסיר האל לב האבן מברשנו, רוח חדשה יתן בקרבנו, שלא ירחיקנו עוד מעל גבולו עוד. כי אם "ברגע קטון", דהיינו זעמו של הקב"ה רגע דכתיב (תהלים ל, ו), "כי רגע באפו" (ברכות ז, א), ומפני אותו רגע "עזבתיך", **ולכן אני צריך לעשות בארץ שתהיה הישועה ברחמים גדולים, שלא אבא לכלל כעס :****

ולזה אמר "כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצוף עליך ומגעור בך", ומכל מקום "עניה סוערה לא נוחמה". כלומר מי יבטיחנה שתהא תשועתה תשועת עולמים. לזה אמר "הנה אנכי מרביץ בפוך אבניך". **שלא יהיה בנין שלישי כראשונים שהיו על ידי בשר ודם, אלא זה הבנין יהיה על ידי עצמו שאינו בעל תכלית, כך הבנין השלישי יהיה בלתי תכלית, בעזרת האל :**

⁸⁴ ויניציה, ה'ת"ה

רבי שמואל הורוויץ זיע"א 'ימי שמואל'

הקדמה ודיוק

עסקינן כאן בדב"ק של שרף רבי שמואל הורוויץ זיע"א ולא באחד מן הריקים שבשוק של בעלי הדעות המשובשות...

והוא לא נהג ללכת בעירבוביא נשים עם גברים ולא ללכת להצטלם שם עם חבריו, כפי שנוהגים אלו שמביאים מדב"ק כדי להתיר לעצמם לעלות להר הבית.

ועוד עסקינן ברבי שמואל הורוויץ זיע"א, שהביאו מהספה"ק 'ימי שמואל' ציטוט אחד מיני רבים, ואילו היו קוראים בכל הספה"ק הנ"ל היו נתקלים בדמות מופת של עובד ה', להבדיל אלף אלפי הבדלים מאלו העולים להר הבית, שחיפשו לעצמם דרך קלה לבננות תפיסת עולם ע"פ עיוותים ולסילופים של דב"ק של רז"ל, ואכמ"ל.

הציטוט מתוך 'ימי שמואל' אליבא וולפסון

וכך כתב וולפסון, בעמ' 22-23

מעיד הרב שמואל הורוויץ זצ"ל, מגדולי חסידי ברסלב, בספרו 'ימי שמואל' (חלק ב פי קמד):

ובבוקר השכם הלכתי למקוה... ואחר כך הלכנו לעלות לרגל עד הר הבית, עד למקום המקדש, עד המקום שמותר לטמאי מתים לילך בו, ואמרנו 'ומפני חטאינו' ו'מלך רחמן', אבל הכל בעל פה כי להביט בסידור לא היו מניחים הגויים והשמש הערבי של מקום המקדש בשום אופן. וכן אצל שאר מקומות הקדושים כמו קברי מלכות בית דוד, הגויים לא נותנים להביט בסידור כי יראים שלא יפעלו בתפילה להיגאל. ואף על פי כן עשינו שם איזה פעמים בעלותנו לרגל ריקוד גדול במעגל בניגון, והשמש הגוי הנ"ל ראה ובערה בו חמתו אבל לא יכול לעשות כלום.

ואחר כך נכנסנו למקום לשכת הגזית ששם ישבו הסנהדרין, אשר חציו בקדש וחציו בחול, וכחיום בעוונותינו הרבים זה רבות בשנים שקבעו שמה הערבים את מקום בית משפטם והקאדי (השופט) בראשם, אבל אחר איזה שנים, אחר שחזרתי מחוץ לארץ, כבר היו סוגרים את לשכת הגזית ולא מניחים את היהודים להיכנס. וכן אחר כך התחילו גם למנוע מלגשת עד מקום המקדש לעלות לרגל והיו מניחים רק לעמוד מרחוק, ואחר כך מנעו גם את זאת, ומאז התחילו להפסיק לילך לעלות לרגל למקום המקדש וזה כמה שנים שלא הולכים יהודים לשם כלל, רק היו הולכים לכותל המערבי להתפלל מוסף (וישנם עוד עדויות של היסטוריונים וחוקרים, ואין כאן מקום להאריך).

צנזור - 'בהגיענו סמוך לכותל המערבי'

מדברי וולפסון מקבלים רושם כאלו הכותל המערבי איננו נחשב מספיק אצל כל עמך בית ישראל שנהגו לעלות להר הבית, אבל לא כן הדבר אלא כולם הלכו אך ורק לכותל המערבי

וכאשר וולפסון כותב שלוש נקודות דהיינו הסימון הנ"ל, דבר זה אומר דורשני מה על מה בעצם דילג

ובבוקר השכם הלכתי למקוה... ואחר כך הלכנו לעלות לרגל

והנה מדב"ק המצונזרים של רבי שמואל הורוביץ זיע"א, ימי שמואל, חלק ב', פרק קמד, עמ' עו-עז

ובבוקר השכם הלכתי למקוה והייתי אצל כותל המערבי קודם התפלה כנהוג, ואחר כך התפללתי בין אנשי שלומנו שהתקבצו והתאספו בבית מדרשנו שם, והתפללנו בחיות והתלהבות והתעוררות גדול, ובפרט השמונה עשרה של יום טוב והלל השלם וההושענות, בהתעוררות רב ותשוקה וכסופין וגעגועין לבנין בית המקדש, ועבודת ה' והתקרבות לצדיק, ומקודם ברכנו על הארבעה מינים בסוכתנו גם כן בהתעוררות, ואחר קריאת התורה עשינו ריקוד גדול במעגל בניגון ושיר.

והלכנו כולנו בחיות וחשק גדול והתעוררות רב, להתפלל מוסף אצל הכותל המערבי, וכאשר באנו לסמטאות שלפני הכותל המערבי, כבר היה דוחק רב של אנשים שהלכו לכותל להתפלל מוסף ולעלות לרגל, כי מכל הבתי כנסיות והבתי מדרשות שבירושלים הולכים להתפלל מוסף ולעלות לרגל⁸⁵, ובודאי הדוחק של האנשים רב ועצום, וההתעוררות גם כן עצום ורב.

ובפרט בהגיענו סמוך לכותל המערבי בודאי הדוחק יותר רב, וקשה מאוד להגיע לאיזה מקום לעמוד שם, ובפרט לזכות לנשק אבני הכתל כמעט שהוא מן הנמנע, ובהגיענו לכותל העמדנו עצמנו להתפלל מוסף בהתלהבות והתעוררות עצום, ותקושה וכסופין וגעגועין עצומים מאד, שנוכח לראות בבנין בית המקדש ולעשות תמידים כסדרם ומוספין כהלכתם, ובבכיה מתוך כסופין, ובפרט בחזרת התפלה ובהזכיר השליח צבור ומפני חטאינו, ממש נמס לבנו למים, ובפרט באמירת ותערב לפניך עתירתנו כעולה וכו', אנא השב שכינתך לציון עירך וסדר העבודה לירושלים וכו', בהתעוררות גדול ועצום בלי שיעור ובכיה מתוך כסופין עד כלות הנפש, וכן גמרנו תפלת מוסף ואמרנו תקון הוללי והתבודדות וכו' וכו'.

דהיינו שניתן להגיע לכיסופין וגעגועין לבית המקדש גם מהכותל המערבי, אלא אם כן הכפירה והמינות הציונית העיבה על רגשותיהם של בעלי הדעות המשובשות, אין זה מתיר לעלות להר הבית בשביל לעורר אצלם 'הרגשות הרליגיוזיים'...

אבל כמובן כל עבודת ה' של כל הנ"ל היתה בהשתוקקות ובכיסופין להשי"ת ולא עסקינן בריקים ופוחזים שעולים לא ע"מ לעבוד את השי"ת, אלא יותר ניכר מהתמונות שמפרסמים ב'פייסבוק' שהולכים לעשות 'טיולי מסורת' ו/או 'טיולים להכרת הארץ' ולעשות צילומי קבוצות, בערבוביה של גברים עם נשים, שחלקן בכלל חילוניות - והדבר הזה ניכר מאוד, מצד אלו שעושים את העליות, ובאמת אין כאן שום קשר לעבודת השי"ת, אלא יותר בגלל מסכנות רוחנית, שנובעת מבתי מדרשות של הבתי אבידן.

⁸⁵ בכותל המערבי

סילוף א' – התעמלות מדב"ק של חסידות ברסלב מהתגרות באוה"ע

השנה בה נאמרו דב"ק היו בשנת ה'תר"פ, באותה שנה חלו 'פרעות תר"פ' שבין היתר התחוללו בירושלים

רבי שמואל הורוביץ זיע"א, ימי שמואל, חלק ב', פרק קמד, עמ' עז

ואחר כך נכנסנו למקום לשכת הגזית ששם ישבו הסנהדרין, אשר חציו בקדש וחציו בחול, וכהיום בעונותינו הרבים זה רבות בשנים שקבעו שמה הערבים את מקום בית משפטם והקאדי (השופט) בראשם, אבל אחר איזה שנים, אחר שחזרתי מחוץ לארץ⁸⁶, כבר היו סוגרים את לשכת הגזית ולא מניחים את היהודים להכנס. וכן אחר כך התחילו גם למנע מלגשת עד מקום המקדש לעלות לרגל והיו מניחים רק לעמד מרחוק, ואחר כך מנעו גם את זאת, ומאז התחילו להפסיק לילך לעלות לרגל למקום המקדש וזה כמה שנים שלא הולכים יהודים לשם כלל, רק היו הולכים לכתל המערבי להתפלל מוסף ואחר כך היו הולכים על רחוב המידאן⁸⁷ בחצר ראדשקויצער, שהוא חצר של יהודים סמוך לבתי מחסה ושם רואים כל מקום המקדש.

להלן סדר איסור הכניסה להר הבית ע"י הערבים בתקופת השלטון המנדטורי של האנגלים (משנת ה'תרע"ז ועד שנת ה'תש"ח)

א. 'אבל אחר איזה שנים, אחר שחזרתי מחוץ לארץ, כבר היו סוגרים את לשכת הגזית ולא מניחים את היהודים להכנס' - דהיינו קודם כל אסרו הכניסה למקום שהיינו חציו חול הלא היא לשכת הגזית.

ב. 'וכן אחר כך התחילו גם למנע מלגשת עד מקום המקדש לעלות לרגל והיו מניחים רק לעמד מרחוק, ואחר כך מנעו גם את זאת' - גם כן אנו נתקלים בביטוי ששנינו לעיל בדב"ק והוא 'עד (ולא כולל) מקום המקדש...' דהיינו שגם למקום הנ"ל נתנו הערבים תחת השלטון המנדטורי להכנס... אבל כעת גם לשם לא נתנו להכנס, ואח"כ...

ג. 'ומאז התחילו להפסיק לילך לעלות לרגל למקום המקדש וזה כמה שנים שלא הולכים יהודים לשם כלל, רק היו הולכים לכתל המערבי להתפלל מוסף ואחר כך היו הולכים על רחוב המידאן⁸⁸ בחצר ראדשקויצער, שהוא חצר של יהודים סמוך לבתי מחסה ושם רואים כל מקום המקדש' - דהיינו שה'אחר-כך' הוא רק ללכת לכותל וללכת ל'חצר ראדשקויצער' (חצר רדשקביץ) ומשם ניתן הי' לראות את מקום בית המקדש

דהיינו שאליבא דרבי שמואל הורוביץ זיע"א, מצד התגרות באוה"ע אסור לנו לעלות להר הבית

וען איתא בדב"ק של רבי נחמן מברסלב 'מוהר"ן' זיע"א, שיר נעים מאדונינו מורינו ורבינו זכר צדיק לברכה, צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבינו נחמן בן פיגא זיע"א

נְבוּאָה אֵין לָנוּ
תְּרִיקַת שְׁן הָאֲמוֹת עַל אִמָּה יְחִידָה, תְּבוּנָה אֵין בְּנוּ
מְרִירַת הַצָּרוֹת אֵיךְ לְהַשְׁקוֹת הֵם דָּנוּ
נְסַבֵּל עוֹלָם עַד יְבוּא עֲנִי

⁸⁶ דהיינו בחזרתו מציון המצויינת, הקיבוץ הקדוש באומן יע"א

⁸⁷ כמקומות-מגורים של היהודים את רחוב המידאן ורחוב היהודים

⁸⁸ כמקומות-מגורים של היהודים את רחוב המידאן ורחוב היהודים

רבי נתן שטרנהרץ מנמירוב 'מוהרנ"ת'⁸⁹ זיע"א, פעולת הצדיק⁹⁰, סימן תשמ"ח הערה אות ו',

כשספר פעם אחת ר' זלמן לר' נתן ולר' נפתלי סוד נסיעתו בעולם לקחת הסכמות, ובתוך אחת השליחות ענה אומר, שיש לו ענינים נסתרים, שליחות מופלאות, שללח עמו רבנו ז"ל אל כמה צדיקים, אך הוא מושבע ועומד, שאינו יכולם לגלות, ואף שר' נתן ור' נפתלי הפצירו בו מאוד, לא רצה בשום אופן לגלות מהי השליחות. וסיפר לי ר' לוי יצחק (נרו יאיר) [ז"ל], ששמע פעם אחת מר' אברהם ברבי נחמן ז"ל, שאמר לו פעם: "כאטש ר' זלמן האט נישט גיוואלט אויס זאגן זיין שליחות, פון דעסוועגן פארשטייען מיר וואס די שליחות איז גיווען!" (אפילו שר' זלמן לא רצה לגלות שליחותו, אף-על-פי-כן אנו מבינים מה היתה השליחות), והיה נראה אף-על-פי-כן מדבריו, **שהיה בעיני קרוב הגאולה, שהחזיה הקדוש מלובלין והמגייד הקדוש מקאז'ניץ וכו' רצו לקרב את הגאולה ושלח אליהם רבנו ז"ל, שיניחו ולא ידחקו את הקץ**, כי יהיה מרה וכו'. אך הם לא צייתו, והוה מה דהוה, כידוע ספור זה, שהחזיה הקדוש נפל בשמחת תורה מהחלון וכו' ונסתלק מזה בתשעה באב.

רבי נתן שטרנהרץ מנמירוב 'מוהרנ"ת' זיע"א, חיי מוהר"ן, אות תלה

פעם אחת דברתי עמו מזה, ואמר לי דברי נחומים לישב דעתי. ענה ואמר הלא זה הדבר הוא רק אצלנו שאנו רוצים לגמר הכל בזריזות, אבל אצל העולם יכולים לעבר שלש או ארבע שנים להבל ולריק ומאומה לא ישאו בעמלם. **וכונתו הקדושה היה ענין הנ"ל שאי אפשר לדחוק את השעה בשום דבר**. אף-על-פי שרצונו מאד לגמר מיד אף-על-פי-כן אם רואין שאי אפשר, והבלבולים מתגברין ביותר, חלילה להתבלבל מזה. רק יעשה במתינות מה שיוכל, ויצפה ויחכה לישועת ה' עד שיגמר. ואם אמנם כתבתי על זה לעיל כבר כמה פעמים שאי אפשר לבאר דברים אלו בכתב, אף-על-פי-כן רשמתי מזה מעט. כי החפץ באמת גבין מזה עצות והתחזקות לעבודת השם ותבדד, להיות זריז מאד בכל דבר הנוגע לעבודת השם ותבדד, **ואף-על-פי-כן לא יהיה דוחק את השעה מפל-שכן שלא יתבלבל לגמרי חס ושלום מחמת זה, ויארז אפו להמתין ולהמתין ולהמתין עד ישיקוף וירא ה' משמים**. ותהלה לאל בחסדו הגדול הועילו לי הרבה דברים פאלו, ועדן אני עומד ומצפה לישועות ה'. ה' יגמר בעדי:

רבי נתן שטרנהרץ מנמירוב 'מוהרנ"ת' זיע"א, ליקוטי הלכות, או"ח, הלכות תפלת המנחה, הלכה ז'

רבי שמעון בן יוחאי היה תכף אחר החרבן, וכל תקונו בבחינת תקון ביתא תתאה שהוא הבית האחרון שאנו מקוים ואז דיקא יתתקן ביתא עלאה. ועל כן לא גלה האדרא זוטא עד יום הסתלקותו, אחר שגלה האדרא רבא וכו'. כי משה רבנו לא ידע איש את קבורתו בשביל מעשה שטים כמובא. כי כל כחו וזכותו היו צריכים בשביל שיכנסו ישראל לארץ ישראל ויבנו בית המקדש שכל זה בחינת לא אבוא בעיר וכו'. אבל אף על פי כן כל זה בחינת ביתא עלאה ולא נשלם תקון ביתא תתאה, שעל ידי זה אין שלמות. ועל כן נחרב פעמים. כי משה בנה המשכן שנגמר בניסן בחינת ביתא עלאה נגד הבית המקדש שהוא ביתא תתאה שנגמר בתשרי שאז עקר תקון התשובה, אבל גם בבית המקדש עדין לא נגמר תקון ביתא תתאה וכו'. ונחרב פעמים וכו', **ועל כן אי אפשר לידע קבורתו שלא ידחקו את הקץ וכו'.** אבל אחר שכבר נחרב הבית המקדש פעם שניה ולא יבנה בנין שיחרב עוד חס ושלום רק אנו ממתנינים ומצפים עד שיבנה בנין עולם. על כן התחיל רבי שמעון בן יוחאי לעסק מיד בתקון ביתא תתאה על ידי האדרא רבא וכו'. אבל לא גלה האדרא זוטא שהוא תקון אבא ואמא כמו שאיתא בכתבי האר"י ז"ל עד יום הסתלקותו,

⁸⁹ ט"ו בשבט ה'תק"ם - י" בטבת ה'תר"ה
⁹⁰ כריכה פנימית:

פעולת הצדיק

סיפורים נוראים ונפלאים אלה תולדות ימי חייו הקדושים של האדם הגדול בענקים נבון לחש וחכם חרשים את אשר פעל ותיקן, עשה וגילה בעולם לדור דורים. רבינו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון בוצינא קדישא עילאה, אדונינו, מורינו ורבינו **רבי נחמן מברסלב** זכותו יגן עלינו אשר סיפר וכתב תלמידו, מורינו הגאון הקדוש, אור נפלא אשר כל רו לא אניס ליה **רבי נתן מברסלב** זכותו יגן עלינו ואת אשר מקובל מזקני אנשי שלומנו והולך בקבלה מדור דור, על ידי ראשי ומנהיגי אנשי שלומנו היקרים

כי אז דיקא אחר שגלה האדרא רבא ותקן בחינת ביתא תתאה אז עסק בתקון ביתא עלאה שהוא בחינת תקון, על ידי התגלות סוד אבא ואמא וכו' ועל כן אז ירדו כל נשמות הצדיקים שנסתלקו. **כי זה עקר התקון עתה על ידי הצדיקים שנסתלקו וכו' כנ"ל ומאז עוסקים גדולי הצדיקים בתקון זה כמו האר"י ז"ל והבעל שם טוב וכו' עד הסוף עד שיגמרו מה שהתחילו לגלות אלקותו ומלכותו בעולם.** כי תכף ביום שנחרב הבית המקדש ונתמעט בחינת התגלות מלכותו בתכלית המעוט, התחיל תכף המלוי והתקון, שזהו בחינת מה שמשיח נולד בתשעה באב. שזה בחינת מלוי פגימת הלבנה שמתחיל דיקא בעת שהיא מגיעה לתכלית המעוט **שהוא ראש חדש שאז שרש התשובה וכו' :**

רבי אברהם ב"ר נחמן הלוי חזן⁹¹ זיע"א (מובא מתוך הספה"ק אנשי הצדיק, כרך ב', עמ' תקלד)

ארץ ישראל היא 'ארץ זבת חלב ודבש' ויהודי שזוכה לבוא לארץ ישראל ורוצה לרדות מדבש הארץ, דהינו לטעום ממעלות וקדושות ארץ חמדה, **צריך להזהר ולהשמר היטב מעקיצת הדבורים, דהינו מהציונים החפשים⁹², ולא להמשך אחר דרכיהם ודעותיהם הרעות**

סילוף ב' - 'עד מקום המקדש לעלות לרגל'

רק ברגל נהגו לעלות עד ולא כולל מקום המקדש, **ולא בשאר השנה**

⁹¹ רבי אברהם ב"ר נחמן הלוי חזן זיע"א – נולד בשנת ה'תר"ט, בטולצ'ין (אוקראינה). אביו הינו רבי נחמן חזן 'נחמן מטולצ'ין' זיע"א (מתלמידו הקרובים של רבי נתן מברסלב זיע"א). בשנת ה'תרנ"ד עלה לארץ ישראל והתגורר בירושלים. מדי שנה היה נוהג לנסוע לאומן לקיבוץ השנתי של חסידי ברסלב בראש השנה בקברו של רבי נחמן מברסלב זיע"א. בנסיעתו לאומן בשנת ה'תרע"ד, הוא נאלץ בעקבות מלחמת העולם הראשונה להישאר ברוסיה, שם חי ולימד עד פטירתו בשנת ה'תרע"ז, על קברו בבית הקברות באומן נכתב: "פי"נ רבי אברהם ב"ר נחמן הלוי חזן מארץ ישראל".

חיבר את הספה"קים: **כוכבי אור** - הספר נדפס בחלקו על ידי המחבר בשנת ה'תרנ"ו, בשנת ה'תרצ"ג נדפס על ידי רבי שמואל הורביץ זיע"א בתוספת מרובה מכתבי המחבר. הספר מחולק לארבעה חלקים: **אנשי מוהר"ן** - יספר מגדולת אדמו"ר ותלמידיו הקדושים. **אמת ואמונה** - ירבה לעורר ולחזק באמיתות האמונה ובגנות ספרי מינין. **חכמה ובינה** - מגלה רזין טמירין בשורש קדושת אדמו"ר נ"ע. **ששון ושמחה** - תפילות נוראות עם ביאורים נרחבים בגדולת השמחה; **ביאור הליקוטים** - פרשנות עמוקה על הספה"ק **ליקוטי מוהר"ן** התפרסם בחלקו בימי חייו, נדפס עם הסכמת הבד"ץ דירושלים. המהדורה המלאה הראשונה פורסמה בשנת ה'תרצ"ה על ידי רבי שמואל הורביץ זיע"א. מהדורה מתוקנת יצאה לאור בשנת ה'תשמ"ט על ידי רבי **מרדכי פרנק** זיע"א. בהקדמה לביאור הליקוטים צירף את "שמונה עשרה הכללים" ללימוד הספר ליקוטי מוהר"ן; **חכמה ותבונה** - תוכן הספר ביאור ופירוש עמוק על הספה"ק **סיפורי מעשיות**, בראש הספר יש מאמר מגדולת רבי נחמן ותלמידו רבי נתן. נלקט על ידי רבי שמואל הורביץ זיע"א ונדפס בשנת ה'תשכ"ב בני ברק על ידי ר' **נתן צבי קניג** זצ"ל, הכתבים נעקרו ברובם על ידי ר' **נתן בייטלמכר** ז"ל, חלק מהכתבים נעקרו מכתבי תלמידיו, בספר צורפו גם כל ביאוריו הפזורים בספריו המבארים וסובבים כל סיפורי מעשיות; **שיחות וסיפורים** - ביאורים עמוקים והקדמות בדברי **מוהר"ן** בתוספת סיפורים מתלמידיו (כיום הספר מחובר לספר כוכבי אור בכל ההוצאות). נדפס בחלקו על ידי המחבר בשנת ה'תער"ג, בשנת ה'תרצ"ג יצא לאור מחדש בתוספת מרובה על ידי רבי שמואל הורביץ זיע"א; **ימי התלאות** - סיפור התלאות שעברו על רבי נתן מברסלב זיע"א בשנות המחלוקת (ה'יתקצ"ה-ה'יתקצ"ט), בסופו חלק מההשמטות מהספה"ק **יחי מוהר"ן** נדפס בשנת ה'תרצ"ג על ידי רבי שמואל הורביץ זיע"א; **אמונה בידיעה רוחנית** – נותר בכת"ק, 'לפחק עינים להסתכל בזיו נועם האמונה בהשתלשלות העולמות ובהמשכת אורו יתברך מעילא לתתא, והוא ספר עמוק מאוד אשר לא כל מוחא סביל דא מרוב עומק המושג'.
⁹² ומה טוב מאוד גם להזהר מהגרוהים, שגם הם כבר כחפשים עשו עצמם...

סילוף ג' בדב"ק ע"פ עדויות של בני דורו

כפי שצינו לעיל מצינו שבעלי הדעות המשובשות מנסים לטעון שגדולי ישראל נהגו לעלות ל'הר הבית', ואין הדבר נכון אלא שעלו ל'הר הזיתים', גם כאן מצינו מדב"ק של רבי שמואל הורוביץ זיע"א, שאין חידוש ממש בדב"ק להתייר עליה להר הבית

וכן מצינו בעוד מדב"ק של גדולי ישראל שלא נהגו כך והעידו על כך

ואני אחלק מהתקופה של השלטון העות'ומאני ושלטון המנדט הבריטי

עליות לכותל המערבי בתקופת השלטון העות'ומאני (ה'רע"ז-ה'תרע"ז)

אגרת קודש⁹³ מאת רבי ישראל אשכנזי זיע"א (ה'ר"פ) הדיין בירושלים במכתבו לרבי אברהם פירושא זיע"א

וכפי אפרש לרום שמים נגד כותל המערבי וכל אחד ואחד בשמו אזכיר וכו' וידע כל הנסתרות סהדי כי בנשאי כפי אל דבור קדש על הרוב אצווה את ברכתו עליו ועל בתך וכו'.

ואין שום אדם נכנס מצד האסור, ובלאו הכי הישמעאלים אינם מניחים להתקרב ואומרים בזמן שהיה המלך תוגר בכאן היו היהודים עמו ונכנסו בתוכו וכלם מתו.

והנה מאגרת זו אנו לומדים שהיו שהעיוזו להכנס למקום המקדש עם יהודים וכולם מתו, האם לאלתר לאו דווקא, ואכמ"ל.

ומצינו אגרת⁹⁴ נוספת שנשלחה לרבי אברהם פירושא זיע"א, מאת רבי אברהם רפאל ב"ר עזריאל טרבוט⁹⁵ זיע"א (בערך שנת ה'ר"פ-ה'רפ"ה) ואחר כך בא בחור וספר מעשרת השבטים והתפאר ששלחו המלך משבט ראובן להסיר אבן מכותל המערבי אשר בנה ירבעם בן נבט בדרך כשופ וזה עכב הגאולה והוא הבחור הוציא האבן מהכותל בפני הנגיד ר' יצחק שולאל⁹⁶ אבל הנגיד הכחיש לר' רפאל את הספור והנגיד אמר על הבחור הנ"ל שהוא "מסית ומדיח".

ועל דרך זו יש לומר שאלו שטוענים שחוסר עליה להר הבית מעכב את הגאולה בוודאי ניכר שהינם 'מסיתים ומדיחים' את עמך בית ישראל.

⁹³ קדושת המקדש - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' יז (ני"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי"ו, ה'תשכ"ט).

⁹⁴ קדושת המקדש - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי שמואל צ'צ'יק זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); שריד מקדשנו, עמ' יח (ני"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי"ו, ה'תשכ"ט).

⁹⁵ רבי אברהם רפאל ב"ר עזריאל טרבוט זיע"א - ראש ישיבה מפיזרו (איטלי). בשנת ה'ר"פ עלה לצפת, שם התיישב, ולאחר מכן עלה לירושלים ע"מ למסור 'מאה פרחים לחכמי ירושלים' (דהיינו חידושי תורה). בין היתר נפגש עם אנשים שטענו שהינם שליחים של עשרת השבטים, ולחס נגדם. קנה לו בית מושב (חלקת קבר) בירושתי"ו.

⁹⁶ רבי יצחק שולאל זיע"א - נולד בסביבות שנת ה'ר"ך, במצרים. למצרים הגיע רבי אברהם ב"ר אליעזר הלוי הזקן זיע"א, עמו התיידדו. במצרים נודע כבעל ממון, והחזיק ישיבות רבות. בסביבות שנת ה'רפ"ג נאלץ לעזוב את מצרים מסיבה שאיננה ידועה, בעקבות כך זכה לכינוי 'נגיד מצרים הגולה'. עלה לירושתי"ו, ביחד עם רבי אברהם ב"ר אליעזר הלוי הזקן זיע"א. בירושלים הקים וניהן כראש ישיבה בעיר העתיקה. נזכר בחידושי דינים ע"י בדהאב סי' י"ח). נפטר בסביבות שנת ה'רצ"ה.

יאגרת קודש⁹⁷ מאת **רבני הישיבה בירושלים** זיעועכ"א (ה'רפ"א)

נתקבלה תשורתך באהבה רבה. לרצון לך לפני אלקיך בהחלקה לעניי עמנו ככל אשר
גזרת וברצונך בחבה בבית תפלתנו **והתפללנו עליך לפני בית קדשנו ותפארתנו**.

יאגרת קודש⁹⁸ מאת **חכם אלמוני** זיע"א (ה'רפ"ב-ה'רפ"ג) במכתבו מירושלים, אות ד'

ביום ב' י"א כסליו בעלות המנחה הגעתי לירושלים יע"א, שם קרעתי גם בכיתי על העיר
החרבה והשוממה מבלי בניה...

על ראש הר הזיתים בית גדול כמו בירה יפה ושם חולדה הנביאה בקבר של שיש, **גם שם
צריך אדם לפרוע לשומר ישמעאל ד' זרהים שכר כניסה ולפרוע בעד שמן להדלקת
נרות**, כי שם דולק נר תמיד.

כשהאדם עומד בראש הר הזיתים ומביט נגד ירושלים רואה כל בית המקדש החרב
והגנות, מאותו צד במזרח יש לחומת בית המקדש⁹⁹ שני שערים מברזל והם סגורים
וטבועים קצתם בארץ וקורין להם "שערי רחמים" ואומרים שבאתר היו נכנסים החתנים
ובאחד האבלים¹⁰⁰.

קרוב לבית המקדש מצד דרום יש בית שקורין לו מדרש שלמה¹⁰¹.

יאגרת קודש¹⁰² מאת רבי **יצחק בכ"ר מאיר לטיף** זיע"א (ה'רצ"א) במכתבו מירושלים

כותב כלו בדמעות עיני ונימס לבבי בצפייתי אשר **ציפיתי חרבן כותל המערבי** עומד לבדו
על יסודו וכל שאר הבנינים ימר כבודו האיכיתי כפי על כפי ומאנק דום **בראותי מדרש
שלמה**¹⁰³ **אצל מקדש השם נעזב ממנו על יד אדום** וכו'.

ומצדו בתים הרבה יפים בתוכה וכו'.

בית הקברות של יהודים נלקח מהיהודים שהי' בצדם ונתרחקו כמטחוי קשת מכל מקום
סמוך למקדש מתקברים וכו' וכו'.

יצחק משרתכם בכ"ר מאיר לטיף

יום ואו בנחץ¹⁰⁴ פי והי' כי תבואו אל הארץ¹⁰⁵ אתן אתכם לשם ולתהלה בכל עמי הארץ
בשובי את שבותיכם וכו'.

⁹⁷ **קדושת המקדש** - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו
ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי **שמואל צ'צ'יק** זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); **שריד מקדשנו**, עמי יח'
(י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי"ו, ה'תשכ"ט), הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי **משה מרדכי
בידרמאן** זיע"א).

⁹⁸ קובץ **אוצר מסעות**, עמ' 134 (ניו יורק, ה'תרפ"ו).
⁹⁹ הר הבית

¹⁰⁰ ראה מס' **סופרים**, פי"ט הי"ב

¹⁰¹ מסגד אל-אקצא וכן הצלבנים קראו למקום זה 'היכל שלמה'.

¹⁰² **קדושת המקדש** - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו
ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי **שמואל צ'צ'יק** זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); **שריד מקדשנו**, עמי יז'-
יח' (י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי"ו, ה'תשכ"ט), הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי **משה
מרדכי בידרמאן** זיע"א).

¹⁰³ מסגד אל-אקצא וכן הצלבנים קראו למקום זה 'היכל שלמה'.

¹⁰⁴ בחפזון

¹⁰⁵ פרי בא

רבי משה ב"ר מרדכי באסולה¹⁰⁶ זיע"א, ספר המסע (ה'ש"כ)

כשאדם עומד בראש הר הזיתים ומביט נגד י-ם רואה כל בית המקדש החצר והגגות,
ומאותו צד היינו במזרח יש לבית המקדש ב' שערים...

...ואשובה לי לי-ם וכו', הייתי סמוך לי-ם במערת שמעון הצדיק, סיבבתי והיקפתי
ירושלים ע"ה ובית המקדש יוב"ב, ואף כי י-ם חרבה ושוממה עדיין.

...אנכי שכרתי בי-ם עיר הקודש חדר אחד בבית גדול, נקרא ביתו של פילאטיו והייתי דר
בעלייה גבוהה, ומשם אני רואה כל בית המקדש עד תוך החצר, אין בית בי-ם שיראה כ"כ
כמוהו והאלוקים אנה לידי.

יאגרת קודש¹⁰⁷, מאת **חכם אלמוני** זיע"א (ה'שפ"ה) במכתבו מירושלים לקרפי שבאיטליה

ואין רשות ליהודים להיכנס בתוכו¹⁰⁸ ורק חוצה לו סמוך לכותל המערבי להם
רשות [להתקרב]¹⁰⁹ וזה בשעת שלום כי עתה שהוא עת מנגד¹¹⁰ גזרו הק"ק שלא
תהי' בו דריסת רגל.

וכבר השבוע הראשונה שהגעתי קודם הגזירה הלכתי עד היסוד בה ונשקתיו והשתטחתי
לרגליו ושם אמרתי תפילות מסודרות.

ראה עוד בדב"ק של רבי משה האגיז 'מהר"ם האגיז' זיע"א, פרשת אלה מסעי¹¹¹ (ה'תל"ב)-
ה'תק"ל), המעיד על סבו רבי משה גלאנטי (ה'ש"פ-ה'יתמ"ט) שסבו נהג ללכת לכותל המערבי, ולא
ציין שום דבר ממנהג תמוה זה לעלות להר הבית.

רבי אברהם אבלי הלוי גומבינר זיע"א (ה'שצ"ז-ה'יתמ"ג), מגן אברהם על או"ח, סימן תקסא
סק"ב

הנכנס עתה למקום המקדש חייב כרת שכולנו טמאי מתים וכ"מ בשבועות דף
י"ד ע"ב בתו' ד"ה ונעלם כו' וכ"כ בסה"ת וכ"כ באגודה בשבועות :

¹⁰⁶ רבי משה ב"ר מרדכי באסולה זיע"א - שימש כמו"ץ דק"ק פיזארו. חיבר פס"ד להוכיח היתר הדפסת ספר הזוהר
הקדוש, וההיתר הודפס בתחילת ספר תיקוני הזוהר בדפוס מנטובה. שימש כראש ישיבה בעיר אנקונה. **הרמ"ע**
מפאנו זיע"א, מזכירו בתשובותיו. רבי **אריה דימודינא** זיע"א, בספה"ק 'ארי נוהם' העיד שבבואו לא"י לצפת
כמעט כל חכמי צפת יצאו לקראתו להקביל פניו ששמעו את שמעו, וביניהם הרמ"ק שהיה אז בחור ונשק
ידיו והשתחוה לו"

עשרות שנים לפני שעלה להשתקע בצפת הוא ערך מסע בארץ ישראל והעלה אותם על הכתב. נפטר בשנת ה'ש"כ.
¹⁰⁷ **קדושת המקדש** - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית המקדש שנתקדש לשעתו
ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי **שמואל צ'צ'יק** זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז); **שריד מקדשנו**, עמי' יט'
(י"ל ע"י ישיבת קודש הילולים בירושתי"ו, ה'תשכ"ט, הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר מלעלוב-קרלין, רבי **משה מרדכי**
בידרמאן זיע"א).

¹⁰⁸ בשנת ה'שפ"ד-ה'שפ"ה השתלטה על העיר משפחת אבן פרוח אשר רדפו והכבידו על חיי היהודים במקום, ואף
נאסרו 16 רבנים (ובניהם אף **השל"ה הק' זיע"א**) ע"י מוחמד בן פארוח, וכופר עצום נדרש בעבורם. הקהילה
היהודית הקטנה בארץ ישראל, הצליחה בתחנוניים לצמצם את סכום הכופר לאחד עשר אלפים גרוש ולשחררם.
לאחר שחרורם הם ברחו מירושלים וקבעו את מושבם בצפת. וע"ע בספה"ק **חובות ירושלים**, הקדמה (ירושלים,
ה'שפ"ז).

¹⁰⁹ משתמש בלש' פיוטית, נכתב 'להקריב' ואין הכוונה להקריב קרבנות, אלא 'להקריב' מלש' 'התקרבות'.

¹¹⁰ 'עת מנגד' כמו ההערה הקודמת הלש' שמשמש הינה פיוטית, והכוונה היא ל'התנגדות'

¹¹¹ אלטונא, ה'תצ"ג

רבי יהודה פוליאשטיר זיע"א (ה'תק"ב), זכרון בירושלים, כיתוב מעל תמונת כותל המערבי
זה צורת כותל מערבי והיו שם עיני ולבי וכו'.

אח"כ מביא את סדר התפילות המסודרות **לאמרן בכותל המערבי** לימות החול, לשבת,
ולר"ח, לר"ה ולמועדים.

ולא מצינו שום שמץ לרעיון של עליה להר הבית.

יאגרת קודש¹¹² מאת רבי **מנחם מנדל משקלוב** זיע"א, משנת ה'תקע"ו

וגם אנכי, חלילה לי מלחדול להתפלל בעדכם אצל כותל המערבי ושאר מקומות
הקדושים שאנחנו הולכים ומתפללים שם בכל ערב ר"ח, ושאר ימי תחנונים.

רבי **חיים הלוי הורוביץ** זיע"א (עלה לא"י בשנת ה'תקע"ז ובא לירושלים ה'תקפ"ו, חיבת
ירושלים, בתחילת מאמר מורא מקדש

והנה המקום הקדוש הזה והנורא בית מקדשנו ותפארתנו נודע גם היום, והוא שטח גדול
באורך וברוחב במזרחית דרומית של ירושלים עה"ק - ובכל היקף צד מערב, הוא
הכותל המערבי הקדוש הנשאר לנו לפלטה.

רבי **משה סופר מפרשבורג 'החת"ס'** זיע"א (ה'תרי"א) שו"ת חתם סופר חלק ב, יורה דעה, סימן
רלו

יקרת קדשו הגיעני ומ"ש מו"ח¹¹³ הגנ"י לבקש משרי ירושלי ליתן רשות להקריב, הוא
**קפזן גדול כי ההוא אמר לבל יקרב שם מי שאינו מאמונת ישמעאל כי שם
נבנה בית עבודה שלה' ואומרי' שאבן שתייה באמצע הכיפה ההיא ולא יקרב שם איש
זר שאינו מאומנתם,**

רבי **שמואל ב"ר יהושע זליג**¹¹⁴ זיע"א, (תרט"ו) שערי דמעה¹¹⁵, תפלה אצל הכותל המערבי¹¹⁶

ומה היא כותל מערבי מחומת הר הבית מקום בית מקדשנו הבנוי בהר המוריה, חלקו
היותר גדול מוקף עד היום בחומה גבוה והוא "מקום המקדש" ושני בנינים גדולים
ומפוארים עומדים עליו, ונכבד וקדוש כל זאת בעיני הישמעאלים, וארזים גדולים
נטועים שמה ואיסור ביאת פנים המקדש גם היום מפני הטומאה, והמקום הזה
נשאר לנו לפליטה להתחנן ולשפוך שיח לפני ה' ככתוב להיות עיניך פתוחות אל הבית
הזה כו', לשמוע אל התפלה כו' ושמעת אל תחנת עבדך כו' (מ"א ח' כ"ט)...

בבואו לכותל המערבי יחלוץ מנעליו וינשק אבני הכותל וישתחוה...

¹¹² מובא מתוך הספה"ק 'קדושת המקדש' - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית
המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי **שמואל צ'צ'יק** זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז);
ספר 'שריד מקדשנו', עמ' ד' (ני"ל ע"י ישיבת קודש הלולים בירושתי, ה'תשכ"ט).
¹¹³ רבי **עקיבא איגר** זיע"א, שלא מסכים עם הרעיון של הקרבת קרבן פסח בזה"ז
¹¹⁴ רבי **שמואל ב"ר יהושע זליג** זיע"א - מתלמידיו של הגר"ח **מואלאזין** זיע"א. שימש כאב"ד דק"ק אליהנוב. עלה
לארה"ק והתיישב בירושתי. חיבר את הספה"קים: **מנחת שמואל** - על מס' ברכות; **שערי דמעה** - תפלות בקשות
ותחינות; **שערי שמואל** - מוסר, הכין בעת התבודדותו בחברון עיה"ק בשנת ה'תרט"ו. מנו"כ בירושלים.
¹¹⁵ מתוך כריכה פנימית:
ספר שערי דמעה

תפלות ובקשות ותחנונות... אצל כותל מערבי, מערת המכפלה ובכל מקומות הקדושים...
¹¹⁶ מובא מתוך הספה"ק 'קדושת המקדש' - אוסף דברי הפוסקים מעניין הכותל המערבי ועל קדושת מקום בית
המקדש שנתקדש לשעתו ולעולמים וגם כמה תפילות. לרבי **שמואל צ'צ'יק** זיע"א (מזקני חסידי ברסלב) (ה'תשכ"ז);
ספר 'שריד מקדשנו', עמ' ד' (ני"ל ע"י ישיבת קודש הלולים בירושתי, ה'תשכ"ט), הסכמה מאת כ"ק האדמו"ר
מלעלוב-קרלין, רבי **משה מרדכי בידרמאן** זיע"א.

ד"ר יהודה יצחק יחזקאל¹¹⁷ ז"ל, הכותל המערבי, עמ' 65

ד"ר אליעזר הלוי¹¹⁸ עלה לירושלים בשנת ה'תקצ"ד, כותב: "ביום השלישי ביקרתי הדבר המפורסם בכל הגולה, את הכותל המערבי - זיכרון לימי קדם, וכו' אל מקום המקדש הזה יתאספו היהודים בערבי שבתות לשפוך שיחם אל ה' בעד שלום אחיהם היושבים על אדמת נכר, ואת אנשי חסדם יזכירו איש איש בשמו, ויתפללו בעדו ביחוד.

ועוד איתא בדב"ק של רבי שמואל דוד ב"ר אליעזר הלוי לעווין זיע"א, לשד השמן¹¹⁹, קונטרס לקדושת המקדש, דף נו ע"ב

ומה שהביא שהשר הצדיק משה מנטיפיורי ורבו הד"ר לעווין נכנסו גם הם בשנת תרכ"ז למקום המקדש, וכאשר רב אחד בירושלים אמר לנדות אותם ע"ז, נחמו אותם הרבנים הגאונים ר' מאיר אויעדבאך ור' שמואל סאלאנט זצ"ל באמרם שהרב האומר לנדות ע"ז מעשיו בטלים, ולא ברשות בי"ד שבירושלים, ומסתמא היתה כונת הגאונים הנזכרים שהאיסור הזה איננו במקום שכוונת הנכנסים לכבד את ביהמ"ק, גם על זה העיד הרימ"ט הנ"ל שם, **שכששמע הגאון ר' שמואל סלנט זצ"ל את המעשה הזה שלח להוכיח את השר הצדיק מונטיפיורי על עשותו משגה גדולה**, ובבאו אח"כ אליו השר הצדיק מונטיפיורי **הצטדק בדמעות שלא ידע שיש ע"ז איסור תורה**¹²⁰, הוא חשב **שהאיסור הוא רק מצד הישמעאלים**¹²¹ ומכיון שקבל רשות שמח לקיים גם מצוה זו, אלא שכן אמנם הגאון הגרש"ס כמו הגאון הגר"מ אויעדבאך ז"ל גערו באלה שאמרו לנדותו באסרם שעשה זאת השר הצדיק בשגגה ובתמימות, עכ"ל:

רבי ישראל משקלוב¹²² זיע"א, פאת השלחן, פרק ג' סעיף י"ב (ה'תקצ"ו)

ועכשיו שאנחנו בחטאינו מבחוץ, **נוכל להתקרב לעניין תפילה והשתחויה עד אותם הכתלים וכן עמא דבר, באים עד אותם הכתלים ומתפללים לאל ית"ש לפני אלו השערים**, וכבר ביקש שלמה המע"ה מהאל יתברך שתקובל תפילת המקום ההוא (כפתור ופרח פ"ו).

יוכן עמא דברי - ולא עלו להר הבית, כפי שניסו תמהונים בעלי דעות משובשות שעושים לעצמם 'טיוילים להכרת ארץ ישראל' בהר הבית רח"ל.

ועוד אותם תמהונים למיניהם חלקם חושבים לאמור שהינם ממשיכי דרכו של הגאון **מווילנא** זיע"א (עפ"ל), אך עליהם כבר העיד רבי הלל ריבלין זיע"א (בשם רבו הגר"א), קול התור, פרק ב' חלק ב'

עיקר השאיפה של הערב רב הוא לזווג את עשו וישמעאל ולהפריד בין שני המשיחין **וכאן וביזה עיקר עבודתנו ומלחמתנו אנו**, לשבר ולמגר את כח הערב רב, קליפת ארמילוס הרשע, מישראל, הערב רב הוא שונאנו הכי גדול, הוא המפריד בין שני המשיחין, קליפת הערב רב **פועלת רק בדרך של אחיזת עינים**¹²³ ובעקיפין לכן המלחמה בערב רב היא המלחמה הכי קשה ומרה ועלינו להתגבר בכל שארית כוחנו במלחמה זו, **וכל מי שאינו עוסק בפועל במלחמה נגד הערב רב נעשה ממילא שותף לקליפת הערב רב ויהי'**

¹¹⁷ ט" בחשון ה'תרכ"ד-כ"ה באדר ה'תש"א

¹¹⁸ מזכירו של מונטיפיורי

¹¹⁹ ווילנא, ה'תרפ"ט

הסכמה מאת: רבי יעקב שאפירא זיע"א (אב"ד ור"מ דוואלאזין)

¹²⁰ איסור של טומאת מת

¹²¹ איסור התגרות באוה"ע

¹²² מתלמידי הגאון מוילנא זיע"א. עלה לא"י והתיישב בצפת. נפטר בשנת התקצ"ח

¹²³ דהיינו שיאמרו דברים כגון 'תראו כמה לומדי תורה יש כאן בארץ', 'אז מה אתה עושה כאן', יש מצוה לעלות להר הבית הנה תראה חוברת וכו' עדי"ז.

מי שיהי', מוטב לו שלא נברא. עיקר הכוח של הערב רב הוא בשערי ירושלים וביחוד אפתחא דקרתא שעל קו הביניים המערבי.

רבי יהוסף שוורץ זיע"א, פרי תבואה (ה'תר"ה), דף מט ע"ב

ובספר אלה המסעו הנ"ל נזכר בדף י"ג וז"ל ומשם עולין להר הזיתים וכו' שם בית הקברו' לישראל בתחתי' הר הבית והולכים בעמק (עמק יהושפט, נחל קדרון) עד שמגיעים עד האיציטבא אשר בהר הזיתים, מקום אשר שוחטין שם פרה אדומה ועולים בהר עד האיציטבא ההיא שמכוונת נכח פתח ההיכל, ומשם רואין הר הבית וכל הבנין אשר עליו, ועל כן מתפללין שם כנגד בית המקדש.

רבי יוסף ענגיל¹²⁴ זיע"א (ה'תרי"ט - ה'תר"ף), גליוני הש"ס, מסכת יבמות, דף ו' ע"ב (דף א' ע"ב)

שם ב' אלא ממי שהזהיר כו', נ"ב מוכח דיש חיוב מורא בשבת ונלמד ממקרא זה עצמו את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו דהוקשו זה לזה וע"כ כמו שנאמר חייב מורא במקדש ה"ת בשבת וענין המורא בשבת שיחשוב אדם בלבבו לכבד את השבת ולשמור אותו ולהיות חרד על הדבר, כ"ז מדברי הס' יריאים סי' צ"ח והם לכאורה דלא כדברי רש"י כאן ד"ה לא משבת אתה מתיירא וכדברי היריאים כן מוכח קצת בתקוני זוהר דדורש בראשית ירא שבת וע' תענית ח' ב' יראי שמי וברש"י שומר שבת ומוכח ג"כ דיש ענין מירא בשבת ומה שנקראים יראי שמי י"ל ע"ד הזוהר מהו שבת שמא דקוב"ה והא דאמר לא משבת אתה מתיירא כו' צ"ל ליריאים הנ"ל דיותר יש שייכות לטעות לירא מן המקדש עצמו ממן השבת עצמו והנה מהיקיש הנ"ל לפי פי' היריאים מובן ממילא דנלמד ג"כ חיוב שמיר' למקדש ולא הובא לימוד זה ריש תמיד דשם מקור חיובי שמירת מקדש ויש ליישב ומ"ש וכן הא דאמר כאן ואיזו היא מורא מקדש לא יכנס כו' ומשמע דאיסור זה נלמד מקרא ד"ומקדשי תיראו" פי' סיפרי תצא פיסקא רנ"ח והי' מחניך קדוש קדשהו מכאן אמרו לא יכנס אדם בהר הבית במקלו ובמנעלו ובאבק שע"ג רגליו עכ"ל ומשמע דדריש קרא ד"והי' מחניך" אמחנה לוי' ושכינה וכת"י קדוש לומר קדשהו בענייני כבוד שלא ליכנס במקלו כו' והוא דוגמת דרש וקדשתו כו' לפתוח ראשון כו' ולפי דרשא דכאן מ"ומקדשי תיראו" צ"ל דאף ד'הר הבית' אין קרוי 'מקדש' ו'הבית' הוא שקרוי 'מקדש' מ"מ ממורא הבית הוא שלא ליכנס גם להר שלפניו במקלו כו' :

¹²⁴ רבי יוסף ענגיל זיע"א – נולד ביום השביעי של חג החנוכה ה'תרי"ט, בעיירה טרנוב (שבדרום-מזרח פולין). אמו בהיותה מקורבת לחסידות צאנז, לקחה אותו בילדותו לבקר אצל כ"ק האדמו"ר מצאנז, בעל הדברי חיים זיע"א. עוד בהיותו ילד כונה 'העילוי מטרנוב'. בצעירותו למד בחברותא עם קרוב משפחתו, רבי שמואל ענגיל זיע"א (רבה של רדומיסל). כמו כן היה נוהג ללמוד עם חברו, רבי מאיר אריק זיע"א. תקופה מסוימת ישב בעיר בנדן ולאחר שגורש משם על ידי הרוסים עבר לקרקוב בשנת ה'תרס"ו, שם שימש כאב"ד עד לפרוץ מלחמת העולם הראשונה, אז עבר לווינה ושם נפטר. בתו היחידה הייתה אשת רבי יצחק מנחם מורגנשטרן זיע"א (נכדו של השרף מקאצק זיע"א), שהוציא לאור חלק מכתביו. דרך לימודו ('מלאכת הליקוט' ו'חקירות מחודשות') כפי שמשקפת בספריו, מתאפיינת בשני פרטים עיקריים, הקיימים גם בכתבי בן-תקופתו 'הגאון הרוצ'ובי' זיע"א. חיבר את הספה"קים : בית האוצר - אנציקלופדיה למושגים תלמודיים ותורניים. כדרכו של המחבר, אין זה ליקוט ערכים פשוט, שכן רובם של הערכים הוגדר וחוּדש על-ידו, כמו גם המבנה התוכני. נדפסו רק שני חלקי היצירה הראשונים (ערכים הפותחים באות א' וחלק מאות ב'), נכדו כותב כי הסדרה הושלמה בכתב יד (כעשרים כרכים), אך הם אבדו במהלך המלחמה כרבים מספריו; לקח טוב - חקירות תלמודיות; אתון דאורייתא - חקירות תלמודיות; שבעים פנים לתורה - שבעים תירוצים לסתירה בתלמוד בבלי בדברי רב אשי (מדבריו בפסחים מד, א לדבריו בזבחים צז, ב); גבורות שמונים - שמונים תירוצים לקושיא תלמודית אחת; אוצרות יוסף - חידושים על שו"ע יו"ד, דיני שביעית בזמן הזה, מאמר הלכנה (על הקבלה) ותשובות שונות; גליוני הש"ס - חידושים על בבלי וירושלמי סדר זרעים, מועד, נשים ונזיקין; שב דנחמתא - קונטרס במילי דאגדתא שחובר לזכר אמו; חוסן יוסף או שארית יוסף - חידושים על מסכת קידושין, על חידושי המהרי"ט לקידושין ועל ספר אבני מילואים (הספר היחיד שצאצאיו הצליחו להציל בשואה); ציונים לתורה - חקירות תלמודיות (קצרות יחסית); תפארת יוסף - ליקוט מספריו על החומש, בצירוף הערות ותולדות חייו, על ידי מכון אוהבי תורה מונסי נ. י.; בן פורת - שו"ת (ב' כרכים). נפטר בא' בחשוון ה'תר"ף, ומנו"כ בווינה.

רבי חיים בנימין פונטרימולי¹²⁵ זיע"א, פתח הדביר ח"ג, השמטות לח"ב, סימן רמ"ח (ה'תרכ"ג)¹²⁶

ואני הדל בראותי דבריו עמדתי מרעיד דהני מילי דמר מרפים ידי העם המתאווים לשכון כבוד בארץ הקדושה¹²⁷ תוב"ב דלדידיה אפשר שהם פוגעים בכמה איסורים ומחייבי כרת ח"ו וכו' ומ"ש דבזה"ז ליכא דידע בהמ"ק דוכתיה היכא וכו' אחהמ"ר¹²⁸ מיום שנגלה אור הגנוז רבינו הקדוש האר"י ז"ל הוא גלה סודו ברום קדשו לשרידים אשר ה' קורא כל מצבות התנאים והאמוראים וכו' ומסתברא ודאי במכ"ש דגם בזמן ההוא גילה מקום מקדשנו כמו שידוע מקומו היום לכל באי שערי ירושלים, וכותל מערבי נודעת לרבים ושם באים ומתפללין מבחוץ כל בני ישראל הבאים שם מודע וכו' וגם היום הגם שעברו כמה מאות שנים ידוע להם מקום מקדשנו וכו' והישמעאלים אינן מניחים לשום בר ישראל לבא לגשת שם אפי' סמוך לו בשום צד ואפילו יתן מלא ביתו כסף וזהב, ולפי"ז אין כאן שום חשש שמא יכנס הישראל בשוגג לביהמ"ק או לבית קודש הקדשים ויתחייב כרת ב"מ¹²⁹ כדחייש מר כי יש כמה שומרים מהם על הדבר הזה, ואפילו יהלך איש ברחובות ירושלים כל היום כולו אין לחוש שמא יכנס אל מקום הקודש בשום אופן וכו'

הארכתי להביא כ"ז להוכיח דגם בזה"ז מקום ירושלים ומקום ביהמ"ק ידוע ומפורסם לכל בודאי הגמור ולא נשתנה ולא הסבו שמותם ואדם העולה לשכון כבוד ידע להזהר היטב שלא ליכשל ליכנס במקום הקודש כאשר יתהלך במישרים עפ"י קבלת הזקנים איש מפי איש וכו' ועיין בס' דין אמת בתשו' שבסוף הס' סי' ב' תשו' להרב כמהר"ם אהרן הלוי ז"ל שהאריך לבאר שחייבים להקדים ליסוד ולבנות עיה"ק ירושלים ח"ו קודם שאר ארצות שקדושתה חמורה יותר משאר א"י ובנינה קודם לבנין כולם, עיי"ש באריכות. ולקמן (ז' ע"א) נרחיב אי"ה הדיבור בזה.

השד"ר ר' משה ב"ר מנחם מנדעל ריישר זצ"ל, שערי ירושלים (ירושלים, ה'תרכ"ז), שער ט' - מנהגי הארץ

מנהגנו בעיר הקודש ירושלים ת"ו לסבב את החומה מבחוץ בכל חול-המועד של יום-טוב, אנשים נשים וטף. לקיים הפסוק "סובו ציון והקיפוה ספרו מגדליה". והוא מנהג ישראל קדושים משנים קדמוניות - ותורה היא.

וראוי לציין שמנהג זה של סיבוב שערים הוא התבסס ע"פ המציאות של איסור הכניסה של יהודים לעיר ירושלים, ולכן ע"מ לקיים את חיבוב המצוה של ראיית המקדש, יסדו מנהג זה של סיבוב שערים, והוא בא להזכיר לנו את המציאות של הגלות, שאנו רק סובבים אותו משום חטאינו - אבל פנימה אסור לנו.

¹²⁵ רבי חיים בנימין ב"ר חייא פונטרימולי זיע"א - אביו הינו רבי חייא פונטרימולי זיע"א (בעה"מ הספה"ק 'צפיחת בדבש'). נישא לבתו של רבי יהושע אברהם קריספין זיע"א, גיסו הינם רבי שמואל קריספין (בעה"מ הספה"ק 'משק ביתי') ורבי אהרן קריספין זיע"א. חבר בב"ד של רבי חיים פלאגי זיע"א. מוערך מאד בעיני חכמי דורו (ודורנו), הדבר בא לידי ביטוי בהסכמת רבני איזמיר לספרו פתח הדביר, חמיו ורבי חיים פלאגי זיע"א, מתארים אותו:

'ארי שבחבורה... בר אבהן ובר אוריין.. שלם בכל מדות טובות שמונו חכמים' רבי חיים הזקיהו מדיני זיע"א, שדי חמד, מערכת יוה"כ סי' ג אות כד, כותב עליו 'הרב פתח הדביר כל רז לא אניס ליה, והרגיל בספרו הקדוש יודע ומכיר שדרכו בקודש חופש כל חדרי תורה בעניין שעוסק בו דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים' זכה לשתי ב"ז ת"ח, רבי ישעיה יוסף פונטרימולי זיע"א (שימש כרב באיזמיר, נפטר בחיי אביו בשנת ה'תר"ל. ישב בבית הדין עם רבי אברהם פלאגי זיע"א, שהעיד עליו בספה"ק 'אברהם את ידו' שהיה שגור על לשונו הספה"ק 'אורים ותומים' בעל פה, כמו כן חיבר חלק מהספה"ק 'ילקוט מעם לועז'; 'פנים במשפט' על חושן משפט) ורבי אברהם פונטרימולי זיע"א (בעה"מ הספה"ק 'אשר לאברהם' על הלכות פסח; חנוך לנער; 'עבד אברהם' - ביאורים על הסליחות ותפילות ימים נוראים. ספריו נדפסו באיזמיר בשנת ה'תרמ"א). חיבר את הספה"קים: פתח הדביר - ארבעה כרכים על שולחן ערוך אורח חיים, פרי עטו, מצוטטים רבות בספרי השו"ת וההלכה (חלק א' נדפס באיזמיר בשנת ה'תרס"ו, חלק ב' נדפס בשנת ה'תרכ"ג וחלקים ג' וד' נדפסו בשנת ה'תרל"ג). נפטר ב"י ניסן ה'תרל"ג, ומנו"כ באיזמיר.

¹²⁶ הודפס ג"כ בספה"ק 'שדה צופים' לרבי שמואל דוד ב"ר יום טוב ליפא פריעדמאן שליט"א, מס' שבועות, דף יד (עמ' צו)

¹²⁷ ואין כוונתו לתקופת הכיבוש הציוני, אלא לתקופת הכיבוש העות'ומאני

¹²⁸ אחהמ"ר - ר"ת 'אחר המחילה רבתי'

¹²⁹ ב"מ - ר"ת 'ביאת מקדשי'

ימעשה רבי¹³⁰ דרבי יהושע לייב דיסקין 'מהרי"ל מדיסקין' זיע"א (היתרל"ז¹³¹-היתרני"ט)

יש המהדרין שלא יעבור עליהם שלושים יום שלא יראו את מקום המקדש, או יבקרו אצל כותל מערבי. וכן נהג הגאון מרן יהושע לייב דיסקין זצ"ל אב"ד בריסק **בכל ערב ראש חודש ללכת על מקום סמוך ונראה להר הבית, להסתכל לעבר מקום המקדש השמם.**

והכוונה ב'סמוך ונראה' היא במרחק רב כדאיתא בדב"ק של רבי משה שטרנבוך שליט"א, תשובות והנהגות, כרך א', סוף סימן שלא

ומסופר על הגה"ק הגרי"ל דיסקין זצ"ל **שלא הלך לכותל המערבי**, ואין בידינו בזה טעם ברור, יש אומרים **שחשש שהכותל הוא חומת העזרה וא"כ אנו נכנסים למקום הר הבית**, אבל זקני ירושלים מעידים שאמר פעם שאינו יכול לילך שמא מרוב צער עלול הוא להתעלף, וצ"ע.

אברהם משה לוין ז"ל, תבואות הארץ (ה'תר"ס), פרק ז' – חצר פנימית, עמי שמג, הערה [***]
כותל המערבי הידוע, לאמר המקום **שאצלו הרשות לאחינו להתפלל** הוא רק חלק קטן מחומת המערב של מקום המקדש,

כי בשאר המקומות של הכותל לא ניתנה רשות להתפלל

¹³⁰ מובא מתוך דב"ק של רבי משה נחום ב"ר דוד שפירא זיע"א, הר הקודש על פאת השלחן, עמי עב (ירושלים, ה'תשכ"ו) (בנו של רבי דוד שפירא זיע"א (בעה"מ של הספה"ק שו"ת 'בני ציון').
¹³¹ עלה לארה"ק בכ"ט תמוז ה'תרל"ז

עליות לכותל המערבי מהמנדט הבריטי (ה'תרע"ז-ה'תש"ח)

רבי ישראל מאיר ב"ר אריה זאב הכהן 'החפץ חיים' זיע"א, משנה ברורה, סימן תקסא סק"ה
בית המקדש - והנכנס עתה למקום מקדש חייב כרת שכולנו טמאי מתים וקדושה
הראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא [מ"א] ועיין בליקוטי הלכות זבחים בפרק
השוחט והמעלה מש"כ שם מענין זה:

רבי ישראל מאיר ב"ר אריה זאב הכהן 'החפץ חיים' זיע"א, לקוטי הלכות - זבחים, פרק השוחט
והמעלה, ד"ה קי"ל כר' יוחנן, דף סז ע"ב
קי"ל כר' יוחנן. כן פסק הרמב"ם בפיי"ט ממעשה קרבנות הלכה ט"ו והפטי"ג טלית שליב
שלי"ג וכ"כ בספר התרומה והחינוך במצוה קפ"ו וכ"כ הריטב"א בחידושו למגילה
והתשב"ץ ח"ג סימן ר"א וכ"כ הטור ביו"ד סימן שלי"א דקדושת העיר והבית לא בטלה
[ולפלא קצת על המ"א בסימן תקס"א שלא זכר כל אלו הראשונים דקיימי ג"כ בשיטת
הרמב"ם דקדושת העיר והבית לא בטלה וממילא הנכנס לשם בזמנינו שכולנו
טמאי מתים חייב כרת] והיינו משום דפסקינן כר' יהושע דמקריבין אע"פ שאין בית
וכן הוא ג"כ דעת הר"ח מפרי"ש הובא בכפתור ופרח וממילא המעלה בחוץ בזה"ז חייב
[וכל אלו רבוותא הם נגד דעת הראב"ד דס"ל דקדושת הבית בטלה בזה"ז ופשטיות כל
הסוגיות כוותיהו וכדלקמיה]

רבי ישראל מאיר ב"ר אריה זאב הכהן 'החפץ חיים' זיע"א, חפץ חיים עה"ת, שמיני

ודומה לזה מפורש ברמב"ן פ' אחרי, עה"כ וגורל אחד לעזאזל, וז"ל ומפורש מזה בפרקי
רבי אליעזר הגדול. לפי' היו נותנין לו לס"מ שוחד ביום הכפורים שלא לבטל את קרבנם,
נאמר גורל אחד לדי' וגורל אחד לעזאזל, גורלו של הקב"ה לקרבן עולה, וגורלו של עזאזל
שעיר החטאת, וכל עונותיהם של ישראל עליו, שנאמר ונשא השעיר עליו, וכו', אבל צוח
הקב"ה ביום הכפורים שנשלח שעיר במדבר לשר המושל במקומות החורבן, והוא הראוי
לו מפני שהוא בעליו ומאצילות כחו יבוא חורבן ושממון וכו', וחלקו מן האומות עשו
שהוא עם היורש החרב והמלחמות ומן הבהמות השעירים והעזים וכו', ע"כ.

והמקור מבואר בתורה, שמטרת משלוח המנחה מיעקב לעשו היתה בשביל "כי אמר
אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני ואח"כ אראה פניו" וזוהי פרשת הגלות, שכך היתה
קבלה בידי חז"ל, כמבואר ברמב"ן פ' וישלח, פרק ל"ג פסוק ט"ו, שבשעה שהיו צריכים
רבותינו ללכת לרומא בחצר מלכי אדום על עסקי הצבור היו מסתכלים בפרשה זו ללכת
אחרי עצת הזקן החכם, כי ממנו יראו הדור ותוכן יעשו, ע"כ ברמב"ן.

והנה לו חכמו ישכילו זאת שתדלני זמננו, לבלי להתגרות באומות ולא ללחום
במו, אלא ללמוד מקודם הפרשה הלזו "פרשת הגלות" ואח"כ ללכת בעקבות
"הזקן החכם", כי אז היו מצליחים בדרךם להטיב מצב "הכבשה בין שבעים
הזאבים", כמו שמכנים חז"ל מצב עמנו הדל בין האומות.

רבי שמואל גריינימאן¹³² זיע"א, מעשי למלך, שם, עמ' קג

והנסיון בתקופה האחרונה הראה כי גדולי הדור העבר העבירו בהשתדלותם כל
הגזרות הרעות יש שנסעו בעצמם לעיר הבירה לשפוך שיח ורחשי לבם לפני
ראשי הממשלות ויש ששלחו שלוחים עם הוראות מתאימות לדת התורה.

¹³² רבי שמואל גריינימאן זיע"א - מתלמידיהם ועוזרם האישי של מרן החפץ חיים ושל רבי חיים עוזר גרודזנסקי
זיעועכ"א. רב ועסקן בליטא. שימש כמנהל מתיבתא "תפארת ירושלים" בנוא-יארק.
נפטר ביום יג באדר א' ה'תשי"ז.

**ומעת שהפכנו את הסדר ויצאנו למלחמה בחרבות וברמחים עשויים
מניר עם שונאינו ומנדינו המזוינים בחרבות ותותחים ואוירונים
עשויים ברזל עשת לא רק שהגזרות לא בטלו' אלא שהחיה הטורפת
פעה פי' לבלי חוק ומשפט ומצב עמנו הדל הורע שבעתים.**

רבי ישראל מאיר ב"ר אריה זאב הכהן 'החפץ חיים' זיע"א, חפץ חיים עה"ת, פ' דברים

רב לכם סב את ההר הזה, פנו וסעו לכם צפונה (דברים ב' ג'), אל תתגרו במ (דברים ב' ה') ובמדרש, הובא בילקוט, אם ראיתם אותו (את עשו), שמבקש להתגרות בכס לא תעמדו כנגדו, אלא הצפינו עצמכם מלפניו, ולהיכן נברח, ברחו לתורה, ואין צפונה אלא תורה, שנאמר יצפון לישראלים תושי' וכו'.

**התורה תלמדנו לבלי לעמוד נגד האומות אפי' בשעה שמתגרות בנו, עלינו
ללכת בעקבות אבינו יעקב במלחמתו עם עשו אחיו. וכבר מבין ז"ל פרשת וישלח וז"ל:
שיש בזה רמז לדורות, כי כל אשר אירע לאבינו עם עשו אחיו, יארע לנו תמיד עם בני
עשו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק, שנזמין עצמנו לשלשת הדברים שהזמין הוא
עצמו, לתפלה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה לברוח ולהנצל, עכ"ל.**

**והנה כל זמן שהלכנו בדרך הכבושה הזאת הצילנו הקב"ה מידם, ומאז
הודחנו מדרכנו וחדשים מקרוב באו והנהיגו מנהגים חדשים, עזבו נשק אבינו ואחזו
בכלי קרב של שונאינו, הלכנו הלוך וחסור ומצאוני רעות רבות וצרות. ירחם
ד' על עמנו וישיב שופטינו כבראשונה.**

רבי משה שטרנבוך שליט"א, תשובות והנהגות, כרך ד', סימן קלב

**ובשעתו שמעתי שהגאון ה"אדרת" זצ"ל נהג להתרחק כשתי אמות מהכותל, ויש
אומרים דהואיל והאבנים שבכותל למטה נראה שמרוחקים קצת, חשש שמרוב הזמן
נעתק הכותל קצת ממקומו כדרך כתלים ישנים, ומה"ט התרחק קצת שלא ליכנס לאותו
מקום.**

ולענין מעשה הנה רוב העולם אין חוששין ליהרר, וביותר שהאיסור כניסה דטבול יום
באותו מקום נראה שאינו אלא מדרבנן וכמבואר בר"ש שם. אבל נראה דמ"מ יש ליהרר
ולתרחק דהא מורא מקדש הוא איסור מה"ת, ונוהג גם בזה"ז מה"ת, ומבואר
ברמב"ם רפ"ז דלא רק בית הבחירה בכלל האיסור, אלא כל הר הבית בכלל מורא מקדש
ויעוש"ע בהלכה ז' דמדין מורא מקדש לא יכנס אלא למקום שמותר ליכנס ולא
בטומאה, וכיון שכן אפשר לדון בדבר החדש דהמורא מקדש מחייב להמנע אפי' מחשש
איסור דרבנן, ויש להתרחק מכל חשש ביאת מקדש אף להר הבית.

על הפירצה הזו של עלית רוטשילד, כבר ידוע מה היתה אחריתה בפרעות הערבים ביהודים,
רח"ל. ועדות לכך אנו מוצאים בסיבת רציחתו של רבי אברהם יעקב אורלנסקי הי"ד זיע"א,
(מאת חתנו רבי יקותיאל עזריאלי זיע"א, שובה ישראל¹³³, דברי הקדמה)

¹³³ מתוך כריכה פנימית:

חילופי תשובות עם הגאונים רבי שלמה קלוגר, רבי יוסף שאול נתנזון, רבי יעקב עטלינגער, רבי ישראל
ליפשיץ וגאונים אחרים וחינושי סוגיות
מאת הרב יהושע כהן בישקוביץ זצ"ל
בתוספת קונטרס בירורים מאת הרב אברהם יעקב אורלנסקי הי"ד

הפורעים הרוצחים התפרצו ביום השבת לבית חתנם ר' אליעזר דן סלוניס הי"ד (בן הרב מחברון) ברגע שסיים הרב את ברכת הכהנים שבתפילת מוסף ובעוד ברכת השלום בפיו, והכו בחרבות ובקרדומים את כל אלה שנמצאו בבית, את הרב ואת אשתו, את חתנם ואת

בתם, ואת נכדם, ותלמידי ישיבת סלובודקה שנמצאו בתוך הבית, שנשחטו על קדוש השם והשיבו את נשמותיהם לבוראם, הי"ד.

בין מאמריו האחרונים שכתב היה **מאמר בענין איסור הכניסה להר הבית בזמן הזה, והפורעים שהתפרצו בחברון, באו על סמך השמועה, כי ברצון היהודים לכבוש את מקום המקדש.**

הפרעות שבאו בעקבות עלילה זו הביאו להתפרצות ההמונים בחברון והטבח שערכו בקהלת חברון הקדושה שבה נטבח גם הרב המסדר ומשפחתו הי"ד.

רבי **אברהם יעקב ב"ר אהרן הכהן אורלנסקי**¹³⁴ הי"ד זיע"א, אסור כניסה להר הבית בזה"ז (התפרסם ביירחון רבני מרכזי קול-תורה)¹³⁵, שנה א' חוברת ב'-ג', סימן י"ח סעי' ב', עמ' כא-כב¹³⁶

הנה בדבר איסור כניסה להר הבית בזה"ז כבר האריכו בזה "הכפתור ופרח" פרק ששי וכן המגן אברהם, סוף הלכות ת"ב ס"י תקס"א, וכן שו"ת בנין ציון להגריי עטלינגער ז"ל ח"א ס"י ב' ועוד **ספרים כאשר ימצא המעיין**¹³⁷.

רק ראיתי להזכיר גם מעשה רב מהרמב"ן שעלה לארה"ק בשנת כ"ז לאלף הששי וכותב באגרת הקינה ונחמה (נדפסה בסוף ספר קטן נקרא "דרשת רמב"ן") וכותב שם באמצע הקינה וזה לשונו: **באתי בעיר החרבה ושוממה וכו' ובבואי כנגד הבית הגדול והקדוש קראנו בבכ"י רבה בית קדשנו ותפארתנו וכו', ו"הפאת השלחן" בס"י ג' מזכיר זאת הקינה, וכן בסוף "שער הגמול" להרמב"ן נדפס שם אגרת ששלח מעיה"ק ירושלים לבנו וכתב שם בסוף המכתב וזה לשונו: ותקרא לי לשלום בני ותלמידי ר' משה ב"ר שלמה אחי אמך הנני מגיד לו כי עליתי אל הר הזיתים המכוון כנגד הר הבית והסמוך לו אין ביניהם אלא עמק יהושפט, ושם כנגד בית המקדש קראתי חרוזותי בבכ"י רבה וכו' - מכל הנ"ל מפשטות הדברים אנו רואים מעשה רב מהרמב"ן שכשהיו רוצים לראות מקומה"ק והר הבית היו עולים להר הזיתים מנגד לראות - ומה שה"י הולכים לצד מזרח הר הבית ולא לצד מערב אצל כותל המערבי כמו שאנו נוהגים ראיתי ב"כפתור ופרח" שהדפיס אותו הרא"מ לונץ בעל הכפתור ופרח וכותב שם הח' לונץ בהערה בפרק ששי, כי בזמן הנ"ל וגם כמה זמן אחריו ה"י הכותל המערבי של הר הבית אשר אנו מתפללים כעת אצלו מכוסה בעפר כידוע בספרי קורות אה"ק **וכל הבאים להתפלל הלכו מחוץ לעיר לפני חומת המזרח של הר הבית וכו'** יעו"ש - וכן מחבר ספר "הכפתור ופרח" בעצמו בפ"ו הנ"ל כותב, כי כן עמא דבר לא לגשת הלאה מאותם הכתלים שמזכיר**

¹³⁴ רבי **אברהם יעקב ב"ר אהרן הכהן אורלנסקי** הי"ד זיע"א - נולד בשנת ה'תרל"ט, בביאליסטוק. בשנת ה'תרמ"ג עלה עם הוריו לארץ ישראל ושהה זמנית בירושלים עד שאביו מונה לרבה דפי"ת בשנת ה'תרמ"ד. בצעירותו למד ערבית מפי אליהו ספיר בפתח תקווה. בגיל 13 עבר ללמוד בישיבת עץ חיים בירושלים והיה מקורב לרב **צבי פסח פרנק** זיע"א. בהמשך למד בישיבת תורת חיים בעיר העתיקה. הוסמך להוראה על ידי רבני ירושלים, רבי **חיים ברליון**, רבי **משה נחום ולנשטיין** ורבי **צבי פסח פרנק** (לימים גיסו) זיעו"ש. בשנת ה'תרנ"ט, בהיותו בן 19, נישא ל**לינטה צפורה פרנק** זתע"א, בת"ר **יהודה לייב פרנק** זיע"א. המשך ללמוד בישיבת עץ חיים עד שנת ה'תרע"א, בה נפטר אביו, והוא חזר לפי"ת במחשבה לרשת את כס אביו, אולם תקוותו נכזבה. בשנת ה'תרע"ג הוציא את הספה"ק של אביו 'תקות אהרן', בתוספת הערות וחידושים משלו. בשנת ה'תרע"ט נתמנה כרבה של זכרון יעקב וניהל את חיי הדת במושבה במשך עשור. התרחק מחילוקי דעות עם התושבים והתמסר לפעולות המרבות שלום וקירוב לבבות. ייסד בית הכנסת אורחים, נתן שיעורים בתלמוד. הרבה לעסוק במסכתות בסדר זרעים, ובתשובותיהם של חכמי ישראל בספרד. נעקה"ש באב ה'תרפ"ט בחברון בזמן 'מאורעות תרפ"ט'.¹³⁵

¹³⁵ מתוך כריכה פנימית:
לחדושי תורה בהלכה ובאגדה וכל המתדחש בעולם הרבנים והרבנות בארץ ובגולה.
יו"ל מטעם ועד הרבנים המאוחד מנושאי דגל הרבנות, הדיינות וההוראות
בעיה"ק ירושלים ת"ו וסביבותיה בארץ-ישראל.
העורך: הרב **שמואל אהרן וועבר** - המו"ל: הרב **יוסף אליהו קירשנבוים**

¹³⁶ וכן התפרסם שנית בספר **שובה ישראל**, עמ' רז
¹³⁷ לאפוקי מבעלי הדעות המשובשות שאינם מעיינים כלל ועיקר ובונים דבר שנקרא אצלם 'השקפת עולם' ע"פ בורות תורנית.

שם מפני האיסורים לפי השיטות שמביא שם, והוא בעצמו היי בירושלם וגם חקר ובקר כל מקומות אה"ק טוב"א.

אברהם יעקב הכהן אורלנסקי
רב במושבה זכרון יעקב

הרב שמואל אהרן וועבר ז"ל, הערת 'המערכת'

ראה הערכתנו על הקדוש הזה בשולי חקירתו סימן ד' מחוברת הקודמת, ומה מחריד הדבר שבשעה שהרב זצ"ל ישב לו עוד בזכרון-יעקב **ועסק לו לתומו בהלכה זו להוסיף ראייה שאסור לנו להכנס להר הבית בזמן הזה** כבר ספג האוויר מסביב את עלילת השוא **שמסיתי הפרעות הפיצו במהירות השטן**¹³⁸ בין המוני הערבים **כי ברצון היהודים לכבוש את מקום המקדש**, והפרעות שבאו בעטייה של עלילה זו עצמה הדביקו אותו ואת בני ביתו בחברון באופן מזעזע כל-כך. כאלו לבו של הרב, זצוק"ל נבא לו את מר גורלו, זה היה דברו האחרון בהלכה לתת הד לקול דמיו ודס זרעותיו הטהורים והקדושים הצועקים מן האדמה, לאמר: ראו, פריצי חיות, מה העללתם ומה עוללתם ואם יש טעם לזעמכם, **וההלכה צווחת ואומרת שאף הכניסה, בלבד אסורה לנו, ואיך נואלתם לטפל עלינו כאלו לכבוש את הר הבית אנו אומרים!?**

אוי להם לאומות העולם, שאיבדו ואין יודעין מה איבדו. (סוכה נ"ה ע"ב).
מערכת

שיחה¹³⁹ מאת רבי **ברוך קאפלאן**¹⁴⁰ זיע"א

בזמן שהייתי בחברון אירע גם זה שנהרגו ר"ל יותר מעשרים בני ישיבה תלמידי חכמים גדולים ועוד ארבעים אנשים מאנשי העיר, מה שהעולם קוראים "הפרעות בחברון".

רציתי להדגיש כאן טעות שנפלה בעולם, טעות גדולה, טעות נוראה, שהעולם סוברים שערבים בחברון היו רוצחים והם נפלו על היהודים בכוונת רציחה, מחמת רשעותם.

אבל אם נברר את הידיעות לאמיתותם אין זה נכון, בודאי ערבי הוא ערבי, אינו יהודי, **אבל אלה ערבים היו שלמים אתנו, היהודים היו חיים עמהם בשלום, הגוים היו עושים מלאכה בשביל היהודים, והיו שבעי רצון כזה, ותשקוט הארץ.**

אתן דוגמא עד כמה היה שקט בין היהודים להערבים, בערך מייל או שני מייל מחברון היה אילן אחד שהיה מקובל שהוא אשל אברהם, ששם קיבל אברהם אבינו את פני המלאכים, ומפעם לפעם היה לי הרגש גדול לילך ולבקר אצל אותו אילן (מובא בחוט המשולש תולדות מרן החת"ס שאכן מקובל שזה היי של א"א), ובפרט בזמן הקיץ שהיה חם. אך לא היה שם ישוב, רק בית אחד בודד לכל 5-7 בלאק, והייתי מדבר עמם, היינו מבינים זה את זה ע"י קריצת עינים, שלא הייתי מבין בלשון ערבי. ולא אמר לי שום אחד מבני הישיבה, "אל תלך מחוץ לעיר, סכנה היא, ערבים!" **לא עלה על הדעת לומר כן, כל כך חיינו בשלום עם הערבים.**

¹³⁸ דיינו שהמפיצים היו הציונים כידוע, ראה לקמן במשבצת האפורה

¹³⁹ מובא מתוך הספה"ק **אפס בלתך**, שער ט', עמ' תנח-תסב.

הערת שולים שם

נעתק מלה במלה מהטייפ ומתורגם ללשון הקודש, בו מספר באריכות כל המעשה איך שנשאר בחיים מהפאגראם המפורסם שהיה בחברון שנת תרפ"ט.

¹⁴⁰ רבי **ברוך קאפלאן** זיע"א – למד בישיבת חברון בעיה"ק חברון עד למאורעות תרפ"ט. עבר לארה"ב ושימש כמנהל בית יעקב בברוקלין יע"א.

גם ראיתי אגרת מהאדמו"ר מגור, בו כותב שבאותן השנים נסע לא"י, לפי שראה שה תחילו דרך חדש לנסוע מפולין לא"י, רצה לראות איזה מין עם הם הערבים, כדי שיוכל לייצג לבני אדם שיסעו או שלא יסעו. **ושם כותב שהערבים הם עם שלום, עם יפה.**

לכך אני אומר שנפלה טעות גדולה בעולם, כאילו הערבים שבחברון היו רוצחים גדולים, והתנפלו על היהודים. מעשה שהיה לא כך היה. אלא מאי - עתה אגיד לכם איך היה מעשה.

כך היה מעשה, הציונים הרשעים של היום, היו כבר באותם הימים כמו היום, הם הפכו את העולם שם, כשם שעושים היום צרות נוראות אצל המלחמות עם הערבים, כבר נאספו כל כך הרבה יהודים, ה' ישמרנו, ה' ירחם עלינו. כך באותם הימים הוציאו כרוז שהכותל המערבי הוא נחלה לאומית של היהודים, הערבים כמובן סברו אחרת, שכבר 1100 שנים היה ברשותם. מה נעשה, מפני חטאינו גלינו מארצנו. אבל עכשיו נתגלה דרך הציונים, ובאו אנשים רקים בכל אותן השנים השחורות ואמרו "הכותל שלנו" (ובכלל קשה איזה שייכות יש להם עם מקומות הקדושה). ונהיה ויכוח גדול בכתבי העת. ואח"כ רצו לעשות מקום קבוע לתפילה (אף שהיה להם שייכות לתפלה כמו שיש לגורן [הרב הראשי] שייכות לתפלה, הולך על מקום המקדש ועושה מנין), כדי לצער את הערבים ומעט מעט לתפוס את המקום, וזה הביא לידי סכנת נפשות. ר' יוסף חיים זאנענפעלד ביקש מהם רחמנות, "הנח להם, דיינו שעושים הערבים עמנו חסד ומניחים אותנו לבוא להתפלל, אבל על קביעות לא היה לנו מעולם חזקה, אין זה המקום שלנו, הוא שלהם עד ביאת גואל צדק".

אבל לא שמעו לקולו, ועשו אסיפה גדולה, אמרו שהיו בירושלים עשרת אלפים איש, כדי להכריז שהוא של היהודים, והם קוראים לעצמם יהודים (אף שכותב החפץ חיים שאינם יהודים, הציונים הם זרע עמלק), אחד מהדרשנים היה הרב הראשי, וכך הכריז "שמע ישראל הכותל כותלינו הכותל אחד", והיה זה בכל הכתבי עת. **ונעשה שנאה ושריפת אש בין הציונים להערבים, ה' ירחם.**

אח"כ פעם אחת היינו יושבים ולומדים בחברון, **וראינו צעירים [ציונים] רצים ושבבים בעיר עם מכנסיים קצוצים ועם כלי זיין, על בייסיקל'ס ומאטערסייקל'ס, והם רוכבים עוברים ושבים ברחובות חברון, פחדנו מהכלי זיין, מה זה שלפנינו? אין אנו חסרים אלא זה? בקיצור, קראנו לאותם בחורים לבוא לפני ר' משה מרדכי [עפשטיין, משגיח בשיבת חברון], אבל לא רצו לבוא, הוכרחנו לבוא אליהם, ושאלנו מהם למה באתם, מה ראו על ככה? מה אתם עושים כאן? מה חסר לנו? **אתם מצערים את הערבים במעשיכם! וכבר עוררתם שנאה רבה אצלם!** ענו ואמרו: אנו באים להגן עליכם. אמרנו להם: געוואלד! רחמנות! אבל לא רצו להסתלק, עד שהיה מאוחר מדאי.**

עד שבאו ראשי הערבים וקבצו שם מהרבה כפרים המון ערבים (וכמוכן שאותן עשרים מחוצפים חלשים כבר ברחו, התגנבו מן העיר), וכבר היה מאוחר, הערבים כבר התכוננו, המופטי שלהם דרש לפניהם דרשה גדולה, הם סברו שבלי שבת יבואו כל בני הישיבה להתפלל, ואז הם יכנסו ויתנפלו על כל הישיבה.

והלא הישיבה עצמה היתה נגד הציונים, נגד אותם רקים, נגד כל אלה המעשים! אבל הערבים לא ידעו כל זה, לא ידעו להבחין. הם באו ולקחו קרבן גדול, עולה תמימה, ר' שמואל ראזנהאלץ. כיון שהיה רעש גדול בעיר נשארו הכל בבית, אבל הוא היה מתמיד גדול, מתמיד נורא, היה יכול ללמוד 80 בלאט גמרא ביום, מצאו אותו ובעונותינו הרבים [כאן בכה] הרגוהו ושפכו את דמו על הגמרא הפתוחה שהיה לומד בה, ואז באו הפאליצי והפסיקום ושקטה העיר קצת.

באשמורת הבקר שמענו רעש בעיר, ובמשך הזמן שמענו יותר ויותר קולות וברקים, הייתי עם עוד אחד, אברהם אושפענער, היינו דרים בדירה אצל יהודי, שהיה שוכר דירה מערבי, היה זה בבנין של שלש קומות, ואנו בקומה העליונה. וכיון ששמענו קולות גדולות באותה שבת, היינו אומרים וידוי, והיו בדעתי מחשבות שונות... אח"כ שמענו איך

שדופקים בחוזק גדול על הדלת אצלינו מלמטה, לזמן ארוך. לבסוף נודע לנו מה היה הדפיקה בדלת: **אבוסאלא הערבי לא רצה להניח אותם ליכנס לפי שידע שהולכים על רציחה, שחמתם היתה בוערת בהם, אבל לא רצה**, וכן היה בהרכה מקומות שלא הניחו הערבים ליכנס. וכך הספיק להתיצב כנגדם כמה שעות, עד שעזר ה' והיה שקט, אצלינו לא היו דופקים וכן בכל העיר. והיו 65 אנשים ר"ל קדושים וטהורים שהיה אצלם כבר לאחר המעשה...!!! אבל שאר העיר רוב רובם ניצולו...

מפני מה מספר אני מעשה זה כאן, רצייתי מאד לפרסמו, **מה שהציונים הרשעים - הציונים של היום וגם אבותם דאז - הביאו עלינו צרות**. רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי, כתוב בתורה הקדושה שבלי יראת אלקים יהיה רציחה - פשוט - וכמעשה הזה היו עושים שנים הרבה, עד היום הזה, הם סייעו להנאצים, כמו שכתוב בספרים שהיו שותפין עם הנאצים¹⁴¹, שש מיליאן מישראל נאספו, כמו דאיתא בגמרא כתובות אל תמרדו באומות ואל תעלו בחומה, שלש שבועות השביע הקב"ה את ישראל, ואם לא תשמרו השבועות אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה, ונתקיים זה באותם שש מיליאן מישראל, ע"י הנאצים ביחד עם זרע עמלק¹⁴², ע"י העבירה שהעמידו כל כלל ישראל לילך אחר הטומאה הציונית, אחר הרעיון הציוני, וגם בפועל ממש היו שותפים עם הרוצחים.

ר' משה שאהנפעלד כותב בקונטרס, שפעם אחת בא אל החזון איש לאחר הקמת המדינה, הערבים היו באים מזמן לזמן ומתנפלים על יהודים, וכך אמר: אוי רבי! הלא שמעת? זה כבר כמה חדשים שבכל יום או יומים נופל קרבן מישראל, אוי וויי אוי וויי, מה נעשה כאן?

אמר לו החזון איש: ר' משה שאהנפעלד היקר! דבריך נכונים, אבל מתפלא אני על בר דעת שכמותך, בודאי בחדשים האחרונים נפלו כמה עשרות נפשות וכל נפש אחת מישראל היא עולם מלא, אבל כאן עומדים הציונים, המדינה, הרשעים, לוקחים ומעבירים לשמד מאות אלפים יהודים, קטנים, בכל יום - דבר זה צריך להכאיב! גזירת שמד כזאת, שמעבירים מאות אלפים יהודים, וחז"ל אמרו גדול המחטיאו יותר מן ההורגו! כך אמר לו.

נו, כבר עברו כמה שנים משאמר החזון איש דבריו, למשל היום שאני מדבר כאן, הראה לי אחד בכתב עת דבר נורא, יש איש אחד שקורא לעצמו בריסקער, איני יודע אם הוא באמת בריסקער, הוא איש קטן ושגף גדול, רוצח, ועכשיו התחיל לדבר קשות על אמעריקע ועל פרעזידענט רעיגן, מדבר בחוצפה כ"כ עד שנופל פחד, מעולם לא שמענו כזה, ואפשר לבוא חלילה לידי שמדיות, הערבים יכולים להתעורר, והשלש מיליאן מישראל נמצאים בסכנת נפשות.

מה איכפת ליה לאותו מנובל? כאשר היה להערבים רעאקטאר בבאגדאד, הלך אותו רשע ושברו, אתה יודע שזה סכנת נפשות לכל ישראל, אבל מה איכפת ליה? לפי שרוצה להיות ראש ממשלה - שנה שחורה - אינו מסתכל בשום דבר.

איתא בגמרא בירא דשתית מיניה לא תשדי ביה קלא, (דו פארעך איינער! דו פארעך בעגין!) אתה חי רק מאמעריקע, אתה והמדינה הבליעל והחשוכה שלך! לולא אמעריקע לא היה לך שום קיום, כל הכח בא מאמעריקע, הם נותנים לכם הכל, כלי זיין והכל! ואתה הולך, אתה החצוף, לפי שלא מצאו דרכיו [של רעיגן] חן בעיניך, בעיניך איש הבליעל... וכל זה יכול לעורר שנאה אצל הערבים, סוף כל סוף יש מאות מינים של ערבים, ורוסלאנד עומד על צדו [של עירק] - אינך מסתכל על כל הדברים האלה, הכבוד שלך והפאליטיק שלך מורים לך הדרך, אפילו אם ע"י זה יאבדו מאות אלפים נפשות מישראל.

ועם מי, רבותי, כרתו ברית? יש אנשים, באמת מהדתיים, שאמרו "התאהבנו בבעגין"! פחד נופל עלינו! הלא הוא היה ראש המסיתים והמדיחים, ראש הכופרים, ואצל מסית

¹⁴¹ מלבד הענין שאמרו חז"ל גדול המחטיאו יותר מן ההורגו

¹⁴² החפץ חיים זיע"א כותב [מובא בכתבי רבי אלחנן וואסערמאן הי"ד זיע"א, בסוף ספר קובץ הערות מאמר אומר אני מעשי למלך] שהציונים הם זרע עמלק.

ומדיח הדין הוא "לא תשמע לו, ולא תאבה לו ולא תחמור עליו וגו'" יש שם חמשה לאוין, כך פירש רש"י. וזה נאמר במי שמסית את היחיד, אסור לאהבו.

היום, מי שהוא מסית ומדיח את הרבים, רוצח, רשע, ראש הכופרים של המדינה, שהשמיד יהדות תימן, יהודי מאראקא, ועוד הרבה ספרדים, נהיה מהם ציונים ובני בליעל, בלי תפילין, בלי תורה. וכותב אחד ממפלגת הדתיים, "התאהבנו בבעגין!!" איך אפשר לאהוב את המסית? האם שמעתם, לאיזה מצב הגענו? ה' ירחם עלינו!... באמת היינו עוסקים בענין אחר, אבל הלב כואב, כי יחס לבבי, מצאתי פתח להשתמש בו לדבר על ענין זה, **כדי שידעו הכל, ה' ירחם עלינו, מה עוללו לנו הציונים הרשעים הארורים האלה! צריכים לידע שיש טעות בעולם, סוברים שהערבים עשו את הדבר. תדעו שכל מה שהיו הערבים בכעס עלינו - הציונים עשו.**

לפי שהערבים היו עם שלם אתנו, אני עד בדבר, חיינו עמהם בחברון בשלום.

תסתכלו באגרות האדמו"ר מגור, שהערבים היו עם שלם שלום. וגם מדברי הימים אנו רואים כן, שכל הפאגראמ'ס היו כעיקר כאייראפע, **הלכה היא בידוע [רק] "עשו" שונא ליעקב,** הערבים היו טובים לנו בכל הדורות.

מי עשה זאת שנעשו אויבים עתה? הציונים הארורים! הלא יודעים אנו הבא להרגך השכם להרגו, הערבים היו יושבים שם אחד עשר מאות שנה, והיינו שם בגלות, מפני חטאינו גלינו מארצנו, והם באים עכשיו בכח ובזרוע ומגרשים אותם, הורגים אותם, זורקים באמבעס, מייסרים אותם ביסורים, עד היום הזה בלבנון, משתמשים בעראפלאנען שקבלו מאמעריקע למחות כפרים שלמים.

אנו צריכים לדעת מי הם הרוצחים, הם - הציונים, הם הרוצחים הגדולים שבעולם, הם באים על כלל ישראל ואינם מניחים אותם לחיות לא ברוחניות ולא כגשמיות. כל אחד יתפלל כבר, שירחם ה' עלינו!

קול קורא¹⁴³ מאת רבי יוסף חיים זאננענפעלד זיע"א, להעם הערבי בארה"ק אחרי פרעות תרפ"ט

דברי שלום ואמת

זה יובל ושבוע מעת שזכני ה' לעלות לאה"ק, לרצות את אבני ולחונן את עפרה.

ההשגחה זכתה אותי להיות עד ראייה בהקמת חורבות ירושלם ת"ו, להרחבת ישובה מחוץ לחומת העיר, בתים נבנו ושכונות נתיסדו. הקימו בתי חסד וצדקה, מוסדי תורה ועבודת אלקים. גם בתי מלאכה נסתדרו אנשים הנהנים מיגיע כפם וממסחר עלו לארצנו הקדושה. בימי שבת באה"ק, העיר ה' את רוח יחידי סגולה לקיים מצות ישוב ארץ ישראל גם בעבודת קרקע, לאכול מפריה ולשבוע מטובה, ולקיים מצוות התלויות בארץ, ובעזרתו יתברך נתכוננו מושבות ביהודה והגליל אשר ה' לי אח"כ העונג להתהלך בס, ולתת שבח והודיה למציב גבול אלמנה.

כותל המערבי, המקום אשר לא זזה שכינה ממנו, גם בחורבנו, ה' מקום מקלט לשפיכת הלב של כל תושבי אה"ק. בכל שעה אשר נפש ישראל צמאה לקרבת אלקים, כל תחינה כל תפלה אשר לב יהודי רחש, והלך אל המקום הקדוש הזה, ועלתה תפלתו השמימה ורווח לו. המקום הקדוש הזה משמש גם לתלפיות לכל העולם כולו, פזורי ישראל בארצות הכי רחוקות מכוונים את לבם בתפלתם אל מקום משכן שכינה זה, ובצר להם פונים הם אל אחיהם בירושלם לערוך תחינה עבורם אצל כותל המערבי הזה. לשפיכת שיח זו לא היתה שעה קבועה, גם ביום וגם בלילה לא פסקה רגל יהודים מפניה קדושה זו, גם אותי חנני ה' להיות בין המבקרים במקום הזה, וגם לי לא היתה שעה קבועה לכך, והרבה פעמים עומדות היו רגלי במקום הקודש הזה, שעה מאוחרת בלילה, יחידי ובודד ביני ובין מי ששכן שמו בבית הזה, וכל עשרות השנים הללו, גם אחרי אשר באה הארץ

¹⁴³ מובא מתוך קול ישראל, י"ט חשוון ה'תר"צ

תחת המנדט של ממשלת הוד מלכותו ממשלת בריטניה הרוממה יר"ה, שר שלום והשקט בארץ.

שוכני ארץ, אשר לא מבני ישראל המה, הביטו בעין טובה על הפרחת הישוב. **שנאת הדת אשר בעוה"ר מצאה להם מהלכים בכמה ארצות בחו"ל לא היה לה מקום בארץ זו המקודשת מכל הארצות.** עושה שלום במרומיו פרש את סוכת שלומו על הארץ ועל העיר אשר בחר בה, ולא היתה פרץ וצוחה ברחובותינו. נכבדי השכנים הוקירו את היהודים והיהודים רכשו אהדה והכרה לשאר התושבים, ובמקרים לא מעטים נעזר חלק האחד ע"י חברו, כראוי ומתאים לשכנים שקטים הרוצים יחד בהצלחת ארץ מושבם. **גם הערבים עצמם ידעו ויודעים שהיהודים דורשים שלום וטובתם,** ומביאים ברכה לארץ כולה, וכולם יחד קוו ליום ה' הגדול אשר בו ישוב שכינתו לציון להשיב לה את קדושתה ותפארתה אשר היו לה בימי קדם, להיות לאור גוים וממלכות.

והנה עתה אוי לנו שכך עלתה בימינו, רוח סועה וסער מתחולל על יהודי אה"ק, שנאה מקלקלת את השורה ודבות שוא משתרשות, הגורמות לשפיכות דם נקי ולחורבן של ישובי קדש, עפר אה"ק רוה דם נפשות טהורות וזכות וקול דמי אחים צועקים אלינו מן האדמה.

לצערנו הגדול נפוצו עלילות שוא אשר אוהבי מדנים בדו מלבם, ואשר הכניסו כונות רעות על התושבים היהודים למען העלות חימה ולנקום נקם ולהפוך את ארצנו הקדושה השקטה לשדה קטל ומקום פורעניות ח"ו.

התוצאות הקשות של הריב והמדנים מביאים הפסד מרובה להישוב כולו, ואם המצב ימשך ח"ו עוד יותר, עלול הוא להמיט שואה וחורבן על הישוב כולו ועל עשרות רבבות תושביה. בן שמנים שנה אנכי היום ולימי זקנתי יסרני ה' לראות בערעור יסודי הישוב שנבנה במשך תקופות שנים, בעמל נפש ובזיעת אף של אנשים אשר מסרו נפשם עליו, ואשר טפחו ורבו גבורי כח מתוך חיבת הקודש ומתוך הרצון העז ליסד ישוב ארץ ישראל על מכונו.

הנני פונה איפוא אל כל חלקי התושבים שבארצנו הקדושה וביחוד אל אלה אשר לא מבני ישראל המה, ומקרב לבי הנאנח והנדכא הנני מבקש לחוס על אה"ק ולומר למלאך המשחית: הרף! הסירו שנאה מלבבכם ואל תתנו להשלות אתכם במשאות שוא ומדוחים של אנשים אשר בזדון או בשגגה, מתוך הנחות מוטעות, מתאמצים הם להפרות פירוד בין חלקי התושבים.

אל תטו אזניכם לדיבות ועלילות שאין להם כל יסוד, היהודים תושבי אה"ק אין דורשים ח"ו רעת יתר התושבים. הם רוצים כאשר כל יושבי הארץ, ומטוב הארץ טוב לכל היושבים בה.

היהודים אינם רוצים להצר את רגלי שאר התושבים, ואה"ק היא ארץ צבי אשר עם הרחבת הישוב והתפשטותו, מקום יש לשכון שלום בה לכל היושבים ואין אחד נוגע בחברו אפילו כמלא נימא.

היהודים אינם רוצים בשו"א לפשוט ידם במה שאינו שלהם, ומכש"כ לפגוע בזכויות שאר התושבים על המקומות המוחזקים להם, שהם רוחשים להם כבוד ויחס של קדושה. וביחוד אין שום יסוד להשמועה שהיהודים רוצים לרכוש את הר הבית.

אדרבא, מעת שמפני חטאינו גלינו מארצנו וחרב בית מקדשנו ואין לנו הטהרה הראויה עפ"י התורה, אסור לו לכל איש מישראל להציג כף רגלו על מגרש הר הבית, עד אשר יבא משיח צדק הולך תמים אשר ברוח ה' אשר תהא נוססת עליו לצדק ימלוך מלך לאושר כל הבריאה כולה, וישיב לנו הטהרה הראויה עפ"י התורה. אנו מבקשים רק שישאירו לנו את המקום היותר קדוש אשר נשאר לנו לפליטה, מקום כותל המערבי, שנהיי יכולים גם הלאה לשפוך שיחנו לפני אבינו שבשמים על כל צרה שלא תבא ח"ו, ובכל עת אשר יכמה נפש ישראל למקום הקדוש הזה בלי מפריע ומתוך דעה מיושבת כמאז ומעולם. אני מגלה את דברי לפני כל. ואני מקוה שכל חסידי אומות העולם יכירו בצדקת הדברים ובהכרה לעשות את כל ההתאמצויות ואפשרויות להחזיר את השלום לאה"ק ולהסיר את החשדות והקנאה מלב כל התושבים, ואז ירצה ה' מעשינו ויכונן את

מעשי ידינו לראות בבנין ארצנו הקדושה והפרחתה לאושר כל העולם כולו וישרה שכינתו בתוכנו כבשנים קדמוניות.

המחכה לישועה קרובה יוסף חיים זאננענפעלד

מנשר-ברכה¹⁴⁴ שנשלח אל הקונגרס המוסלמי בהוראת רבי יוסף חיים זאננענפעלד זי"ע"א
6 דצמבר 1931 ירושלים.

כבוד הקונגרס המושלמי ירושלים, קונגרס נכבד!
היהדות החרדית שבארץ ישראל המאורגנת בהסתדרות החרדית העולמית אגדת
ישראל מתכבדת לקדם בזה בברכה את כנוס הקונגרס המושלמי הנכבד בעיר הקודש
ירושלים.

יהי רצון שכנוס זה של גדולי הדת המושלמי, יביא בכנפיו ברכה להעיר והארץ אשר בחר
ד' ויעזור להשיב את השלום בין כל תושבי ארץ הקדושה. הקונגרס הנכבד יטפל בשאלת
המקומות הקדושים של המושלמים, הנמצאים בארץ הקדושה. **בקשר עם זה, הננו
מוצאים לנחוץ להצהיר בזה כלפי כל הנאספים הנכבדים וכלפי כל העולם המושלמי,
שאין להיהודים שום כונה לפגוע בזכויות המושלמים על המקומות הקדושים להם, או
לתבוע איזה זכות על המקומות ההם, כשם שהננו רוצים שאחרים לא יפגעו בזכויותינו
על מקומות הקדושים שלנו.**

**הננו דוחים בהחלט כל חשד המיחס לנו רצון של תביעת זכויות על המקום
המקודש לכם הנקרא בשם "מסגד אל עקסא" ושאר המקומות הנמצאים
בשטח הר הבית.**

ואשר לכתל המערבי, המקום שלא זזה שכינת א-ל ממנו, רצוננו האחד הוא שכאבות
אבותינו כן נהיי גם אנחנו יכולים לשפוך לבבנו בתפילה בלי הפרעה ובצורה של כבוד,
לפני מי ששכן את שמו במקום ההוא.

אנו מקוים שרוח של שלום תהיי נסוכה על פני הקונגרס הנכבד תעזור להסיר כל חששות
שבלב אשר מצד חלק אחד של תושבי הארץ הקדושה על השני.

והקדוש ברוך הוא יפרוש את סוכת שלומו על כל תושבי-ה, להצליח מפעלם בבנינה
והפרחתה לאושר כולם.

מרכז אגודת ישראל בארץ ישראל, ירושלים

ועדיין מעשה של יחידי אין לומדים ממנו הלכה

ועדיין מעשה של יחידי אין לומדים ממנו הלכה.

¹⁴⁴ מובא מתוך השבועון קול ישראל, לי כסלו ה'תרצ"ב

כ"ק האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג

צנזור

וולפסון כתב גם שם, בעמ' 22

כך כותב האדמו"ר מקלויזנבורג (ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם, מחבר שו"ת דברי יציב), הובא בגיליון אלף תקצ"ו:

הנה ידוע שבכל הדורות היה שריד בית מקדשנו הכותל המערבי פתוח לרווחה לכל איש מזרע ישראל באין שום מעכב ומונע... כן גם בנוגע להר הבית והמקומות הקדושים סביב, שבדורות הראשונים לא היה מי שיעכב בעד בני ישראל את הכניסה אליו, והיו מי שעלו להתפלל בהר הבית עד הגבול שהיה ידוע להם בברור ששם מותר לטמאי מתים לגשת ולהתקרב, וכפי שמעיד הרמב"ם באגרתו... כיוצא בזה מעיד הרמב"ן באגרתו (נדפס בתורת האדם לרמב"ן ובכתבי הרמב"ן): כי העיר הפקר וכל הרוצה לזכות בחורבות זוכה וכו', כי רבים באים לירושלים תדיר, אנשים ונשים מדמשק וצובה וכל גלילות הארץ, לראות בית המקדש ולבכות עליו, עכ"ל עיי"ש עוד.

אולם ככל שנקפו השנים, באו אומות העולם ושלטו בזרוע על כל מקום המקדש וסביבותיה ועל הכותל המערבי, ובנו שם בתי תפילה ובתי טומאה... בכוונה זדונית לחלל ולבזות את מקום הקודש והמקדש, ושוב לא נתנו לבני ישראל עוד מדרך כף רגל בכל הר הבית ומנעו בעדם עלות בהר ונגוע בקצהו. עכ"ל.

ושם משום מה הכניס 'שלוש נקודות' ומה צנזר לנו משם, לא נדע מכיוון שלא מצאתי את 'גליון אלף תקצ"ו' שממנו הביא

אבל כן מצאתי הלכה פסוקה משו"ת דברי יציב שמשום מה אלישע וולפסון החליט לא להביא (כנראה מהסיבות הידועות).

פסקי הלכה משו"ת דברי יציב

כ"ק האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג, רבי יקותיאל יהודה ב"ר צבי הירש האלבערשטאם זיע"א, שו"ת דברי יציב, חלק חושן משפט, סימן פג אות כד

ועכ"פ זה מסוד הי' ליראיו שנגלה להראב"ד וכמבואר בש"ך ובצמח הי' לצבי, ולא נדע [שיעור שטח ומקום] הרצועה טמאה. ואולי באמת משום כך היתה סיבה ממסבב כל הסיבות שנעלם מקום בית מקדשינו, **ונמנע מאתנו ללכת בכל הר הבית מחשש טומאת מת כפי ההלכה כדעת הרמב"ם**, כיון שבעוה"ר כל ההר הקדוש והנורא נתכסה ברצועה הטמאה, ואין רוצים מן השמים שעם ישראל ילך ברצועה טמאה כזה. וא"כ אין מקום שם לחיוב תרומות ומעשרות ודו"ק.

אך בחסדי הי' כי לא תמנו השאיר לנו לפליטה הכותל המערבי, שהעידו חז"ל [שמו"ר ב' ב'] שלא אזה שכינה ממנו, ואנו הולכים בצד המערבי לקבל פני השכינה הקדושה השוכנת אתנו, וזה אף בעבדותנו לא עזבונו אלקינו [עזרא ט' ט'] ודו"ק.

כ"ק האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג, רבי **יקותיאל יהודה ב"ר צבי הירש האלבערשטאם זיע"א**, שו"ת דברי יציב, חלק חושן משפט, סימן פז

וכבר אמרתי לפרש בזה מ"ש הרמב"ם בפ"ו מבית הבחירה הי"ד דקדושה ראשונה של ירושלים קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא, והראב"ד השיג עליו וסיים כך נגלה לי מסוד ה' ליראיו, שכוונתו בזה כי הרמב"ם סובר שקדושה ועומדת מכיון שעדיין הכל על מקומו כבתחלה ורק נסתר מן העין, ורמז הראב"ד שגם הוא השיג סוד זה מסוד ה' ליראיו שירושלים לא נשרפה ואפילו הכי ס"ל דלא קדשה לעת"ל, ומשום דס"ל כהדיעה שנגנז ונבלע וכנ"ל והבן. **ומזה האדם יראה לעינים גודל יקרת ערך מקום בית מקדשינו, וכיקוד אש תיקד בקרב לבו תשוקה עזה לעלות בהר ה' אצל הכותל המערבי** וכו'.

כ"ק האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג, רבי **יקותיאל יהודה ב"ר צבי הירש האלבערשטאם זיע"א**, שו"ת דברי יציב, חלק חושן משפט, סימן צב - א. חיוב מורא מקדש בהר הבית ובאיסור ביאת טמא ב. במצות ראיית פנים בחג ואם זה בעזרה דוקא

ב"ה, קרית צאנז, ערש"ק פרשת ויקרא

ברמב"ם פ"ג מחגיגה ה"ב הטמא פטור ממצות הקהל שנאמר בבוא כל ישראל וזה אינו ראוי לביאה עיין שם, ובלח"מ שלא כתב ערל דהכא איירי בעזרת נשים וכו' עיין שם. ולא הבנתי דהרי גם טמא נכנס מן התורה לעזרת נשים, ואפילו המת עצמו, דהנך מעלות שבפ"ק דכלים מדברי סופרים הם עיין שם, [ועיין תו"י יומא מ"ד ע"ב בד"ה ש"מ מעלות דאורייתא]. ובתפא"י [כלים פ"א מ"ח אות נ"ה] הביא מרב"א דהנך מעלות דהר הבית דאורייתא הם ותמה עליו מפסחים ס"ז ע"א דמבואר להדיא שרק מעזרת ישראל עיין שם, אך באמת באליהו רבה [במשניות שם] רק על זבים קאמר עיין שם.

ומלשון הרמב"ם כאן שהביא קרא נראה שזה מן התורה. ויש לעיין גם ממ"ש בפ"ז מבית הבחירה הי"ז וטמא מת שנכנס לעזרת הנשים אינו חייב חטאת, ואם הוא מדרבנן למה ליה למימר דאינו חייב חטאת. ועיין בפ"ג מביאת המקדש ה"ט אף על פי שאינו לוקה מכין אותו מכת מרדות עיין שם ובכסף משנה.

ב) ובריש פ"ז מבית הבחירה, **מצות עשה ליראה מן המקדש שנאמר ומקדשי תיראו וכו', ואי זו היא יראתו לא יכנס אדם להר הבית במקלו וכו' עיין שם**, וצ"ב דמאי מקדשי תיראו איכא בכל שטח הר הבית [ועיין מאירי יבמות ו' ע"ב בד"ה ומה היא]. וי"ל שדבר זה נמסר לחכמים לקבוע עד היכן חובת היראה, **והם אמרו שקלות ראש בכל הר הבית הוי פגם ביראת המקדש**. ושור"ר במנחת חינוך מצוה רנ"ד אות ד' שכתב **דמורא המקדש הוא מה"ת אך הכתוב מסרו לחכמים באיזה ענין נקרא מורא והם חילקו לפי קדושת המקום וכו' עיין שם**.

וכן יש לדייק ולומר שהכניסה ע"מ לטייל טיולי מסורת' ולהצטלם צילומים לפייסבוקי נראה כפגם גדול מאוד במורא מקדש

ויש לומר דגם ביאת טמא בעזרת נשים יש בה משום העדר מורא מקדש, דקדושה וטומאה הם שני הפכים, וכיון דזה נמסר לחכמים לקבוע שוב הוי איסור תורה עכ"פ מכח מצות מורא מקדש ודו"ק היטב.

ועיין בסוטה כ' ע"ב והם אומרים הוציאוה מ"ט דדילמא מתה, למימרא דמת אסור במחנה לוי' וכו', ובתוס' שאנץ וא"ת מאי מקשה מדרבנן מיהא אסור וכו' וי"ל דיש חילוק בין היכא דאירע לו טומאה קודם שנכנס לשם אז אמרינן דאסור ליכנס במחנה לוי' אבל היכא דאירע לו תוך המחנה אז מותר להיות שם וכו' עיין שם, וביבמות ז' ע"ב בתוד"ה וראה. **ולהנ"ל שאיסורו ממה שקבעו חכמים גדר מורא מקדש א"ש דזה רק כשהוא נכנס בטומאתו משא"כ כשהוא כבר בפנים**, ולכן הביא הברייתא ממש במחנה לוי' דשם לא שייך האיסור שקבעו בחיל ועזרת נשים במדרגות הקדושה משום מורא מקדש, והיינו בעזרת נשים שבמקדש כשהוא בפנים לא אסרו ודו"ק היטב.

ג) ובחגיגה דף ד' ע"ב תנא הערל והטמא פטורין מן הראייה, בשלמא טמא דכתיב ובאת שמה והבאתם שמה כל שישנו בביאה ישנו בהבאה וכל שאינו בביאה אינו בהבאה וכו',

ובתוס' והא דאמרין ערל וטמא משלחין קרבנותיהן ואף על גב דליתנהו בביאה התם מיירי בנדריים ונדבות שאין קבועין זמן וכו' עיין שם. והקשה בטורי אבן קרא למעוטי טמא מעולת ראייה למה לי תיפוק ליה מגופיה דקרא שלש פעמים יראה ולא יראו פני ריקם דאין חייב בקרבן אלא אם כן ראה פניו, **והאי ראיית פנים בעזרה דוקא היא ולא בהר הבית וכמש"ל בשם הירושלמי, והא כל הטמאין אסורין ליכנס לעזרה וכו' עיין שם, ובשפת אמת שם דחה תירוצי הטורי אבן והניח בקושיא.**

ולפענ"ד נראה בביאור דברי הירושלמי שהביא הטורי אבן, והוא בריש חגיגה שם [דף ג' ע"א], ר' בון בר חייה בעא קומי ר' זעירה איכן היו מראים פנים בהר הבית או בעזרות וכו'. היינו דקרא כתיב ובאת שמה והבאתם שמה, ומיבעיא ליה אי הך ובאת שמה דהיינו ראיית פנים (ועיין תוס' הנ"ל דהאי קרא לא משתעי אלא בעולת ראייה דבעינן ביאה) קאי על והבאתם שמה שהיא בעזרה, או דילמא כיון דכתיבי תרי שמה מפרשינן ובאת שמה בהר הבית והבאתם שמה בעזרה. ועיין טורי אבן ר"ה דף ו' ע"ב בד"ה או דלמא.

ועל זה א"ל נשמעיניה מן הדא הטמא פטור מן הראייה דכתיב ובאת שמה והבאתם שמה ואין טמא מת נכנס להר הבית הדא אמרה בעזרה היו מראים פנים. ואין זה לשון הברייתא שבש"ס דילן הנ"ל דסיים עלה כל שישנו בביאה וכו', אלא כבתוספתא ריש מכילתין הטמא פטור מן הראייה שנאמר ובאת שמה והבאתם שמה בראוי ליכנס לעזרה יצא טמא שאין ראוי ליכנס לעזרה עיין שם, והיינו דחיוב והבאתם חל רק על מי שיכול לבוא ליראות פניו. ומזה דראיית פנים בעזרה דוקא, והך ובאת שמה הוא באותו מקום של והבאתם שמה ודו"ק.

ולפי זה שפיר אצטריך קרא להא גופא דהני תרי שמה במקום אחד נינהו ובעזרה, ולפי שטמא אין ראוי ליכנס לעזרה אינו בהבאה, [דאי לאו קרא הוה אמינא ששייך בראיית פנים בהר הבית וממילא חייב לשלוח קרבן ראייה]. ואפשר להעמיס כן גם בגירסת הברייתא שבש"ס דילן כל שישנו בביאה וכו', ותלוי בנוסחאות שברש"י טמא אינו חייב בביאה [רצ"ל שמתמעט מחיוב ביאה וראיית פנים], או טמא אינו בביאה ורצ"ל שאינו נכנס במציאות ודו"ק, [ויבואר עוד להלן].

ד) ובמנחת חינוך מצוה תפ"ט [אות ה' בנדמ"ח] עורר בהני דפטורים ממצות עשה דראיית פנים וממילא כיון דאין צריכים להתראות פנים אין צריכים לשלוח קרבן וכו', אבל אם נכנסו לעזרה אפשר דהלאו קאי עלייהו ג"כ וכו', אפשר דהוא לאו בפני עצמו דהעשה הוא דמחוייבים להתראות ברגל ואיתמעט כמה אישים דאינם מחוייבים ואחרי זה כתבה התורה לא תעשה דאסור להראות פנים ברגל ריקם וכולל כל הפטורים דמ"מ עוברים בל"ת זו וכו', ומנלן דהתורה תלתה לאו זה דוקא במחוייבים וכו' עיין שם.

ואולי יש מקום לתלות זאת במחלוקת אם ראיית פנים וקרבן חדא נינהו, עיין תוס' ריש חגיגה [בד"ה הכל חייבין] שהביאו מהירושלמי במה דברים אמורים בראיית קרבן אבל בראיית פנים בעזרה הכל חייבין כמו בהקהל וכו', והביאו ראיות דש"ס דילן לא סבר הכי עיין שם. ואי אמרינן דאין לחלק מסתבר דהל"ת דולא יראו קאי על העשה דראייה ומישך שייכי אהדדי, דראיית פנים הוי גורם ותנאי לחיוב קרבן. אבל אי אמרינן דלאו הא בהא תליא יתכן לומר דלא יראו פני הוא לאו בפ"ע ודו"ק.

ואפשר דזה תלוי באיבעיא דירושלמי הנ"ל אם מראין פנים בהר הבית או בעזרות, דאי ראיית פנים בהר הבית אין לזה עם הקרבן שהיא בעזרה, ואי ראיית פנים בעזרות במקום ששייך והבאתם שמה אין לחלק בין ראיית פנים לקרבן ודו"ק.

ובזה יבואר גם הגירסאות שברש"י הנ"ל, דאי ראיית פנים בעזרה גרסינן טמא אינו בביאה, היינו שאינו יכול ליכנס למקדש דכתיב את משכן ה' טמא ונכרתה. אבל אי אמרינן דראיית פנים בהר הבית שייך לומר טמא אינו חייב בביאה וכו', דמשום שאינו יכול ליכנס למקדש גופא דכתיב ונכרתה פטריה קרא גם מביאת הר הבית ודו"ק היטב ותבין.

ויש לומר דנפק"מ בין הגירסאות לגבי ספיקת המנ"ח בשאר פטורים, דהלגי' אינו חייב [שהכתוב פטרו מביאה אף שיכול לבוא בהר הבית ונתמעט כמו כן מחיוב הבאה, ה"נ] מיעטה תורה את כל הפטורים גם מחיוב קרבן, ואף שיכול להיכנס, דהתורה תלתה חיוב ביאה והבאה אהדדי. אבל להגי' טמא אינו בביאה שאינו יכול ליכנס וכו', לפ"ז אין זה פטור מביאה אלא שאינו יכול ליכנס, וא"כ בשאר הפטורים שיכולים להיכנס אין לנו מקור לפוטורם גם מהל"ת אם נכנסו ודו"ק.

ה) ויש לעיין לפי סברת הירושלמי דראיית פנים וקרוב תרתי ניהו האם שייך לומר גם בהיפוך, דמראיית פנים פטרם הכתוב אבל בהבאת קרבן חייבים, כי בנוסף למה שיש מצות עשה לבא וליראות, וכמו שיש גם במצות הקהל, יש כאן גם ל"ת דולא יראו פני ריקם לחייב קרבן, ואלו שפטר הכתוב מראיית פנים לא פטרם מחיוב זה דהבאת קרבן איש כמתנת ידו. ולש"ס דילן דראיית פנים וקרובן חדא ניהו י"ל דהך ולא יראו פני ריקם לא נאמר כהוספה אלא לגלות על המצוה דראיית פנים שזה דייקא על ידי קרבן ראייה, וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מחגיגה ה"א שלא עשה מצות עשה [ועיין טורי אבן חגיגה ז' ע"א בד"ה ואין נראין ובמנ"ח מצוה תפ"ט אות ב' בנדמ"ח].

ולפי המבואר בתוס' ריש חגיגה הנ"ל מש"ס דילן דאנן לא ילפינן מהקהל לחיובא רק לפטור עיין שם, אפשר דלפטור סומא מראיית פנים ילפינן מהקהל דכתיב בבא כל ישראל לראות [וכמו שנקט הרמב"ם פ"ב מחגיגה ה"א], וילפוטא דיוחנן בן דהבאי ממה שנאמר יראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות וכו' [חגיגה ב' ע"א] אתיא לפטור גם מחלק המצוה של ראיית קרבן ודו"ק. ולפ"ז אפשר דממעט ליה לגמרי מהל"ת דולא יראו ואף אם נכנס אינו חייב בקרבן, דהך יראה הוי כיתורא, ונפשט בזה ספיקת המנ"ח דמייתורא דקרא פטרינן להו לגמרי ואף מל"ת דלא יראו ודו"ק.

ו) ובזה יש ליישב דברי הרמב"ם פ"ב מחגיגה ה"א שכתב, ונאמר בבוא כל ישראל לראות כשם שהם באין להראות לפני ה' כך הם באים לראות הדר קדשו ובית שכינתו להוציא סומא שאינו רואה, אפילו נסמית עינו אחת שהרי אין ראייתו שלימה עכ"ל, ובלח"מ דקצת קשה למה כתב הפסוק דבבוא כל ישראל לראות ולא כתב פסוק הנזכר בגמרא מיראה יראה שהוא מקרא ומסורת עיין שם. ובמנ"ח מצוה תפ"ט [אות ו' בנדמ"ח] תמה עוד על הרמב"ם שפסק כר' יוחנן בן דהבאי, והא בריש חגיגה קאמר דמשנה הכל חייבין בראייה מרבה לסומא באחת מעיניו וא"כ הי"ל לפסוק כסתם משנה, וכן שם בדף ד' ע"א ת"ר רגלים פרט לחיגר ולחולה ולסומא וכו' ואח"כ מבואר דר' יוחנן בן דהבאי סובר דסומא באחת מעיניו פטור וכו', א"כ רבנן פליגי עליה והלכה כרבים ולמה פסק הרמב"ם כר' יוחנן בן דהבאי, ובטורי אבן באבני שהם כתב ג"כ דהלכה כרבים ולא כר' יוחנן בן דהבאי וצ"ע שלא הביא דהרמב"ם פסק כר' יוחנן בן דהבאי עיין שם.

ונראה לומר דקושיא חדא מתורצת בירך חברתה, דבאמת עיין שם [חגיגה ב' ע"א] בתוד"ה יראה בפירושי רש"י ור"ת, ובמ"ש התוס' ועוד דדריש מסורת קודם וכו', ובמהרש"א דמאן דפליג על ר"י בן דהבאי לא דריש המקרא שהוא עיקר עיין שם, והיה אפשר לומר דס"ל להרמב"ם [בסברת רבנן] כיון דידעינן כבר לפטור סומא מראיה, מקרא דבבא כל ישראל לראות שנאמר בהקהל, אייתר הך קרא דיראה לפטור גם סומא בעינו אחת שאין ראייתו שלימה, וא"כ מזה גופא דהלכה כרבים [ולא דרשינן מקרא ומסורת] הוצרך הרמב"ם להך קרא דבבוא כל ישראל ודו"ק.

ז) ועם האמור נראה לבאר המשך דברי התוספתא [ריש חגיגה הנ"ל] אחרי שנשנית ברייתא דהטמא פטור וכו', יוחנן בן דהבאי אומר משום ר' יהודה אף הסומא שנאמר יראה פרט לסומא, השיב רבי על דברי יוחנן בן דהבאי הכריעו חכמים לסייע דברי ר' יהודה וחנה לא עלתה כי אמרה לאשה עד יגמל וגוי עכ"ל, והדברים תמוהים ואין מובן מה השיב רבי ומה הכריעו חכמים. והגר"א הגיה בדברי יוחנן בן דהבאי הסומא באחת מעיניו וכו', וכפי דאיתא בש"ס דילן, אך להגירסא שלפנינו בתוספתא לא נזכר בדבריו רק סומא סתמא, ולא הביא ג"כ מקרא ומסורת דיראה יראה רק שנאמר יראה פרט לסומא. ובהמשך דברי התוספתא הגיה הגר"א השיב רבי תחת ב"ה לדברי ב"ש עיין שם ובמנחת בכורים, ולפ"ז צ"ל"ב השייכות מזה להך דסומא דכילינהו אהדדי.

ולדרכינו יבואר המשך של שתי הברייתות, דכיון דקאמר הטמא פטור מן הראייה וכו' בראוי ליכנס לעזרה וכו', וביארנו דהכוונה שבמציאות אינו יכול ליכנס ולא שהכתוב בא לחדש פטור לטמא, והא דפטור גם מהבאת קרבן ע"כ משום דס"ל דראיית פנים וראיית קרבן כחדא ניהו ואין לחלק ביניהם. ועל זה הוסיף יוחנן בן דהבאי משום ר' יהודה לפטור אף הסומא, ולא קאי על סומא בעינו אחת אלא סומא גמור, והיינו שגם הוא אף שיכול ליכנס לעזרה פטור גם מראיית קרבן, שנאמר יראה פרט לסומא וכנ"ל דמייתורא דהאי קרא שמעינן לכל הפטורים מעשה דראייה דפטרינהו קרא גם מל"ת דלא יראו.

אך כיון דבסומא גמור מיירי הלא אליבא דר' יהודה סומא פטור מכל מצוות שבתורה [ב"ק פ"ז ע"א] ול"ל קרא לפוטרו מן הראייה. וי"ל למ"ש דב"ל"ת הוא מחוייב [עיין נוב"ת או"ח סי' קי"ב ופרמ"ג פתיחה כוללת ח"ג אות כ"ט, וע"ע לעיל בחאו"ח סי' מ"ז], לזה

אצטריך לפוטרו מל"ת דלא יראו. אבל אי נימא דהל"ת אינו אלא תנאי בקיום העשה דיראה וכחדא נינהו שוב אין מקום כלל לחייב את הסומא, כיון שבלא"ה פטור ממצוות עשה שבתורה. ומוכח מזה דלר"י לאו בחדא מחתא מחתינהו ול"ת דלא יראו אינו תנאי בעשה דיראה, ולפ"ז ראיית קרבן לא תליא בראיית פנים וכנ"ל.

ח) והנה בש"ס דילן בחגיגה וי ע"א השיב רבי תחת בית הלל לדברי בית שמאי וחנה לא עלתה וכו' והא שמואל דיכול לרכוב על כתיפו של אביו הוה, א"ל אביי ולטעמך תקשי לך חנה גופה מי לא מיחייבא בשמחה אלא חנה מפנקותא יתירתא חזייא ביה בשמואל וכו', ובפרש"י מחייבא בשמחה לעלות לרגל ולשמוח בחג עם בעלה דעל השמחה נצטוו גם נשים דכתיב ושמחת אתה וביתך עיין שם. ובטורי אבן [בד"ה דמחייבא בשמחה] מדברי הרז"ה ריש ר"ה [א' ע"א מדפי הרי"ף בד"ה בעי ר' זירא] אם יש חיוב על האשה או שרשות בידה ואין החובה אלא על בעלה לשדלה לעלות עמו עיין שם. ויש לעורר בזה למ"ש בהפלאה כתובות כ"ד ע"ב [ברש"י ד"ה דאיסור עשה] דכמו דאיכא עשה לכהנים לברך את ישראל ה"י איכא מצות עשה לישראל להתברך מן הכהנים וכן מצינו בכל מקום אף על גב דבתורה אינו מפורש הציווי אלא על העושה המצוה על שניהם כגון ביבם וכו' עיין שם, וה"נ היל"ל דהחיוב על האשה לעלות כדי שיוכל בעלה לשמחה, ונמצא שהמחלוקת אם האשה חייבת תלוי בסברת ההפלאה ודו"ק כי נכון בס"ד. וגם י"ל דאם שמחה דוקא בשלמי שמחה חייבת לעלות לירושלים [עיין חגיגה שם בתוד"ה דמחייבא], אבל אם גם בזמן שביהמ"ק קיים יוצאת ביין ובשר חולין ובבגדי צבעונן היא פטורה מלעלות, עיין בשאגת אריה סי' ס"ה וס"ו מה שהאריך בזה ואכ"מ.

ואכתי אי נימא כדעת הירושלמי דהפטור רק מראיית קרבן אבל בראיית פנים בעזרה חייבים א"כ היה לה לעלות, ומזה הוכיחו התוס' [חגיגה ב' ע"א בד"ה הכל] הנ"ל דשיטת שמעתתא שלנו דלא כהירושלמי [וע"ע טורי אבן וי ע"א בד"ה א"ל אבין].

ובכן יבואר מ"ש השיב רבי על דברי יוחנן בן דהבאי הכריעו חכמים לסייע דברי ר' יהודה, [ושניהם ממקרא אחד] וחנה לא עלתה וכו', שהשיב רבי על דברי יוחנן בן דהבאי דמצריך קרא יתירא לסומא גמור לפוטרו גם מהבאת קרבן כנ"ל, וא"כ דראיית קרבן וראיית פנים תרתי נינהו קשה למה וחנה לא עלתה, והלא אין פטור לנשים אלא מראיית קרבן.

וגם י"ל השיב רבי על דברי יוחנן בן דהבאי דייקא, דכיון דנקט הילפותא על סומא סתמא ולא על סומא בעינו אחת ע"כ דלא ס"ל דסומא פטור מכל המצוות [ותרתי תנאי נינהו אליבא דר' יהודה], ולזה אצטריך ליה קרא לפטור סומא מראייה. וקשה תיפוק ליה לפטורא מקרא דבבא כל ישראל ליראות שנאמר בהקהל, וצ"ל דחד לפוטרו מראיית פנים וחד לפוטרו מראיית קרבן, וא"כ דתרתי נינהו הרי נשים חייבות בראיית פנים ולא נפטרו אלא מראיית קרבן, ועל זה השיב רבי למה לא עלתה חנה ודו"ק.

ט) ויש לפרש גם לפי הגירסא בש"ס דילן דיוחנן בן דהבאי אתי לפטור סומא בעינו אחת, ולמה שנתבאר בדעת הרמב"ם היינו משום דסומא גמור פטרינן מקרא דהקהל ומיותר הלימוד דיראה לסומא בעינו אחת. אך הלא אצטריך ילפותא לסומא גמור לפטור גם מראיית קרבן, וע"כ דס"ל דלא צריך לזה לימוד מיוחד ומשום דראיית פנים וראיית קרבן חדא נינהו. והשיב רבי על דברי יוחנן בן דהבאי וחנה לא עלתה כי אמרה לאישה עד יגמל הנער והביאותיו, ודייק קרא דמשום הנער לא עלתה הא לאו הכי היתה עולה לראות פנים, לפי שאינן פטורות אלא מראיית קרבן, וחזינן דתרי ענייני נינהו ודו"ק.

ולפי זה רבי כאן לשיטתו מש"ס דילן הנ"ל שעל דרך זה הקשה גם על ב"ש מהך קרא ודו"ק. ואפשר ג"כ דמדנקטי ב"ש במתניי איזהו קטן כל שאינו יכול וכו' ולעלות מירושלים להר הבית נראה דראיית פנים בהר הבית [ועיין תיו"ט שם], ולפ"ז אינה חדא מילתא עם ראיית פנים בקרבן שמקומה בעזרה, דמחלקינן בין ובאת שמה לזהבאתם שמה וכנ"ל, וההוכחה לזה מחנה שלא עלתה רק מטעם כי אמרה וגו' ודו"ק.

ובדרך זה יש לפרש מ"ש בתוספתא שהכריעו חכמים לסייע דברי ר' יהודה מהך קרא, היינו דלר"י דסומא פטור מכל המצוות לא אצטריך לפטור אלא סומא בעינו אחת, וקשה תרי קראי למה לי קרא דבבא כל ישראל לראות וקרא דיראה, וצ"ל דחד לראיית פנים וחד לראיית קרבן דלאו חדא נינהו, והכריעו חכמים לסייע דבריו וחנה לא עלתה כי אמרה וגו' הא לאו הכי היתה עולה דנשים חייבות בראיית פנים אף שנפטרו מראיית קרבן, ומוכח דתרתי נינהו ודו"ק.

(י) ובגוף ספיקת הירושלמי אם ראיית פנים בהר הבית, לכאורה מהיכי תיתי נאמר כן והא קרא כתיב את פני ה' והיינו במקדש מקום השראת השכינה. ועיין תי"ט בחגיגה שם [פ"א מ"א] שדייק מלשון הגמ' והרמב"ם דראייה דוקא בעזרה היא, והטעם שהעזרה היא במקום חצר המשכן והיא מחנה שכינה ולפיכך הראייה שם היא דמתקיים בה את פני ה' אבל הר הבית כנגד מחנה לוויה היא וכו', ועיין משנה ט' פ"ק דמס' בכורים וכו' עכ"ל. ושם במשנה ומנין שהוא חייב באחריותן עד שיביא להר הבית שנאמר ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, ובתי"ט [משנה ח' בד"ה נטמאן] ציין למ"ח פ"ו דשבת דתנן לעזרה והמכוון להר הבית וכן במ"ג פ"ג דסוטה, ושלפ"ז י"ל דהר הבית דהכא נמי לאו דוקא אלא כלומר לבית המקדש אבל רצה לומר עד העזרה וכו' עיין שם, ובתוס' אנשי שם מהשושנים לדוד שיישב למה ניחא ליה טפי לומר דהר הבית לאו דוקא מלומר דעזרה לאו דוקא עיין שם.

ולפי הירושלמי צריך לומר שכל ההר נקרא לפני ה'. וי"ל מדכתיב [בראשית כ"ב י"ד] ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ופרש"י ה' יבחר ויראה לו את המקום הזה להשרות בו שכינתו ולהקריב כאן קרבנות וכו' בהר זה יראה הקדוש ברוך הוא לעמו עיין שם, ומזה שכל ההר נקרא הר ה' וה' יראה שם, ולכן שפיר יש צד לומר דמתקיים בכלו יראה כל זכורך את פני ה'. [ועיין שם בב"ר (נ"ו י') שם המקום ההוא ה' יראה וכו' היך מה דאת אמר שלש פעמים בשנה יראה, וע"ע לעיל סימן פ"ג].

(יא) אמנם ברש"י שם ממדרש אגדה ה' יראה עקידה זו וכו' בהר ה' יראה אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה עיין שם, ולפי זה לא קאי ה' יראה על ההר.

ויעויין עוד בחנוכת התורה מהרבי ר' העשיל מ"ש בפירוש הכתוב עפמ"ש בע"ז מ"ה ע"א בכל מקום שאתה מוצא הר גבוה וכו' דע שיש שם עבודה זרה, וארז"ל דהר המוריה בקעה היה ורמז לו הקדוש ברוך הוא ונעשה הר גבוה, וז"ש ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה וקשה הא קי"ל אין לך הר שלא נעבד בו ע"ז, ומתרץ הפסוק אשר יאמר היום בהר ה' יראה רצ"ל דהיום נעשה הר ואילו קודם לכן בקעה היתה ולא נעבד שם ע"ז מעולם עכ"ד, וכן הביא משמו בעיר דוד בית דוד חדר ב' [אות ע'] עיין שם. ויש להוסיף בביאור דבריו [דלכאורה למה לא נאסר מאז ואילך], כי בהבטחת הארץ נאמר [בראשית י"ז ח'] ונתתי לך ולזרעך אחרריך, ולזה דייקא אחר העקדה כשלא נשחט יצחק [וידוע מדברי האריז"ל [לקו"ת ושער הפסוקים פרשת וירא] שללא העקדה לא היה יכול לחיות לפי שהיה מסטרא דנוקבא] ושייך ההבטחה אז רמז הקדוש ברוך הוא לגבעה ונעשה הר, דמאחר שניתנה הארץ לאברהם שוב לא נאסר בע"ז דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ודו"ק, [ועיין שו"ת חתם סופר או"ח סי' ר"ח דף ע"ח טו"א ובחיו"ד סי' רל"ג בד"ה עיניו]. ועכ"פ גם לפירוש זה שוב אין מקור מהך קרא דכל ההר נקרא לפני ה'.

(יב) ובזה אמרתי דבר מחודד בביאור דברי התיקו"ז תיקון י"ד וז"ל, וסמך ליה לראשית בכורי אדמתך וכו' לא תבשל גדי בחלב אמו מאי האי לגבי האי, קם רבי שמעון על רגליו פתח בקלא סגיא ואמר אליהו אליהו נחית הכא ברשותא דמארך ואנהיר עיני דאלין סבין בהאי מלה דלא יתון למיכל בשר בחלב וכו' עיין שם, והוא פלא. והגאון בעל חוות דעת שאל הפירוש בזה מא"ז הגה"ק מזידיטשוב זי"ע, והשיב לו על אתר לפי דברי התוס' בחולין ק"ג ע"ב [בד"ה כל הבשר] בהא דבתוספתא תנא דבשר בחלב אסור בארץ ובחולין דס"ד דאינו נוהג בחולין משום דאתקש לבכורים בחד קרא ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה"א לא תבשל גדי בחלב אמו, וכיון דשמע ר"ש שנתקשו בסמיכות הפסוקים מאי האי לגבי האי חשש שמא ידרשו סמוכין להתיר בשר בחלב בחולין, ולזה פתח בקלא סגיא וביקש מאליהו שיאיר עיניהם דלא ייתון למיכל בשר בחלב ודפח"ת.

ולדרכינו י"ל לפמ"ש התוס' ביבמות פ"ג ע"ב בד"ה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, שהקשו מאי שנא מנותן נבלה או חלב בתבשיל של חברו, ואומר ר"י דבדבר התלוי במחשבה הוא דאמר הכי וכו' עיין שם, וכן כתב בר"ש כלאים פ"ז מ"ד למה בשאר איסורין כגון בשר בחלב אוסר שאינו שלו וכו' עיין שם. וכיון דכתיב ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה"א דייקא ולא להר הבית וכנ"ל בתי"ט, מוכח מזה דאין כל ההר קדוש, ומה דכתיב בהר ה' יראה מפרשינן כמ"ש בחנוכת התורה שעכשו עשאו הקדוש ברוך הוא הר ומשום דמעתה לא יוכלו עכו"ם לאוסרו דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ויבאו מזה להתיר גם בשר בחלב כשנתבשל ע"י אחרים (ובזה הוה ניחא הא דאפקיה רחמנא לאכילה בלשון בישול לא תבשל גדי בחלב אמו [חולין ק"ג ע"ב], דדייקא כשהוא

המבשל אסור לו לאכול משא"כ כשאחרים מבשלים אין יכולים לאסור דבר שלו), ולזה ביקש מאלהו שיאיר עיניהם שלא ידרשו כן.

ויש להוסיף נופך במה שביקש דייקא מאלהו, דבחולין דף ה' ע"א מיייתי ראייה לרב ענן דשחיטת מומר כשרה ממה שנאמר באלהו והעורבים מביאים לו לחם ובשר ואמר רב יהודה אמר רב מבי טבחי דאחאב וכו' עיין שם, ולכאורה אפילו אם שחיטת מומר כשרה היה לו לחוש בטבחי דאחאב ששחטו לשם ע"ז, עיין תבואת שור סי' ב' סק"ג דבשחיטת אדוק לע"ז ומין לע"ז בארץ ישראל בזמנים הקודמים דהוי ידעי בטוב ע"ז יש לאסור בהנאה עיין שם, והיה מקום לומר שלא חשש לזה משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפילו בעושה מעשה, ולזה דייקא אליהו יאיר עיניהם שלא יטעו לומר כן לגבי בשר בחלב שנתבשל ודו"ק.

(ג) ועם האמור נראה לפרש מדרש תנחומא בפרשתן [ויקרא סימן ו'] וידבר ה' אל משה לאמר נפש כי תחטא ילמדנו רבינו מהו שיכנס אדם להר הבית במקלו ובאפונדתו, כך שנו רבותינו לא יכנס אדם להר הבית במקלו ובאפונדתו ובאבק שברגליו שלא ינהג קלות ראש בו אפילו בחרבנו וכו' כך מוראת מקדש לעולם עיין שם, ונראה דקאי על הפסוק נפש כי תחטא ומעלה מעל בה', וצ"ב שייכות השאלה לפסוק זה.

ונקדים עוד מ"ש בתענית דף ט"ז ע"א מאי הר המוריה פליגי בה ר' לוי בר חמא ור' חנינא חד אמר הר שיצא ממנו הוראה לישראל וחד אמר הר שיצא ממנו מורא לאומות העולם, וברש"י ששומעין גדולות ישראל וירושלים ומתפחדים עליהם שמעתי, לישנא אחרינא הר המוריה הר סיני מורא לאומות העולם במתן תורה וכו' עיין שם, וכן כתבו בתוס' דמוריה זה סיני, ומהרש"א בח"א תמה דבקרא מפורש לבנות בית ה' בהר המוריה עיין שם. ואפשר לומר לפמ"ש א"י בישמח משה פרשת וירא [בפסוק ויאמר יצחק אל אברהם דף מ"ו טו"א] שיש אומרים שהר המוריה הוא ג"כ הר סיני שניתנה עליו התורה שנעקר לפי שעה ובא אל מדבר סיני עיין שם, ולפ"ז שפיר מפרשינן המוריה מורא לעכו"ם במתן תורה שהיה על ההר הזה כשנעקר ובא למדבר סיני [וע"ע שו"ת חתם סופר יו"ד סי' רל"ה בד"ה דברי הי"מ].

ובזה י"ל מ"ש בשבת פ"ח ע"א ויתיצבו בתחתית ההר וכו' מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב וכו', והקשו בתוס' דהלא כבר הקדימו נעשה לנשמע עיין שם, וי"ל דידוע שהר המוריה שבו מזבח ועבודת הקרבנות מורה על ענין מסירת נפש, וכפה עליהם ההר כגיגית שיקבלו עליהם מסי"נ על כל מצוות התורה בשעת הגזירה כשעומדים עליהם לבטלם לגמרי מקבלת התורה ח"ו, ולא רק על שלש עבירות, שדבר זה לא קבלו עליהם באמירת נעשה ונשמע. ולזה מכאן מודעא רבה לאורייתא. אבל הדר קבלוה בימי אחשורש, שאז נתחייבו מפני שהשתחוו לצלם [מגילה י"ב ע"א], ומבואר בתוס' פסחים נ"ג ע"ב [בד"ה מה ראו] דצלם זה שעשה נבוכדנצר לאו ע"ז הוה אלא אינדרטא שעשה לכבוד עצמו וכו' עיין שם, וי"ל שנתחייבו לפי שהיה כגזירת שמד, ואחרי הנס הדר קבלוה מאהבה למסור נפשם גם על שאר עבירות שבתורה בשעת גזירת מלכות ודו"ק.

(ד) ובמדרש [ב"ר נ"ו י'] ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה ר' יוחנן אמר אמר לפניו רבון העולמים בשעה שאמרת לי קח נא את בנך את יחידך היה לי מה להשיב אתמול אמרת כי ביצחק וגוי עכשיו קח נא את בנך וגוי וחס ושלום לא עשיתי כן אלא כבשתי רחמי לעשות רצונך יהי רצון מלפניך ה"א בשעה שיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים תהא נזכר להם אותה העקידה וכו' עיין שם, וזה מ"ש ברש"י הנ"ל ממ"א. ויל"ב כפל הלשון עבירות ומעשים רעים.

ויש לומר דעבירות הם בין אדם למקום, ומעשים רעים בין אדם לחבירו, ואשר בזה גם בין אדם למקום, וכמ"ש באוה"ח הקדוש [ויקרא ה' כ"א] בפסוק הנ"ל ומעלה מעל בה', פ"י בה' כביכול עשה המעל וכו' כי הוא שפט על פי המעשים וזיכה לזה שיהיה לו ממון וכשזה בא וגזלו נמצא שגורם מעילה בה' ששינה עליו את הדין וכו' עיין שם, ונמצא דמעשים רעים הם עבירות. ולזה ביקש אע"פ מדה כנגד מדה כמו שהוא קיבל עליו גזירת המקום בלי לערער על שינוי הדברים שאתמול אמרת וכו', יכפר לבניו על מה שיעשו עבירות שהם מחמת מעשים רעים בין אדם לחבירו שבזה גורמים שינוי הדין של מעלה והבן.

וזה השייכות של שאלת התנחומא להך קרא דקאמר נפש כי תחטא ומעלה מעל בה', שע"י הגזל גורמים מעל בה' כביכול וכדברי האוה"ח, וזה הפירוש במ"ש במדרש ה' יראה וכו' בשעה שיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים וכו', וא"כ לא קאי ה' יראה על ההר ואין קדושת המקדש בכולו, ולזה שאל מהו שיכנס אדם להר הבית במקלו ובאפונדתו וכו' האם כל ההר בכלל מורא מקדש וכנ"ל ודו"ק.

דרשות לפרשת שבוע משפע חיים

כ"ק האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג, רבי יקותיאל יהודה ב"ר צבי הירש האלבערשטאם זיע"א, שפע חיים - חלק יח, שנה ב' גליון נד, בסעודה שלישית פרי קרח שנת תשמ"ג לפ"ק, עמ' כב

ונראה להוסיף עדי"ש זקה"ק בייטב פנים (יפה לעינים אות י"ח) בשם זקה"ק בעל ישמח משה על פסוק קומי רוני דלשון רינה הוא משותף לבכייה ולשבחה עי"ש, ועל דרך זה יל"פ בשמעו את רנתם רצ"ל שהם שמחים על דברים שהיה מהראוי לבכות ולגזור עליהם תענית ומספד, **שרואים חילול השם הנורא והם בחוסר דעתם מרננים ושמחים**. וכאן מקום אתי להשיח את אמר עם לבבי על מה שראיתי פעם כשהייתי אצל כותל המערבי איך שאנשים (-שבודאי הם כשרים וטובים ממני) רקדו שם בשיר ומחול, **ואשתומם על המראה דלשמחה מה זו עושה כשעומדים על יד שריד בית מקדשנו החרוב, ותחת שיתעלפו מגודל הצעד הנם שמחים ומרקדים**.

...ורואים מזה איך שנאבדה הדעה ולא מן אוכלי נבילות וטריפות אלא אף מהחרדים לדבר ה'.

כ"ק האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג, רבי יקותיאל יהודה ב"ר צבי הירש האלבערשטאם זיע"א, שפע חיים - חלק כ', שנה ט' גליון מח (תשנ"ג), בעידן רעוא דרעוין פרשת ראה תש"מ, עמ' תעז

[ומדי דברי בו לא אוכל לעצור מלהזהיר על אשר רע עלי המעשה, כי הנה באים אנשים מכל קצוי ארץ ליד שריד בית מקדשנו אל הכותל המערבי. ובמקום אשר יעוררו שם רחמי שמים בבכי ובתחנונים על צער השכינה הקדושה. הופכים הקערה על פיה ואינם נזהרים בקדושת המקום בעשיית תמונות וכדומה. אשר בכך כאשר באו כן ישובו ואולי עוד נופלים יותר ממדריגותיהם].

וכעין כך גם פסק ודרש מתלמידי תלמידיו של 'החפץ חיים' רבי שמואל דוד ב"ר רפאל שלום שאול הכהן מונק זיע"א, שו"ת פאת שדך חלק ב', סימן לח, עמ' נו

הכותל המערבי מיוחד להתאבל על חורבן בהמ"ק או לשפוך שיחה בשער השמים, והשירה והרקוד בשעה שרואה בעיניו שריד הדום רגלי אלקיננו מורים על אכזריות הלב, או על חסרון אמונה. ובקינות לט"ב אנו אומרים איך אשמח עוד בפור וכו', ולכל הפחות קיימו המאמינים ד"ז במקום הזה, והעושים ההיפך נמשכין אחרי עוקרי הצפי' לגאולה במהרה בימינו, ומה זה מעלה ומוריד אם שמחתו כשרה וטהורה או לאו ח"ו, אפילו אינו אוכל שם ואינו עושה שום איסור, מ"מ הוא לועג לצער השכינה וכנס"י רח"ל.

הד"ש וטבתך כה"י
שמואל דוד הכהן מונק

רבי שמואל דוד ב"ר רפאל שלו' שאול הכהן מונק זיע"א, דברי חזק¹⁴⁵ שהשמיע הרב הגאון וכ"ר רב הקהלה החרדית בחיפה, בהיכל ישיבת תורה ויראה¹⁴⁶ בדברים העומדים על הפרק בענין רוח הזמן במרחשון ה'תשל"ד, פיס' ב'

אין אדם יודע בפרטות היאך מדותיו של הקב"ה מכוונות מדה כנגד מדה, ומ"מ דבר זה יש לנו רשות לומר, הרי ראינו בעינינו כי בפעמים הקודמות כאשר נצחו בני פריצי עמנו את שונאיהם, מיד נהפכו לבבות רוב ישראל לאהבה אותם והפליגו לספר גוזמאות גדולות על עוצם נסי נסים שנעשו לשונאיו של מקום. **ועכשו בעוה"ר ניתכה עלינו חמתו של הקב"ה ונשתתקו פיות כל המשבחים את הרשעים באותן נסים**¹⁴⁷. [ונסים שאירעו ליחידים תולין אותן באותן יחידים ולא בזכות הרשעים]. מי יודע אולי אנו היינו עומדים בנסיון ההוא לפני שש שנים¹⁴⁸ ולא נתפתינו כיונה פותה אין לב, לא היה השי"ת מביא עלינו עכשו את הפורענות הגדולה הזאת בעוה"ר. **כבר שכחו לגמרי שעדיין לא בא משיח צדקנו ועדיין לא נבנה בית קדשנו ותפארתנו**. וכי מי כבר עשה תשובה על השמהות שהיו עושים בכותל המערבי. **השוטים המציאו מצוות חדשות כגון בר מצוה אצל הכותל המערבי, ואף רבים משומרי התורה לא נתביישו ולא התבוננו ובמעגל רוקדים שמחו ביו"ט לפני שריד בית קדשנו ותפארתנו אשר היה לשריפת אש. ביום ובמקום שהיה ראוי להוסיף צער על העדר קרבנות המוספין**. וכל חסידי עליון וקדישי עליונין יושבי עיר קדשנו מדוד דור לא העלו בדעתם לעשות כדברים הללו ולהמציא מצוות בדויות מן הלב כאלה ח"ו. **לא בדבר על הזלזול להפוך אחורי כלפי הקודש אותן שמחות, כי דבר קל הוא כנגד העון הגדול לצאת במחול משחקים במקום שהשכינה מיללת על גלותה וגלות בניה, כאדם הרואה את אמו הזקנה בשכבה על ערש דוי מתפתלת ביסוריה והוא רוקד כנגדה. וכי מי כבר עשה תשובת על כך?! ולא עוד אלא שהשוטים עדיין מחזיקים בטומאתם ובעצם ימי הסכנה הגדולה הודיעו שעושים מעמד הקהל של מוצאי שביעית על יד הכותל המערבי.**

גם מברכים זה את זה שיזכו לגאולה שלימה, **כלומר שחצי גאולה או שלשת רבעי גאולה יש להם כבר**. רק מה חסר להם? שהרשע הידוע עכבו עליו שלא יתפלל מנחה בט"ב בהר הבית, **וצחוק עשה לנו שטבל וחלץ מנעליו, אינני יודע אם עשה ג"כ חפיפה כיון שטבילה זו היא מעיקר הדין רק דבר זה עדיין חסר להם לגאולה השלימה**.
ודבר זה הרווחנו מהפורענות, שרבים חזרו ונזכרו שעדיין לא בא משיח צדקנו.

רבי שמואל דוד ב"ר רפאל שלו' שאול הכהן מונק זיע"א, דרשה לתשובה (שנת תשל"ג בצלמון לפ"ק), פיס' טז, עמ' יח-כ¹⁴⁹

וענף אחד מסתעף מן הכפירה בביאת המשיח ורבים נכשלים בו בעוה"ר, דהיינו לשמוח אצל הכותל המערבי, ואפילו שמחה של מצוה, כגון בר מצוה וכדומה, כי הכותל המערבי היה מיוחד מעולם לאבילות ציון וירושלים ולתפילה מיוחדת אצל שער השמים, וכל חסידי עולם יושבי עיה"ק מעולם

¹⁴⁵ הובא מתוך הספה"ק שו"ת באין חזון (עמ' צז-קד), וראה גם 'קובץ תורני העמק', ירושלים, טבת ה'תשל"ד (יוצא לאור ע"י כולל יראי ה' בעיה"ק ירושלים תובב"א), עמ' נז-סד

¹⁴⁶ ישיבה של נטורי קרתא-סאטמר, במאה שערים.

¹⁴⁷ כוונתו למלחמת יום הכיפורים

¹⁴⁸ כוונתו למלחמת ששת הימים

¹⁴⁹ הודפס ג"כ בשו"ת פאת שדך – פירושים, אגדתא, תשובות, עמ' תי-תכג, (ירושלים, ה'תשל"ה); **שיח שדך** – דרשות מאמרי מוסר ודברי עיון אשר השמיע לרבים להדריכם באורחות החיים ערוך לפי סדר פרשיות השבוע ומועדים, שבת שובה, אות טז - וידוי, עמ' תכח-תכט

לא עשו כגון ההמצאות החדשות הללו, ברכת כהנים ברוב עם, או הנחת תפילין ראשונה לבר מצוה, וכדומה, והוא מעשה היצר הרע, כיון שלא עלה בידי השטן להחטיא את יראי ה' בכפירה ממש רח"ל, המציא מצוות חדשות כאלה, **כי עי"ז מסיחין את דעתם מחורבן בהמ"ק ואינם מצפים לביאת המשיח במהרה בימינו**, וכלל גדול אמר בעל ח"ס ז"ל החדש אסור מן התורה בכל מקום.

רבי שמואל דוד ב"ר רפאל שלום שאול הכהן מונק זיע"א, שיח שדך, תשעה באב, עמ' שעד-שעה

כל המתאבל על ירושלם זוכה ורואה בשמחתה וכל שאינו מתאבל על ירושלם אינו זוכה ורואה בשמחתה. **כלומר העושה מעשי האבילות החיצוניים**, בלא להצטער בלבו, הא לא מיקרי אבילות כלל.

המציאו לעשות בר מצוה אצל הכותל המערבי או ברכת כהנים ברוב עם, ומכניסין בזה ללבו של הנער והמוון העם שאין זה ח"ו מקום מיוחד לאבילות ציון וירושלם ולתפילה יתירה בשער השמים.

המדינה של פריצי בני עמנו עקרה מלבן של ישראל בעוה"ר את הרגש הגלות, אבל לפי האמת עדיין החיוב עלינו לקיים את כל התורה כולה כמו בכל הדורות של הצדיקים שלפנינו, אלא שמפני שנתגדל היצר הרע א"כ העבירות אינן שוקלות אותו משקל כבוד כמו מקודם. **וכן י"ל כי המצוות שבידינו שוקלות הרבה, אבל מ"מ אף בדורנו אין עבירה נהפכת להיות מצוה ח"ו.** ונוכה לראות בנחמה בב"א.

סילוף בדב"ק ע"פ עדויות של בני דורו

עליות לכותל המערבי תחת כיבוש מלכות המינות

ובעזרהי"ת הנני מקווה שאוכל להרחיב כאן סוגיא זו ע"מ למנוע מטעויות נוספות של עליה להר הבית, אם כי הדברים מובנים לכל בר-שכל, אזי אתן לפחות מראי מקומות ע"מ שכל אחד יוכל לפתוח את הספה"ר ולעיין בהם

רבי מאיר ליבערמאן¹⁵⁰ זיע"א

סיפר הרה"ג ר' מאיר ליבערמאן זצ"ל כי יהודי אחד התלונן פעם בפני מרן מבריסק זצ"ל בעת שהכותל המערבי הי' בידי הירדנים, על שאי אפשר להגיע במקום הקדוש לשפוך שיח ותחינה לבורא עולם. ענה מרן בדברי המקונן לת"ב: "קינת ציון עטרת צבי אבחר לקאת וקיפוד ישכנו בך, ואוי לי אם אדום וערב קננו בקינדך", **כך מוטב שערבים יסובבו בהר הבית, מטיולי זרע יהודים שם, שלבטח יהיו כאשר הר הבית יהי' תחת שלטון הציונים.**

רבי ע. סופר זיע"א, כניסה להר הבית - ע"י הרב גורן (התפרסם בקובץ הרבני חדשי 'הפרדס', חודש מר-חשוון, ה'תשל"ה, חוברת ב' שנה נב, עמ' 5-6)

אין אנו צריכים לומר, שההתנגדות שלנו לכניסה לתחום הר הבית הקדוש מעוגנת בהלכה בלבד. בשבילנו לא היה צורך בשום נימוק אחר, בשבילנו קיימת הפסיקה ההלכתית האוסרת את הגישה להר הבית באיסור כרת. גם אם לא היתה בכך משום התנגשות עם הרצון של הערבים, אפילו היו אלה פותחים את שערי ההר לפני יהודים לא היתה משתנית הסתייגות זו, שכאמור יסודותיה בהלכה.

עובדה, כאשר סיר משה מונטיפיורי ע"ה, נכנס להר הבית על פי הזמנת המוסדות המוסלמים, לא נרתעו רבני ירושלים בימים ההם מלנדות את האיש אשר הישוב היהודי היה חייב לו רבות. האיש שתרים בימים ההם לבנין ירושלים ולחיזוקה יותר מכל נדבן אחר. אנו מזכירים זאת כדי להדגיש באיזו מידה של חומרה התייחסו גדולי הרבנים בירושלים בכל הדורות לשאלה זו.

לכן חמורה בעינינו עצם העובדה, שרב בישראל, הנושא עוד בתואר רב ראשי מרשה לעצמו לפסוע על ראשי עם קודש, לבטל פסקי הלכה שפסקו גאוני ומצוקי עולם, להכניס קלות ראש בפסיקה זו ולהנהיג מתירנות במקום שעליו אנו מצויים במורא מקדש. העובדה שהרב גורן נרתע או נבהל מן התגובה החריפה שבאה מחוגים לא דתיים, בשל סיבות פוליטיות, איננה משנה מאומה את מדת החומרה שאנו מייחסים לדברים שהושמעו ברבים, בפני עשרות אלפי הדיוטות. אנו המכירים את דרך התמרון של הרב גורן בנושאים הלכתיים רגישים, לא הופתענו מן הנסיגה הטקטית, שבה הוא בקש לפזר את החשש, שמא היא עלול לעלות בראש גדודי בית"ר לתפילה על הר הבית.

הצד המדיני של הבעייה הוא אינו מטריד אותנו כל כך. מפני שאנו מניחים שהגורמים המדיניים שקבעו את הסדרים על הר הבית, ידעו גם לטפל בכל התפתחות מסוג זה, כאשר יהיה צורך בכך. **אם כי אנו חוזרים חרדה עמוקה על כל מה שצפוי חלילה, אם תתרחש התפוצצות על רקע זה בירושלים.** העובדה שהמוסלמים רגישים על כל הנעשה ועל כל הנאמר מסביב להר הבית, היא שיקול מדיני שאין אנו אדישים לו.

¹⁵⁰ רבי מאיר ליבערמאן זיע"א - מתלמידי הח"ח בראדין.

האיסור ההלכתי על כניסה להר הבית אינו מפקיע את קדושתו של ההר ולא את זיקתו אליו, להיפך הוא הנכון. דוקא בשל קדושתו אנו מנועים מלהכנס אליו, ולדעתנו, צריכים היו גם לא יהודים להמנע מכך, אלא שאין יד ישראל תקיפה כדי לאסור על לא יהודי את הכניסה להר הבית, אולי צריך להסביר זאת באר היטב לנציבים של המוסדות המוסלמיים, אם דעתם קשובה להסברים ולא לרגשות לאומניים. אין אנו מאמינים שאפשר לשכנע את הערבים בטענה זו עצם הדבר, שהעם היהודי אינו מוותר על זיקתו להר הבית, זיקה שיש לה ביטויים דתיים עמוקים, אינה עולה לרצון בעולם המוסלמי, זה מוכן לנצל נושא זה למלחמת קודש למטרות פוליטיות.

החרדה של שלומי אמוני ההלכה נובעת מן המתירנות שנוהג הרב גורן בענין זה, מתירנות שהיא חמורה מבחינה הלכתית. כיוון שהיא מכניסה בציבור אי הבנה מוחלטת וכל אחד נוהג היתר לעצמו ככל אשר לבו חפץ, גם אם לא קשור כלל למיגבלות שקבע הרב גורן בתצהירים שלו. כאן מקור קלות הדעת המדהימה, שאי אפשר לעבור עליה לסדר היום, על כך יש להרתיע, כיוון שבהלקים גדולים של הציבור נוצר הרושם המסולף בהחלט, כאילו האיסור על כניסה להר הבית אינו אלא "חומרה יתירה" שבדו, כביכול, לעצמו, "הקיצוניים" ועל כך דווה וחרד לבנו.

וע"ע בדב"ק של רבי נח איזיק אהלבוים¹⁵¹ זיע"א, בדין איסור כניסה להר הבית בזמן הזה¹⁵²

¹⁵¹ רב דק"ק 'נחלת יצחק' קיו גארדנס (ניו יורק). בעה"מ הספה"ק שו"ת מנחת חן.
¹⁵² עולת חודש, שנה ד' קונטרס ח- (מד), איר ה'תש"מ, סי' פג, עמי תלב-תלו, תנה; שערי הלכות, קובץ יז, עמי עט-פד

סיכום

מצינו ג' סיבות מדוע חכמי ישראל אסרו כניסה להר-הבית

א. מצד טומאת מתים ואיסור כרת.

ב. מצד איסור התגרות באוה"ע.

ג. מורא מקדש

ומצינו ג"כ סיבה נוספת מצד אוה"ע

ד. מצד כך שאסרו אוה"ע ששלטו דאז בארה"ק - וסיבה זו אין צורך להרחיב בה, כלל וכלל.

הרחבת סיבה א' - טומאת מת ואיסור כרת

מצד טומאת מתים.

א. אין לנו מסורת מדור אחר דור, לגבי מיקום העזרה במתחם הר הבית, אזי שכל אזור הר הבית הוא ספק איסור כרת ו'ספק דאורייתא' לחומרה, אזי שאלו שהינם מעודיים מסתמכים ע"פ מחקרים של 'רבנים' שחלקם הגדול אינם ברי-סמכא לפסוק הלכה כלל וכלל.

ב. טוענים אלו שעולים, שהינם רק הולכים במקומות שאין בעיה לטמאי מתים לילך שם, אבל הדבר לא נאכף, ואפילו צה"ל עורך 'סדרות חינוך' (סד"ח) בהם הוא מכניס חיילים אפילו לתוך כיפת הסלע.

ג. אם טוענים שרק במקומות שמותר לילך שאין בעיה עם טומאת מת, אבל צריך טבילה (ללא חציצה) לצורך כך, אף אחד לא משגיח על כך לגבי הנכנסים - ובכך חוטאים ומחטיאים את הרבים בכרת.

ד. זה שהאלו שעורכים סיור בהר הבית מלווים בכוחות הבטחון, אזי שאין ספק שכוחות הבטחון לא טבלו, ובכך חוטאים ומחטיאים את הרבים בכרת.

ה. בין העולים והעולות, ישנם אפילו חילונים וחילוניות (כפי שאראה בתמונות), האם בדקו את טבילתם, האם עלו בנידתן.

ו. לגבי החילונים והחילוניות שעולות, האם מורא מקדש עליהם אם אפילו אין להם מורא של חילול שבתות ויו"ט.

ז. לגבי טבילת רווקות, הדבר כידוע גרם לפירצה, ולא סתם פירצה אלא פירצה שמתירה לבחורות לשמש עם בחורים לפני הנישואין.

וכל הנ"ל לגבי אם ישנם כאלו שרוצים לעשות להם 'כרת' קשה מאוד להסביר להם כי אינם מסוג אלו שמכבדים הלכה ומסורת, ואף ידועים כפורצי גדרות, כידוע.

אבל הסיבה השניה היא לא רק לגביהם שהיא מזיקה אלא מזיקה לכלל האומה הישראלית, בכל מקום שהם בין בארץ ובין בגולה, בין חילונים ובין חרדים (והנני מתכוון לאלו שהינם באמת חרדים ולא לאלו שעולים להר הבית על סמך 'מחקרים')

הרחבת סיבה ב' - התגרות באוה"ע

מצד התגרות באוה"ע.

א. למרות שיטענו שמותר, אבל אסור, כדאיתא בדב"ק של רבי יהושע ן' שועיב זיע"א, דרשות ר"י אבן שועיב, פרשת ויגש אליו

דכתיב זה דודי וזה רעי, ואל תעזוב אותו ואפילו שיכבד עליך בגלות וייסר לך בייסורין אל תקרא תגר באומות העולם הקוראים תגר, ואפילו שיבא אד עליך אל תבוא בית אחיך עשו בראותך הצלחתו, אל תחמוד ותתאוה לאותה ההצלחה, כלומר אל תדבק להם כלל טוב השכן שהוא עמך בגלות והוא השכינה דכתיב עמו אנכי בצרה, מאחיך שהוא קרובך ונתרחק.

מדב"ק של רבי משה שטרנבוך שליט"א מז"ך חשון ה'תשע"ה

ואותם דתיים עם כיפה בראשם שנכנסים להר הבית באיסור כרת, מגבירים מאוד את שנאת הישמעאלים עלינו, כי הם פוגעים במקום שהישמעאלים מחזיקים אותו למקום קדוש, ועל ידי זה המלחמה נגדנו נהפכת ל"מלחמת דת", ואז מלהיבים אותם נגדנו עד שרבים מהם מוכנים למסור נפשם כדי לפגוע בנו, והם עוברים על שבועה שהשביע הקב"ה את ישראל שלא יתגרו באומות, ובעת כזאת אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים (סוטה מ"ט ע"א).

והדברים הללו הינם עתיקין ואין מה להאריך כאן מה שמוכן וידוע, והמתכחש לכך חוטא ומחטיא את הרבים ואין מספיקין בידו לעשות תשובה ומעשים טובים.

וכן נפסקו להלכה בימינו אנו, ואנו רואים הכיצד כל ההתפרקות עול תו"מ שנעשתה בימים אחרונים גבתה דמים רבים, ואלו שהולכים אחר תרבות 'ערלת לב' אינם רואים שכל זה נגרם מכך, כי 'פני הדור כפני הכלב'.

הרחבת סיבה ג' - מורא מקדש

מצד מורא מקדש

א. מהתמונות שצילמו המארגנים של סיורים "עליה" להר הבית, נראה הדבר שעסקינן בירידה, מכיוון שניכר יותר שזה יותר 'סיור מסורת' ו/או 'סיור להכרת ארץ ישראל' ו/או 'מפגש משפחתי/חברתי', ולא עסקינן כאן כלל וכלל בתפילה בהר הבית, אלא בצילומים חביבים עם חברים וחברות, שאח"כ הם מעלים ל'פייסבוק'.

ב. משנה מסכת סוכה, פרק ה' משנה א'

במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תקון גדול

הרמב"ם זיע"א, שם

תיקון גדול, כלומר גדול התועלת, והוא שהיו מכינים מקום לנשים ומקום גדול לנשים, ומקום הנשים למעלה על מקום האנשים גבוה ממנו כדי שלא יסתכלו האנשים בנשים. וכשאצייר את העזרה בכללותה במקומו תתבאר לך עזרת נשים וזולתה משאר המקומות.

ואמרו אנו ליה וליה עינינו, קצר בלשון, ונוסח אמירתם היה כך, אנו ליה משתחיים ועינינו ליה מיחלות.

ונראה מדב"ק של הרמב"ם ושאר המפרשים שהא תליא בהא, דהיינו תפילתם תלוי בכך שכל אחד גדור במקומו הוא.

מכל הנ"ל נראה שאין כאן בכלל מורא מקדש, אלא סתם שגעון חסר משמעות תורנית-אמונית, וליצנות מרשעת לשמה.

ולצורך ביאור עניין זה אביא תמונות מתוך האתרים, שפורסמו בפייסבוק, של אותם מטיילים

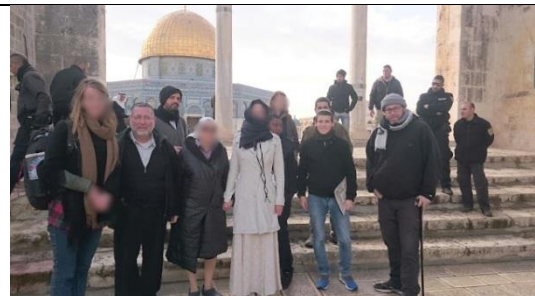
בחורה חילונית מצלמת ב'טיול קבוצתי', ובנוסף שוטרת משגיחה על כך שלא יפריעו ל'סיור מסורת'

דוגמא לכך שאינם מתקנים תיקון גדול אלא מקלקלים קלקול גדול

עוד צילום קבוצתי בסיור 'של הכרת הארץ', עם ערבוביה של נשים וגברים, וג"כ ספק תפילה מתישהו!! וכן הלבוש הנהוג של המטיילים ברחבי הארץ ע"מ לכבד את מקום מקדשנו שימו לב שישנו אפילו מוסלמי ברקע שמסתכל בכעס על כל הנעשה.

צילום קבוצתי עם המדריך בטיול מורשת, ועם שוטרים (מאחור, וללא טבילה) האם כולם עלו בשביל להתפלל!! לגבי החילונית במכנסים ניתן לוי שהיא תינוקות שנשבתה, אבל לגבי אלו ששיקרו שאפשר הדבר להם דין גיהנם.

ממקורות אלו ועוד, רואים אנו כי במשך כל הדורות עלו יהודים ליראות את פני ה', להתפלל ולשפוך שיח לפני בורא עולם במקום בית חיינו, בכותל המערבי ובהר הזיתים, אבל לגבי הר הבית ספק גדול מאוד, וגם לפי עדות שמיעה לא פסקנו¹⁵³, וכן כעת כל העניין הנ"ל של עליה להר הבית איננו נובע ממניעים של קרבת ה'.

אלא נובע ממניעים של רגשי נחיתות חוזרים ונשנים שמכים בציבור הד"ל, מכיוון שלא מצאו מרגוע בגאולה המזוייפת שלהם, אזי מנסים להחיות את הרגש הריליוגיוזי שלהם ע"י דברים חיצוניים.

¹⁵³ המאירי זיע"א, בית הבחירה, שבועות, דף טז ע"א

טענות 'יש לי רב'

נכון לעשו הרשע באמת טוען ש'יש לי רב'¹⁵⁴, שאומר לו דברים נחמדים ע"מ לקנות לו מקום נח לידו בגיהנם

על טענות מסוג זה כבר נדשו כבר מקדמת דנא, אבל בצבור של בעלי הדעות המשובשות אפלו מבלי הטענה של 'יש לי רב' עושים מה שרוצים ואת 'הרב' שואלים לאחר מעשה...

שלא לדבר שאחד מהמתירים, היינו הקל שבקלים, שברית עם רשעים מוצהרים מותרת ואח"כ אומר שאסור, שפעם אומר כך ואח"כ אומר כך, ומעיו פניו נגד רבותיו כאשר ראש הישיבה אומר שהעליה להר הבית אסורה, והלה מחליט לאחר שמקבל את הבמה והמיקרופון להגיד נגד הראש ישיבה שמוותר... הדבר כבר מעיד על עיסתו, שהתנהג כמוכר בשוק.

ורז"ל הדריכו אותנו הכיצד להתנהג עמהם, כדאיתא בדב"ק של רבי נחמן מברסלב זיע"א, ליקוטי מוהר"ן, מהדורא קמא סימן כח, א'¹⁵⁵

המתנגדים המבזים והמחרפים יראי השם זה מחמת שמקבלים תורה מתלמידי חכמים שדין יהודאין (א). כי תלמידי - חכמים שדין יהודאין הם מקבלים תורתם מה שדין, שיש להם תורה נפולה מאלפין נפולים. ובאלפין אלו כתיב בשלמה (מלכים - א' ה'): "וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף". כי שלמה זכה להם בקדשה, אבל תלמידי - חכמים שדין יהודאין מקבלין מהם דרך הקלפות. ובשביל זה כל דבורם דרך משל ומליצה וטעמים נפלאים, כי שרשה מאלו אלפין הנ"ל:

ואלו התלמידי - חכמים, נאמר עליהם (ישעיה ז'): "המעט מכם הלאות אנשים כי תלאו גם אלקים". כי מיגעים אנשים שבאים לשמע דרושם ותורתם, ואנשים חושבים שיבואו לאיזהו תועלת על ידם, הינו שיבואו לדעת את ה' איך לעבד. והם האנשים אין משיגים שום תועלת, כי תורתם של אלו התלמידי - חכמים אין לה פח להדריך את האדם בדרך הטוב, כי מבישא לא הוי טבא (ב). ולא עוד, כי תלאו גם אלקים כאלו לואה הקדוש - ברוך - הוא מלעזר לעובדים אותו. נמצא שעל - ידי - זה אלו בני אדם נופלים בכפירות גדולות, וחושבים, חס ושלום, "לא יראה ולא יבין אלקים במעשה בני אדם". על - ידי - זה "את יראי ה' לא יכבדו", ומחרפים ומבישים אותם. ובשביל זה בושה נקרא עבודה זרה, כמו שפתיב (הושע ט'): "וינזרו לבשת", כי הבושה והחרוף נעשה מהכפירות:

¹⁵⁴ רבי נחמן מברסלב זיע"א, בספה"ק ליקוטי מוהר"ן מהדורא קמא תורה ח', פיס' ג' ביאר לנו אך רשעים הדוברים על צדיק עתק בגאונה ובוז, מאין מקבלין הם הרוח להשלים החסרון? אך דע שיש רב דקלפה והוא בחינת עשו, כמו שפתיב בעשו (בראשית ל"ג): "יש לי רב"; והוא בחינת אלופי עשו, וכמו שתיגם אוינקלוס: "רב רבי עשו" בחינת הרב דקלפה. ומהם מקבלין הרשעים הרוח, והוא בחינת רוח הטמאה, בחינת רוח סערה, כמו שפתיב (שם כ"ז): "הן עשו אחי איש שעיר" (ב). ועל פן הרוח שלהם גדול ותקיף לפי שעה כמו רוח - סערה שהוא גדול בשעתו. ועל פן:

וע"ע בספה"ק ליקוטי הלכות, הלכות העושה שליח לגבות חובו, הלכה ג'¹⁵⁵ עיי' ליקוטי הלכות, או"ח, ברכת המזון ומים אחרונים הלכה ה'

טענת 'אלו ואלו דא"ח'

ובכן לגבי אלו המתירים ומבחינת כל אלו שנתנו הסכמות לחוברת הנ"ל 'לשכנו תדרשנו' יש לעשות ק"ו ב"ב של ק"ו שאם נותנים הסכמה לחוברת (ולשאר ספרים של המזרחי) שיש בהם סילופים וצנזורות.

ועוד כאשר מדברים מעניין המקורות שמצריכים 'טבילה' ו'מורא מקדש' שהינם רק בגדר תיאוריה, אבל המימוש שלהם איננו נאכף ע"י המעודדים והמארגנים דברים אלו.

אזי דבר זה מעיד על נותני ההסכמות שנתנו הסכמות לשקרים אלו, אזי שאין בהם ממש שום מאן דאמר לשאר דברים שבתורה וביר"ש, כידוע ואכמ"ל.

טענות 'אני הולך להתפלל'

וכבר יש לנו מסורת מתלמידי תלמידיו של החת"ס, כדאיתא בדב"ק של רבי שמואל חיים דייטש זיע"א, תולדות שמואל¹⁵⁶

הנה זאת ידוע כי מרן הק' ר' שמואל ראזנבערג הי' מתנגד גדול לדורשי בלע"ז (לשון העמים) והיה רב אחד בעיר גדולה שדרש בלשון זו, פעם אחת בא הרב הדורש הזה לחתונת קרובו לאיזה כפר סמוך לאונסדארף ובא לבקר את כבוד מרן ז"ל ג"כ, ומרן ז"ל היה כבר אחרי תפלת שחרית, והרב הנ"ל התפלל אחריו בעשרה וגם אני בתוכם, וראיתי כי הרב הזה התפלל בכוונה עצומה והתלהבות גדולה עד להפליא, ותמהתי מאד מדוע לא החזיקו מרן ז"ל לצדיק והקשתי זאת למרן ז"ל, והשיב בשיח קדשו כי בשעת התפלה בא השטן לבלבל מחשבות כל אדם כל אחד לפי דרכו, הסוחר במסחריו ואת הרבנים בעניינים אחרים, אבל אצל רבנים כאלו נעשה להיפך, שהשטן רוצה להראות כי גם שהוא בקי בחכמות זרות וספרי חיצונים אעפ"כ הוא מתפלל בכוונה יתירה, לכן השטן דוחה מחשבותיו הזרות כדי שיוכל להתפלל בכוונה ודבמעות, ונבהלתי מדבריו כי האמת ניכר ונראה.

רבי יקותיאל וייס זיע"א, יפה וברה על חמש מגילות, פרק ג' פס' ה'
אין שום ראייה באדם ההולך להתפלל בבהכ"נ בהודאה ובהשתחויה, שהוא ירא שמים

אבל נחתם חוזה שהאמריקאים חייבו את מדינת ישראל שאסור ליהודים להתפלל שם כלל וכלל

ואלו נקודות ההסכמה בין ישראל לירדן, לפי קרי:

1. ישראל מכבדת לחלוטין את תפקידה המיוחד של הממלכה הירדנית ההאשמית כפי שמשתקף בהסכם השלום מ-1994 ואת תפקידו ההיסטורי של הוד מלכותו המלך עבדאללה.
2. ישראל תמשיך לאכוף את מדיניות חופש הפולחן הוותיקה בהר הבית (חראם אל-שריף), כולל העובדה הבסיסית שמוסלמים מתפללים בהר הבית ולא-מוסלמים מבקרים בו. (דהיינו רק מבקרים ולא מתפללים)
3. לישראל אין כוונה לחלק את הר הבית והיא דוחה לחלוטין כל ניסיון לרמוז אחרת.
4. ישראל מקדמת בברכה את התיאום המוגבר בין הרשויות הישראליות והווקף הירדני, על מנת להבטיח שהמתפללים והמבקרים יפגינו איפוק וכבוד לקדושת האזור בהתאם לאחריות המוטלת על כל צד. למעשה, הם מתכננים להיפגש בקרוב על מנת לחזק את הסדרי הביטחון בהר הבית. רוצה לומר: הרשויות הישראליות והווקף והרשויות הירדניות ייפגשו בקרוב על מנת לחזק את היחסים הביטחוניים הללו.
5. ראש הממשלה בנימין נתניהו הסכים להצעה מצוינת לדעתי של המלך עבדאללה, להעמיד פיקוח באמצעות מצלמות אבטחה 24 שעות ביממה על כל האתרים בהר הבית. זה יספק נראות ושקיפות מקיפות ויוכל ממש לשנות את המצב ולהרתיע כל גורם מהפרת קדושתו של האתר הקדוש הזה.

אזי מדוע עולים לשם... התשובה לכך היא ע"מ לעשות 'טיולי מסורת' ו'טיולים להכרת ארץ ישראל' דהיינו שהם רק עושים "ביקורים", רח"ל

¹⁵⁶ מתוך הכריכה הפנימית

מכיל תולדות וקורות ומפעלות ודברי תורה של האדם הגדול בענקים אדמו"ר הגאון הצדיק המפורסם בכל קצוי תבל קדוש יאמר לו עמודא דנהורא וכו' כקש"ת רבינו שמואל ראזנבערג זצלה"ה האב"ד ור"מ דק' אונסדארף

טענת 'רצון לבנות את ביהמ"ק'

מלבד הקבלה והמסורת שיש לנו לגבי כך שבנין ביהמ"ק ירד בנוי ומשוכלל מן השמים

יש לנו עוד מסורת מרז"ל כדאיתא בתוספתא מסכת עבודה זרה, פרק א

רבי שמעון בן אלעזר אומר אם יאמרו לך ילדים בנה בית המקדש אל תשמע להן ואם יאמרו לך זקנים סתור בהמ"ק שמע להן מפני שבנין ילדים סתירה וסתירת זקנים בנין וראיה לדבר רחבעם בן שלמה.

שיחה עם אחד מהעולים

משיחה שהיתה לי עם אחד מאלו שנוהגים לעלות להר הבית הוא נשמע מאוד מתלהב מעצמו, וחושב את עצמן לעושה מצוה, הסברתי לו שאם נכון היי הדבר שעושה מצוה מדוע עדיין לא התחזק בקיום תורה ומצות אלא הולך ומדרדר מבחינה רוחנית.

והוא הודה בפני שבאמת כך המצב שהוא נהי' יותר מזלזל בקיום מצות מעשיות, ואידך זיל גמור.

טענות 'רוצה קירבת אלקים' [כדקא יאות]

ניסיונות אלו של היהודים לעלות להר הבית אינו מובן, האם זהו הדרך להתאבל על חורבן הבית? האם זו הדרך להחיש את הגאולה? הרי ברור שמלבד חילול ה' הנורא באיסור תורה שעוברים בזה, הינם מתגרים באומות העולם.

אם באמת חסר להם בית המקדש!!!... התשובה היא לא, אלא מה שחסר להם זה עוד מקום לערוך אירועים משפחתיים וטיולי מורשת ומסורת להכרת ארץ ישראל וירושלים.

אם הם באמת היו רוצים להרגיש ולהבין את משמעות החיסרון ואת הגורם לחיסרון העצום של בית המקדש, הדרך היחידה לכך היא ע"י הדרכים שאבותינו הנחילו לנו, ולהלן הסעיפים בשלחן ערוך שהם צריכים ע"מ באמת לעורר אצלם את דברי הנביא ישע"י ע"ה (פרק סו פס' י')

שְׁמַחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל אֲהֻבֶיהָ שִׁישׁוּ אֶתְּהָ מְשׁוֹשׁ כָּל הַמְתָּאֲבָלִים עָלֶיהָ.

מכאן אמרו רז"ל במס' **תענית**, דף ל ע"ב

כל המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה. ושאינו מתאבל על ירושלים - אינו רואה בשמחתה.

שולחן ערוך אורח חיים, הלכות הנהגת אדם בבקר, סימן א סעיף ב

המשכים להתחנן לפני בוראו יכוין לשעות שמשנתנות המשמרות, שהן בשליש הלילה ולסוף שני שלישי הלילה ולסוף הלילה, **שהתפלה שיתפלל באותן השעות על החורבן ועל הגלות, רצויה.**

שולחן ערוך אורח חיים, הלכות תשעה באב ושאר תעניות, סימן תעו סעיף ב'

אפילו בשר עגל ועוף, כל דבר (ט) שטעון שחיטה, אסור לאכול צלי (י) במקום שנהגו שלא לאכול צלי.

הגה: נוהגים בקצת מקומות לאכול בסעודה <ג> ביצים, **זכר לאבלות**, (יא) ונראה לי הטעם משום (יב) **שליל תשעה באב נקבע בליל פסח ועוד זכר לחורבן** (יג) ד **שהיו מקריבין קרבן פסח**. ויש נוהגין שלא לאכול שום טבול בלילה, (יד) <ד> רק ב' טבולים שעושים בסדר (מהרי"ל).

שולחן ערוך אורח חיים, הלכות תשעה באב ושאר תעניות, סימן תקס סע' א'

משחרב בית המקדש, (א) תקנו חכמים שהיו באותו הדור * שאין בונים לעולם בנין מסוייד ומכוייר כבנין המלכים, אלא (ב) [א*] טח ב ביתו בטיט וסד בסיד **ומשייר מקום אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד**; ד והלוקח חצר מסויידת ומכויירת (פירוש מצויירת), הרי זו (ד) [ג] בחזקתה ואין מחייבים אותו לקלוף בכותלים.

שולחן ערוך אורח חיים, הלכות תשעה באב ושאר תעניות, סימן תקס סע' ב'

וכן התקינו שהעורך שלחן לעשות סעודה לאורחים, (ו) ה **מחסר ממנו מעט (ז) ומניח <ג> מקום פנוי בלא קערה מן הקערות הראויות לתת שם**; וכשהאשה עושה תכשיטי

הכסף והזהב, משיירה מין ממיני התכשיט (ח) ו שנוהגת בהם, כדי שלא יהיה תכשיט שלם. וכשהחתן נושא אשה, לוקח אפר מקלה ונותן בראשו במקום הנחת תפילין.

הגה: [*ג] ויש מקומות שנהגו (ט) לשבר כוס בשעת חופה, או לשום מפה שחורה או שאר דברי אבילות בראש החתן (כל בו). וכל אלה הדברים <ד> כדי לזכור את ירושלים, שנאמר: אם אשכחך ירושלים וגו' אם לא אעלה את ירושלים על (י) ז ראש שמחתי (תהילים קלז, ו).

שולחן ערוך אורח חיים, הלכות תשעה באב ושאר תעניות, סימן תקס סעי' ג'

וכן גזרו (יא) שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם; הגה: ויש אומרים דוקא מי שרגיל בהם, כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר (יב) ח או בבית המשתה (טור), ואסור לשומעם מפני החורבן; (יג) ואפילו שיר ט בפה על היין, אסורה שנאמר: בשיר לא ישתו יין (ישעיה כד, ט) וכבר נהגו כל ישראל לומר (יד) י דברי תשבחות או שיר של הודאות (טו) וזכרון חסדי הקדוש ברוך הוא, על היין.

הגה: וכן לצורך מצוה, כגון, בבית יא <ה> חתן וכלה, (טז) הכל שרי (תוספות וסמ"ג והגהות מיימוני).

שולחן ערוך אורח חיים, הלכות תשעה באב ושאר תעניות, סימן תקס סעי' ד'

וכן גזרו על עטרות חתנים, שלא להניח כלל, ושלא יניח החתן בראשו שום כליל, שנאמר: הסר המצנפת והרם העטרה (יחזקאל כא, לא); וכן גזרו על עטרות הכלה, (יז) אם היא של כסף, (יח) <ו> אבל של גדיל מותר לכלה; ודוקא לחתן וכלה, (יט) אבל בשאר כל אנשים ונשים לא גזרו.

שולחן ערוך אורח חיים, הלכות תשעה באב ושאר תעניות, סימן תקס סעי' ה'

אסור לאדם שימלא פיו <ז> שחוק בעולם הזה. דהיינו שההגדרה ההלכתית של 'העוה"ז' הוא מציאות ללא בית המקדש.

ועוד איתא מסכת יומא, דף ט עמוד ב

מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלשה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים. עבודה זרה - דכתיב כי קצר המצע מהשתרע מאי קצר המצע מהשתרע? אמר רבי יונתן: קצר מצע זה מהשתרר עליו שני רעים כאחד. והמסכה צרה כהתכנס, אמר רבי שמואל בר נחמני: כי מטי רבי יונתן להאי קרא בכי, אמר: מאן דכתיב ביה כנס כנד מי הים, נעשית לו מסכה צרה! גלוי עריות, דכתיב ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים הלוד וטפוף תלכנה וברגליהן תעכסנה. יען כי גבהו בנות ציון - שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה, ותלכנה נטויות גרון - שהיו מהלכות בקומה זקופה, ומשקרות עינים - דהוו מליין כוחלא עיניהן, הלוד וטפוף תלכנה - שהיו מהלכות עקב בצד גודל, וברגליהן תעכסנה - אמר רבי יצחק: שהיו מביאות מור ואפרסמון ומניחות במנעליהן, וכשמגיעות אצל בחורי ישראל בועטות ומתיזות עליהן, ומכניסין בהן יצר הרע כארס בכעוס. שפיכות דמים - דכתיב וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא את ירושלים פה לפה.

אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת חנם. ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות: עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים. **רשעים היו, אלא שתלו בטחונם בהקדוש ברוך הוא**. אתאן למקדש ראשון, דכתיב ראשיה בשחד ישפטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסמו ועל ה' ישענו לאמר הלא ה' בקרבנו לא תבוא עלינו רעה. לפיכך

הביא עליהן הקדוש ברוך הוא שלש גזרות כנגד שלש עבירות שבידם, שנאמר לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער. ובמקדש ראשון לא הוה ביה שנאת חנם? והכתיב מגורי אל חרב היו את עמי לכן ספק אל ירך. ואמר רבי (אליעזר) [אלעזר]: **אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה, ודוקרין זה את זה בחרבות שבלשונם!** - ההיא בנשיאי ישראל הואי, דכתיב זעק והילל בן אדם כי היא היתה בעמי. ותניא: זעק והילל בן אדם יכול לכל? תלמוד לומר: היא בכל נשיאי ישראל.

ועל אלו העולים ניכר ששנאת חנם יש להם כלפי אחיהם מכיוון שאינם חוששים לאזהרת חז"ל לגבי התגרות באוה"ע, ולשפיכת דם נקי, רח"ל. ורק מחפשים לעצמם 'טיולי מסורת' עם מדריכי טיולים, וכמובן להצטלם אח"כ בשביל ה'פייסבוק'.

אזי שאלו שעולים להר הבית, לא רק שאינם כואבים באמת את חסרונה, ואינם מתקנים תיקונה, אלו באמת היו מחפשים לתקן כדקא יאות את החסרון היו חוזרים קודם כל למסורת אבותינו הקי ולא הולכים אחר 'שטי כזבי' למיניהם שקוראים לעצמם 'רבנים', וכן איתא בדב"ק של רבי **אורי 'השרף מסטרעליסק'** זיע"א, ארץ החיים אי' פרק ב', נדפס בספר תלמידי הבעל שם טוב הקדוש חלק כ"ד, פ"ס' פב

פעם אחת התפלל בשבת קודש לפני העמוד, וכשהגיע לפסוק שומר נפשות חסידיו ומיד רשעים יצילם, אמר כמה פעמים בבכיה גדולה, אמר התפילה שאלו אותו התלמידים מה היה כוונתו בבכיה ובכפלו כמה פעמים הפסוק רבות רעות וכו', **וענה בפה קדשו: אשר ראה בעיניו פקוחא שקודם ביאת הגואל יהיה מפורסמי הדור ימצא ביניהם מפורסמים שיהיו רשעים גמורים, ועל זה בכה שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם.**

רבי ירחמיאל מפרשיסחא¹⁵⁷ זיע"א, ספר אור הנר, ענינים נוראים דף י"ג

שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם, פירוש קדוש אחד דהנה מי שנוסע לאיזה צדיק הוא צריך לתהות על קנקנו בשבע חקירות ובשבע בדיקות אם הוא צדיק אמת, ובפרט בעיקבתא דמשיחא אשר כבר ניבא הבעל שם טוב הקי' זי"ע בעת שהלך עם תלמידיו בדרך והיה שם הרבה אילנות אשר היו ממולאין בעלין הרבה אשר לא יוכל לספר והכה הבעל שם טוב הקדוש זי"ע את ראשו באילנות, ושאלו לו תלמידיו למה הוא עושה כן, **והשיב הקדוש שתדעו שבעיקבתא דמשיחא יהיה אנשים שמכנים את עצמם בשם רבי ויהיו מרמאים ומטעים את הבריות הרבה כמו אלו העלין (וזקני הרבי ירחמיאל הקי' זי"ע גם כן אמר על האופן) והסימן בזה הוא אם אחר הבדיקה יתודע לך שהוא נזהר משקר עד קצה האחרון, אזי תדע שהוא צדיק, ובאם תשמע ממנו איזה דיבור של שקר, אזי למעה"ש הרחק את עצמך מעל גבולו כי הוא מצד הסטרא אחרא וצא טמא תאמר לו, ואל תשמע אליו כלל, כי אין לו חלק באלוקי ישראל, ואף אם יראה לך אותות ומופתים אל תאבה לו (ועיין באילנא דחיי פרשת תזריע ובמטעמי יצחק שם) והנה האדם צריך להפיל תפילה ותחינה לפני השי"ת שלא יבלה יו לריק חס ושלום אצל צדיק שאיננו מסטרא דקדושה, ואזי השי"ת מצילו מכד"ר, וזה שאמר הכתוב שומר נפשות חסידיו מיד רשעים, אותן הרבנים שהם רשעים כי כל מי שאינו נפרש משקר לגמרי הוא רשע רחמנא ליצלן, והשי"ת ישמור את חסידיו שלא יבואו לרמאי כזה רק שיזכו אל צדיק האמת.**

רבי ישראל בן שבתי הופשטיין 'המגיד מקאז'ניץ' זיע"א, עבודת ישראל, פרשת שמיני, ד"ה וישא

וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות וגוי' עפ"י מ"ש¹⁵⁸ מורי¹⁵⁹ זי"ל בפסוק טוב מעט לצדיק מהמון רשעים רבים¹⁶⁰, **פי' כי על ידי מעשי הרשעים וכתמי פגמי עוונותיהם נטמא הארץ, עד שנכנס איזה כתם אפילו בעבודת חכמי דורם,**

¹⁵⁷ בנו של היהודי הקודש' זיע"א
¹⁵⁸ מ"ש - ר"ת מה שפירש
¹⁵⁹ הנועם אלימלך זיע"א
¹⁶⁰ תהלים ל"ז ט"ז

שאינו להם בהירות כל כך וגדלות המוחין כראוי, וכמו שאמר משה (שמות ט' כ"ט) כצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה', ופירש רש"י מחמת שהעיר היתה מלאה גילולים עיין שם. וזה פירוש טוב מעט לצדיק, זה שהטוב הוא בבחינת מעט לצדיק, הוא על ידי המון רשעים רבים, עכ"ל החכם ז"ל.

ומפיו אנו למדים, כי כמו שברבות רשעים יאנח צדיק, **ומכל שכן ברבות צדיקים או בהתאסף יחד שבטי ישראל לעבוד ה' ממילא מתרבה הקדושה ומתעלה הצדיק יותר כי מדה טובה מרובה:**

רבי ישעיה אשר זעליג מרגליות זיע"א, אשרי האיש דף מ"ט

כמ"ש מפ"ק אדמו"ר ההצה"ק ר' אברהם שמחה זצ"ל הרב מבארניב ומנ"כ פעיה"ק ירושלים ת"ו, שאמר בשם זקנו **הרב מראפשיץ זצ"ל**, שאמר דעו **כי קודם באת המשיח**¹⁶¹ יתרבה כ"כ השקר בעולם עד שרב העיר **יסע יחדיו עם אשה נכריה**¹⁶² בעגלה אחת, ורבים מבני העיר יאמרו אחריו אין קדוש כמוהו כו', ע"כ מה ששמעתי מפיו הק' הנ"ל.

אזי שלאחר שישבו כל רבותינו גדולי הדורות, **ואוסרים לעלות בהר ומנגוע בקצהו**, ועומדים מנגד חבורת עמי ארצות [ששימשו עמי ארצות] שקוראים לעצמם 'רבנים' שהחליטו ע"פ מחקרים שערכו, ומצטרפים אליהם בעלי דעות משובשות תמהונים הזויים, נערים ומנוערים מתו"מ ועולים בערבוביא נשים וגברים לעשות 'טיולים משפחתיים' להר הבית, ממלאים את מוחם ב'השתוקקות לעבודת ד'' כאשר בפועל מצטלמים לפייסבוק יחד עם החילוניות שספק טבלו.

ועוד מעיזים לבוא ולטעון טענות נגד אלו שלא עולים להר הבית שהם עוברים על מצות עשה [ונראה דכוונתם היא למצוה של 'והיית משוגע'¹⁶³]

ובדרך אותם משוגעים מסכנים את כלל ישראל בהזיות אחרי שלקחו 'סמים' וראו 'אורות' ו'אורות הקודש' למיניהם של 'גאולה של שקר'.

ואם על ידיהם יהיו כאלו אחרים שיעברו איסור כרת ממש, יאמרו שלא להפריע להם עם קטנות, באמצע התלהבות ו'השתוקקות לעבודת ד'', כאשר בפועל הם עושים 'טיולי מסורת משפחתיים להכרת הארץ'.

¹⁶¹ דהיינו בעקבתא דמשיחא

¹⁶² אשה נכריה, דהיינו מינות שמתנכרים לתו"מ, דהיינו מלכות של מינות

¹⁶³ מילתא דבדיחותא ששמעתי מפי רבי משה בן טוב זיע"א

סוף דבר הכל נשמע ואת האלקים ירא כי זה כל האדם

מתוך הסיידור, קודשא דסיידרא

ברוך אלקינו שפראנו לכבודו והבדילנו מן התועים¹⁶⁴ ונתן לנו תורת אמת וחי עולם נטע בתוכנו¹⁶⁵.

ואלו בעלי הדעות המשובשות, שאינם להם מסורת תורה שבכתב ותושב"ע, לכן מגלים פנים בתורה שלא כהלכה, כדאיתא במס' סנהדרין ירושלמי, פ"ד סוף הל"א (פסיקתא רבתי, פרשה כא)

אמרין ההוא תלמידא לא הוה ידע מורייה. אמר ר' יעקב בר דסאי דההוא תלמידא קטוע מטורא דסיני הוה.

¹⁶⁶דעו לכם אחי, שכל פרי מבוקשנו בעשות ליקוטים וקונטרסים אלו, הוא רק למען הבדל את אחינו שלומי אמוני ישראל, מאנשי שחת האנשים הרשעים, המתחדשים, המשכילים, הלועזים הללו, ואין בינתינו בחיבורים האלו לנצח עמהם, מה גם לכבוש אותם תחת ידינו, וגם לא עלה על דעתינו לתקן אותם, כי אמרה תורד כל באיה לא ישובו¹⁶⁷, כל הפורש ממינות מיית, לא נעכב על ידם, ילכו אחרי שרירות לבם, כי אנשים אחים אנחנו, ר"ל מה שנוגע בגדר אנישי, אחים, לא נרע אותם, ולא ירעו לנו, כחוקי בני אדם על פני הארץ, לעשות כרצון איש ואיש. אך מה שנוגע בעניני דת, אם הימין ואשמאילה, ואם השמאל ואימינה ואבדיל אתכם וגו' אמר ד', ואין כל חדש תחת השמש, כמה מלחמות לחמו אבותינו עד שהבדילו את הביתיים מעמנו, מתחלה גזרי בהו רבנו, ולא קבלי מינייהו, (חולין דף ו' ע"א) עד הדר קבלו, ולא זזו משם עד שעשאו כנכרים גמורים שם. וכן הי' לנו עם המתיוונים, הצדוקים הראשונים, והקראים והבייתוסים, והשבתאים, הפרנקיסטים והציונים (גרוריהם) וכו' ככתוב בדברי הימים אשר לישראל ואתם הזהרו ברוחכם לעשות האחרונה ראשונה, ולא תמתינו עד בוש, שלא יעלה עליכם הכורת, כאשר עלה לאחינו בני היושבין בארץ אשכנז וארצות המזרח ובנותיה, כל מחלוקת שהיא לש"ש סופה שתתקיים ליתן קיים ומעמד, בנו לכם גדרות לצאנכם, ולטפכם, רחמו על זרעכם, לדעת מראשית אחרית, להבדל מהם ומהמונם ומדעותיהם המשובשות, דרכיהם ונימוסיהם, מרחק כמטחוי קשת, מבתי מדרשם ותפלתם, לא תלכו די אמות שלהם, חוץ מזה מה שנוגע למצות השם יתברך ויתעלה.

וכל הנביאים התנבאו על הפירוד הזה לפני בא הגואל, "זרע אדם זרע בהמה", ואמרו רז"ל (חולין דף ה') זרע בהמה אלו פושעי ישראל, חלקי קרא זרע אדם לחוד, זרע בהמה לחוד עכ"ל, והבן מאוד רמוז זה שרמז לנו חז"ל.

ולא תעשו כאשר עשו במדינה ואחרות, להמתין עד עת עבר קציר, עד שבהכרח באו לסלע המחלוקת, ולא ישארו כי אם 'החסידים' אשר צרעת הצדוקים דבקה בס, ומחזיקים עצמם לצדיקים בדורם, כי אם בעת טובה היה בטוב, להעמיד אודך זרעך באמת ובתמים, להבדיל בין האור ובין החושך, וירא ה' כי טוב, ויבא יעקב שלם.

¹⁶⁴ דהיינו מציונים וגרוריהם

¹⁶⁵ ששתי הבחינות הללו של תורה שבכתב ותורה שבע"פ, הינם תרין דאינון חד, שהא בהא תליא (עיי' בדב"ק של רבי

יעקב ב"ר אשר בעל הטורים' זיע"א, טור או"ח, סי' קלט)

¹⁶⁶ מובא ע"פ הספה"ק 'לב העיברי' חלק שני, סוף דבר, דף קיד ע"א (ירושלים, ה'תרע"ד)

¹⁶⁷ ועיי' בדב"ק של מוהרנ"ת זיע"א, ליקוטי הלכות, הלכ' תפילין, הלי' ד' אות ד'

תושל"ע בזכות החונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה.

לומד יקר!

אם מצאת דבר מה שנכתב עם שגיאת כתיב ו/או יש לך חוסר הבנה בנוגע למה שנכתב, הנך מוזמן לפנות בצורה הראויה בין בני אדם המחפשים לדעת האמת ולשאול ע"מ לברר.

ליצירת קשר:

yhe@partner.net.il